

MATIĆA

MASLINA više nije neobrana

UZLET HRVATSKOG MASLINARSTVA

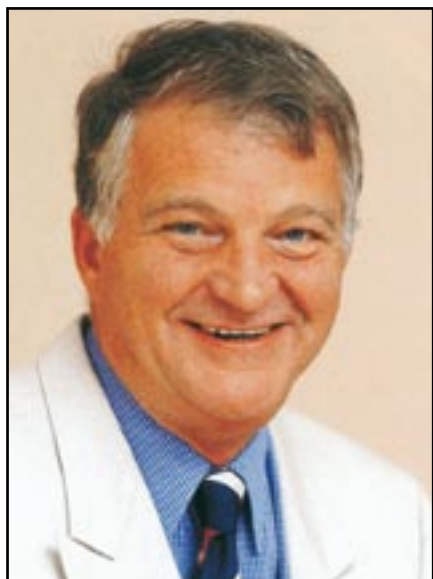

Razgovor s Mirjanom Bohanec Vidović, pomoćnicom ministrice vanjskih poslova i El

Matičina nagrada NAJSELO dodijeljena hrvatskom selu Kukinji u Mađarskoj

Uspješan nastup HMI-a na Sajmu knjiga Interliber u Zagrebu

Vrijeme u Hrvatskoj ove je godine zaista izvan svih meteoroloških pravila, narodnih izreka, pa i imena mjeseci. Mi u Zagrebu u mjesecu STUDENOME bilježimo +20 °C!!!

I dok se građani vesele, najviše zbog ušteda na grijanju, stručnjaci upozoravaju na val polarne zime koji nam stiže i pitaju se koji je uzrok ovakvog poremećaja u prirodnom ciklusu. Odgovor nalaze u globalnom zagađivanju i onečišćenju. U Hrvatskoj na tom polju ide nabolje. Nedavno uvedeni otkup ambalažnog otpada ne samo što je postao unosan biznis, a i pomoć socijalno ugroženima, nego je i prilično očistio Hrvatsku od takvog smeća. Grade se i novi supermoderni pogoni za preradbu otpada, a ekološka svijest, doduše, polako, ulazi u sve društvene pore. Isto tako i svijest o korupciji, kriminalu i ratnom profiterstvu – temama koje ovih dana potresaju Hrvatsku. Vrijeme će pokazati je li to istinska katarza kroz koju su prošle neke tranzicijske zemlje na putu društveno-političkog i gospodarskog oporavka ili samo površna faza kratkoročnog daha. Kako bilo, to je možda dosada najveći ispit zrelosti mlade hrvatske države.

Oni koji dulje nisu posjećivali HMI ugodno će se iznenaditi novim izgledom okoliša. Zahvaljujući Gradskom poglavarstvu i neumornom gradonačelniku Bandiću obnovljen je cijeli kolnički i pješački prostor, od Podhodnika do Trga Stjepana Radića. Dugo zapušteni vodoskok i bazen ispred Matice prekrasno je uređen, tu su zelenilo i cvijeće, a u skoroj budućnosti planira se gradnja na ruševinama u Paromlinskoj itd. Sve u svemu, Zagreb je zaista postao veliko gradilište europske kvalitete.

Matičari, ovdje u središnjici i u podružnicama, marljivo rade na projektima, kako ovim sadašnjim, tako i onima koji se planiraju iduće godine. I ove godine, po drugi put, HMI ima svoj prostor na velikom okupljanju izdavača i pisaca "Interliberu". Više o tome možete čitati u ovom broju *Matice*. Donosimo i niz vrlo zanimljivih priloga i iz Hrvatske i iz iseljeništa.

Bližimo se, eto, prosincu i božićnim blagdanima, pa za vas pripremamo nekoliko ugodnih iznenađenja u idućem broju. A dotle, dobro zdravlje i ugodno čitanje želi vam naše uredništvo.

Urednik

The weather in Croatia these past years has really been out of the scope of all meteorological rules, folk sayings, and even the names of the months. Here in Zagreb we're recording plus 20 degrees Celsius in the month of November, the name of which in Croatian is *studen*, which means – cold!!!

And while people are happy, mostly on account of the savings on their heating bills, experts warn of a coming wave of polar cold and are asking themselves what the cause of this disturbance in the natural cycle is. They find the answer in global pollution and contamination. Things are going better in Croatia in that regard. The recently introduced repurchase of refuse packaging has become not only a profitable business and a form of assistance to the needy, but has also gone a long way in cleaning Croatia up of that kind of garbage. New super-modern garbage recycling facilities are being built and environmental awareness is, admittedly slowly, entering all aspects of our society. Likewise with the growing awareness of corruption, criminal and war profiteering – topics that are these days shaking Croatia. Time will show whether this is a true catharsis that some other transition countries have also passed on the road to social, political and economic recovery – or just a passing superficial and short-winded phase. Whatever the case, this is perhaps the greatest single test so far of the maturity of the fledgling Croatian state.

Those who have not visited the CHF premises for some time will be pleasantly surprised with the revamped grounds. Thanks to City Hall and the tireless Mayor Bandić, the entire roadway and the pedestrian areas from the *Podhodnik* pedestrian underpass to Stjepan Radić Square have been reconstructed. The fountain and surrounding pool in front of the CHF building, long in disrepair, has been beautifully restored, new shrubberies and flowers have been planted, there are plans in the near future for new construction on the dilapidated edifices in Paromlinska Street and the list goes on. All in all, Zagreb has truly become one large construction site at the European level of quality. The people at the CHF, both here at our headquarters and in our branches, are hard at work on our projects, both those now ongoing and those planned for next year. This year again, for the second time, the CHF has its space at the Interliber fair, the largest annual gathering of publishers and writers in Croatia. You can read all about it in this issue of *Matica* magazine. We also bring you a series of fascinating contributions, both from Croatia and from the emigrant communities.

December and the Christmas holidays are approaching and we are preparing a few pleasant surprises for you in the next issue. Until then, the editorial staff wishes you good health and pleasant reading.

The Editor

Mjesečna revija / Monthly magazine
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

GODIŠTE / VOLUME LVI
Broj / No. 11/2006.

RAVNATELJICA HMI / DIRECTOR CHF
Katarina Fuček

GLAVNI UREDNIK / CHIEF EDITOR
Nenad Zakarija

IZVRŠNI UREDNIK / EXECUTIVE EDITOR
Hrvoje Salopek

POMOĆNICA GLAVNOG UREDNIKA /
ASSISTANT EDITOR
Diana Šimurina-Šoufek

LEKTOR / LANGUAGE EDITOR
Tomislav Salopek

UREDNIŠTVO / EDITORIAL STAFF
Željka Lešić, Ivana Rora, Vesna Kukavica

TAJNICA / SECRETARY
Snježana Radoš

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (1) 6115-116, Telefax: +385 (1) 6110-933
E-mail: matica@matih.hr Web: www.matih.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 40 USD, Kanada / Canada 55 CAD,
Australija / Australia 55 AUD, Novi Zeland / New Zealand 40 USD,
Južna Afrika / South Africa 40 USD,
Južna Amerika / South America 40 USD
(običnom poštom / regular mail)
Zemlje EU / Europa 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 KN

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

DIZAJN I PRIPREMA / LAYOUT & DESIGN
Krunoslav Vilček

TISAK / PRINT: Stega, Zagreb

Fotografiju na naslovnici
snimio Zvonimir Krstulović

Stjepan Crnički - najstariji politički emigrant i povratnik

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

- 4 Maticina nagrada NAJSELO dodijeljena Kukinju u Mađarskoj
- 8 HMI na Međunarodnom sajmu knjiga i učila Interliber u Zagrebu
- 33 Predstavljena knjiga "Gruenchen" argentinske Hrvaticke Dunje Ozanić
- 49 Održani 3. susreti književnika hrvatskih manjina u Rovinju

DOMOVINA

- 6 Razgovor s Mirjanom Bohanec Vidović, pomoćnicom ministrice MVPEI
- 12 Kako se stječe hrvatsko državljanstvo
- 16 Tržište nekretnina u Hrvatskoj
- 34 Uzlet hrvatskog maslinarstva
- 56 Povodom 15. obljetnice Oružanih snaga RH održana manifestacija "Hrvatski vojnik kroz povijest"

SVIJET

- 10 Svečano proslavljen Dan Hrvata u Vojvodini
- 11 Sastanak premijera Sanadera s predsjednikom Bushom u Washingtonu
- 20 Statistički podatci o broju Hrvata u Njemačkoj
- 21 Berlin prozvao šetalište po Hrvatu Alfredu Balenu, zaslužnom športskom djelatniku
- 24 Lektorati hrvatskoga jezika u SAD-u
- 32 Hrvatica Jagoda Pike (Stošić) imenovana glavnom urednicom najtiražnijih kanadskih novina
- 40 Razgovor s gradišćanskim Hrvatima prof. Nikolom Benčićem povodom 50. obljetnice Mađarske revolucije
- 44 Iz povijesti prvih hrvatskih doseljenika u Kanadu

- 52 Održana 26. smotra hrvatske kulture u Švedskoj

- 53 Inicijativa za priznavanje hrvatskih žrtava 1. svjetskog rata u Kanadi

AKTUALNO / ZANIMLJIVO

- 26 Razgovor s Stjepanom Crničkim, najstarijim hrvatskim emigrantom – povratnikom
- 30 Razgovor s Milom Stanićem, predsjednikom Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata
- 36 Razgovor s povratnikom iz Novog Zelanda Matom Jujnovićem, uspješnim poduzetnikom
- 46 Na blagdan Svih svetih odana počast hrvatskim žrtvama u Bleiburgu
- 47 Hrvatska izložba o Ivanu Pavlu II. gostovala u Poljskoj
- 50 Povodom obljetnice pogibije hrvatskog rodoljuba Brune Bušića

STALNE RUBRIKE

- 14 Vijesti HR – gospodarstvo, politika...
- 22 Vijesti HR – kultura, zanimljivosti...
- 28 Vijesti BiH
- 38, 55 Iseljeničke vijesti
- 42 Manjinske vijesti
- 57 Nove knjige
- 60 Glazba +
- 62 CRORAMA
- 64 Športske vijesti

KOLUMNJE

- 13 EUROVIZA (Eliana Čandrlić)
- 18 Iz hrvatske prošlosti (Ivo Perić)
- 48 Život u trećoj dobi (Stanka Pavuna)
- 54 U potrazi za korijenima (Hrvoje Salopek)
- 68 Na kraju Oton (Oton Reisinger)

Tradicionalna Matičina nagrada odlazi u južnu Mađarsku

“Nagrada istodobno znači početak novoga posla kojim treba opravdati dobiveno priznanje i dalje raditi na istome putu. Trebamo nastaviti čuvati materinsku riječ, kulturu i hrvatsku tradiciju”

Ravnateljica HMI-a Katarina Fuček predala je skulpturu NAJSELO načelniku Kukinja Ivi Grišniku

Dan za pamćenje

Svečanost predaje nagrade uz nazočnost mnogobrojnih mještana i njihovih prijatelja uveličali su brojnih uzvanici, među kojima je bila i ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček sa svojim suradnicima, predsjednik HDS-a Mijo Karagić, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac i generalni konzul iz Pečuha Ivan Bandić.

Kukinjčani su za svoju svečanost pripremili vrlo bogat program koji je započeo izložbom narodnih nošnji i slika o Kukinju. Slijedio je Forum "Hrvatskoga glasnika", tjednika Hrvata u Mađarskoj, koji ove godine slavi 15. obljetnicu izlaženja. Svetu misu u mjesnoj crkvi Svete Ane predslavio je velečasni Marko Bubalo iz Tordinaca koji je za vrijeme Domo-vinskog rata bio u izbjeglištvu u Kukinju.

Nakon svete mise slijedila je svečanost proglašenja Kukinja NAJSELOM 2006. U svečanom činu je ravnateljica HMI-a Katarina Fuček predala skulpturu NAJSELO načelniku sela Ivi Grišniku a ujedno i prigodni dar - veliku berdu (bas) koja je namijenjena tamburaškom orkestru. Tim je povodom ravnateljica Fuček, među ostalim, naglasila: "Nagradu dobivaju oni koji rade na očuvanju hrvatskog identiteta. Što znači hrvatski identitet pogotovo ako ga njeguju Hrvati izvan Hrvatske? Prvo i osnovno, hrvatski identitet čini jezik. Jezik je taj koji je očuvao Hrvate stoljećima i izvan Hrvatske, jezik je taj po kojem se prepoznajemo i po kojem se razlikujemo, na kojem stvaramo i na kojem činimo taj sastavni dio hrvatskoga kulturnog stvaralaštva".

Zahvaljujući ravnateljici, načelnik sela Kukinja Ivo Grišnik naglasio je da su u prvom redu žitelji Kukinja zaslužni za ovo priznanje koje istodobno znači početak novoga posla kojim treba opravdati dobivenu nagradu i dalje raditi na istome putu. Trebamo nastaviti čuvati materinsku riječ, kulturu i hrvatsku tradiciju, zaključio je Ivo Grišnik.

U bogatom popratnom programu nastupila su brojna plesačka i glazbena društva kako iz samog Kukinja, tako i iz mnogih susjednih sela u Mađarskoj te prijateljskih sela iz Hrvatske.

U subotu, 21. listopada Hrvatska matica iseljenika svečano je proglasila hrvatsko selo Kukinj, neda-leko od Pečuha u južnoj Mađarskoj, NAJSELOM za 2006. godinu. Riječ je o godišnjoj Nagradi za kulturu kojom HMI nagrađuje najuspješnija sela hrvatskih manjina u Europi. Nagrada NAJSELO dodjeljuje se već jedanaestu godinu zaredom hrvatskim naseljima koja se ističu u hrvatskom kulturnom djelovanju, u nastojanjima za očuvanje jezika i nacionalnog identiteta.

Sve navedeno krasi i novonagrađeno selo Kukinj. Ondje se većina žitelja služi

hrvatskim jezikom i prenosi ga na mladi naraštaj, a čelnici sela, Hrvatska manjinska samouprava, udruge i pojedinci čuvaju i šire hrvatske kulturne vrijednosti i uspješno surađuju s mnogim hrvatskim zajednicama u Mađarskoj, kao i s udrugama u Hrvatskoj.

Ime sela prvi put se spominje godine 1332. Naselje je oslobođeno od Turaka 1686. godine. U popisu pučanstva iz 1696. doznajemo da su žitelji sela Hrvati katolici koji su ubrzo nakon oslobođenja stigli iz Bosne u područje mađarske Baranje. Narod su vodili franjevci, a vjernici su pripadali franjevačkim samostanima Fojnica, Sutjeska, Olovo, Srebrenica, Kruševo, Visoko, Rama, Donja Tuzla i Modriča. Tijekom 19. stoljeću broj hrvat-

Napisao i snimio: **Darko Plahtan**

skoga življa postupno raste, a sebe, svoj jezik i nošnju nazivaju "bošnjačkom", isto kao što je to slučaj i u ostalih 8 naselja u blizini Pečuha, čiji su žitelji doseljeni iz Bosne, aludirajući u svojem nazivu na zemlju porijekla.

Polovicom 19.stoljeća pisani izvori navode da u tom hrvatskom selu živi oko 500 stanovnika te da selo vodi načelnik Grgo Biletić sa zastupnicima Matom Kolesarićem, Stipom Ištokovićem, Marjanom Taradijom i drugima. Spomenuta su prezimena i danas najbrojnija među žiteljima Kukinja.

Mjesni govor Kukinja je štokavski, a pripada istočnobosanskom dijalektu štokavskoga narječja. Poznati dijalektolozi tom dijalektu pribrajaju i ostala naselja bošnjačkih Hrvata, koja se nalaze južno i jugoistočno od Pečuha: Pogan, Udvar, Semelj, Suka, Ata, Salanta, Sukid i Nijemet.

Kukinj danas ima 625 stanovnika koji su pretežito zaposleni u obližnjem gradu Pečuhu, a poljoprivredom se bave samo za osobne potrebe. Od stopostotnoga hrvatskog stanovništva, iz podataka za godinu 1960. godinu, danas Hrvati čine oko polovice što je posljedica asimilacije i useljavanje mađarskoga življa iz obližnjeg grada Pečuha. Selom upravlja lokalna samouprava s načelnikom Ivom Grišnikom na čelu, a u selu djeluje i Hrvatska manjinska samouprava na čelu s predsjednikom Đurom Taradijom. U organizaciji manjinske samouprave održava se tečaj hrvatskoga jezika za

Dosadašnja NAJSELA

Pinkovac (Austrija) -1996.
Martinci (Mađarska) - 1997.
Karaševo (Rumunjska) - 1998.
Petrovo Selo (Mađarska) -1999.
Mjenovo (Austrija) - 2000.
Klokotić (Rumunjska) - 2001.
Tavankut (Srbija) - 2002.
Sumarton (Mađarska) - 2003.
Bački Monoštor (Srbija) - 2004.
Novo Selo (Austrija) -2005.

Folklorasi ispred općinskog stana

Brojni uzvanici prate svečanost

djecu i odrasle, ljetni etnografski i jezični tabor za djecu, međunarodna likovna kolonija i drugo. U selu djeluju mnoga društva od kojih valja istaknuti društvo za čuvanje kulturne baštine Hrvata pod nazivom KUD "Ladislav Matušek". Društvo je osnovano je u siječnju 2001. pod vodstvom Ive Grišnika, ima više od 20 članova, među kojima su pjevači, plesači i tamburaši. Kukinjčani su ponosni na svoje dugogodišnje prijateljstvo s mjestom Duboševica iz Hrvatske. Godine 1999. potpisana je i povelja o partnerstvu koja se i danas provodi na polju kulture, športa i europskih natječaja INTERREG III. U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave već tradicionalno se priređuje "Sijelo bošnjačkih Hrvata" u Kukinju, na kojem se okupljaju Hrvati iz desetak naselja Baranjske županije. ■

POKUŠAVAMO DJECU ISELJENIKA VRATITI U DOMOVINU

“

Iseljenici često imaju dojam da su prepušteni sami sebi, a ja to želim promijeniti. Osim toga, potrebno im je dati pravu sliku gospodarske i političke situacije u zemlji, jer često dolazi do nesporazuma s tim u vezi”, istaknula je Mirjana Bohanec Vidović, pomoćnica ministrice u Upravi za hrvatske manjine, iseljeništvo i useljeništvo u MVPEI

Nedavno imenovanje Mirjane Bohanec Vidović pomoćnicom ministrice vanjskih poslova u Upravi za hrvatske manjine, iseljeništvo i useljeništvo u MVPEI (Odluka Vlade RH od 25. kolovoza) bilo je povod za razgovor. Gospođa Bohanec Vidović s radošću se odazvala razgovoru za naš mjesečnik *Matica*, koji, kako veli, iznimno cijeni i želi trajnu suradnju njezine Uprave s ovom revijom koja je već punih 55 godine u službi iseljeništva. Novom funkcijom Mirjana Bohanec Vidović okrenula je novu stranicu u karijeri. Tako je nakon dugogodišnje uspješne diplomatske karijere i prije toga iznimno uspješne 20-godišnje karijere operne pjevačice, krenula u novom smjeru i prema novim poslovnim izazovima. Izazove kojima se, kako kaže, jako veseli

jer je gotovo tijekom cijele karijere ona neposredno bila uz hrvatski puk u izvan-domovinstvu.

- Oduvijek sam mnogo kontaktirala s našim iseljenicima, posebice dok sam diljem svijeta pripremala humanitarne akcije za pomoć hrvatskoj djeci poginulih branitelja. Naime, početkom Domovinskog rata organizirala sam brojne humanitarne priredbe i u domovini i u svijetu. Kao predsjednica i osnivač Zaklade za djecu poginulih "Ivana Brlić Mažuranić", osigurala sam znatna novčana sredstva za pomoć najpotrebnijima, te organizirala mnogobrojne koncerte na kojima sam pjevajući skupljala pomoć za Hrvatsku. Sada se svim tim brojnim poznavstvima, iskustvima i znanjem koristim na drukčiji način, za dobrobit naših iseljenika. Naime, kao osoba zadužena za odnose s hrvatskim iseljeništvom kanim što je moguće bolje popraviti komunikaciju na relaciji domovinskih institucija s iselje-

ništvom i Hrvatskom maticom iseljenika, za što se priprema i poseban zakon. S HMI-om dobro surađujemo i s njome smo dogovorili neke projekte. Naime, s Maticom ćemo zajedno organizirati izložbu hrvatskih časopisa iz iseljeništva na Interliberu od 7. do 11. studenoga na Zagrebačkom velesajmu.

Na pitanje ima li osjećaj da su iseljenici nezadovoljni svojim položajem i rješavanju pitanja prigodom doseljavanja u domovinu, pomoćnica ministrice odgovara: "Naši iseljenici često imaju dojam kako su prepušteni sami sebi i da se o njima dovoljno ne skrbimo i ja takvo njihovo razmišljanje želim promijeniti. Njima je uistinu potrebna prava slika stvarnoga stanja u zemlji. Ovdje prije svega mislim na gospodarske i političke situacije u domovini, jer često dolazi do nesporazuma s tim u vezi.

Napominje kako je posebno važno Hrvatsku približiti mladim, obrazovanim

Napisala: **Željka Lešić**

kadrovima te im objasniti sve promjene koje se u nas događaju, koje sve mogućnosti pruža naša zemlja i koliko napreduje.

A da je Hrvatska zemlja u koju se vraćaju, svjedoči i podatak o dolasku djece naših iseljenika u svoju pradomovinu. Tako i u 5. Upravi pri MVPEI-u na čelu koje je gospođa Mirjana Bohanec Vidović radi petero djelatnika, stručnjaka iz iseljenništva koji su došli iz Kanade, Francuske, Australije i Njemačke i koji su svojim radnim iskustvom omogućili bolje rješavanje poslova. Oni su uistinu most suradnje s iseljeništvom i pokazatelj da Hrvatska treba takve kadrove. Valja pretpostaviti je da će se 5. Upravom pospešiti integracija iseljene i domovinske Hrvatske. S tim u vezi valja istaknuti kako pomoćnica ministricе Bohanec Vidović ima goleme planove, te je, premda je tek nešto više od mjesec dana na novoj dužnosti, već posjetila nekoliko hrvatskih

Mirjana Bohanec Vidović rođena je u Zagrebu, gdje završava studij solo pjevanja na Muzičkoj akademiji. Još kao studentica debitira na sceni Zagrebačke opere u operi C. Orffa "Carmina Burana". Nakon diplome nastavila je u Salzburgu i Beču, što je rezultiralo angažmanom u bečkoj Komornoj operi. U Beču upisuje magisterij na Visokoj školi za glazbu kod poznatih profesora Ericha Werba i Emmy Loose.

Na poziv zagrebačke Opere vraća se u Zagreb i postaje stalni član opernog ansambla. Gostuje u opernim kućama u Rijeci, Splitu, Sarajevu, Ljubljani, Mariboru, Beogradu i Skoplju, te ostvaruje više od 40 uloga, od Papagene do Violete. Osim bogatoga opernog repertoara, nastupa i kao koncertna pjevačica s orkestrima Zagrebačke filharmonije i Simfonijskim orkestrom HRT-a, Zagrebačkim solistima, Zagrebačkim kvartetom i ansamblom Collegium Musicum. Gostovala je diljem svijeta od Australije, Kanade i SAD-a, te po zemljama istočne i srednje Europe.

Sudjelovala je i u nekoliko hrvatskih filmova od kojih je najveći uspjeh postigla u antologijskom filmu K. Golika "Tko pjeva zlo ne misli".

Početkom Domovinskog rata organizirala je brojne humanitarne priredbe u zemlji i svijetu te je bila predsjednica i osnivač Zaklade za djecu poginulih "Ivana Brlić Mažuranić" pri Ministarstvu za socijalnu skrb i član Zaklade "Kardinal Stepinac" za obnovu katedrale.

Da bi što uspješnije predstavila kulturno bogatstvo svoje zemlje, godine 1993. priključuje se novim diplomatskim kadrovima u Ministarstvu vanjskih poslova, te kao savjetnica za kulturu 1994. godine odlazi u Veleposlanstvo RH u Beč. U svojem se radu posebno zalaže za što bolju kulturnu suradnju dviju susjednih i prijateljskih zemalja, te je organizirala više od stotinu priredbi i ostvarila izuzetno dobru suradnju s brojnim, kulturnim i znanstvenim institucijama u Austriji.

Za izuzetne zasluge na unapređenju kulturne suradnje Republike Austrije i RH nagrađena je odličjem predsjednika Republike Austrije "Srebrni križ s lentom".

Dobitnica je nagrade Muzičke akademije "Vaclav Huml", najviše umjetničke nagrade "Milka Trnina", te odličja predsjednika RH "Danice Hrvatske s likom Marka Marulića" za doprinose u kulturi.

Od godine 1998. do 1999. načelnica je Odjela za kulturu u Ministarstvu vanjskih poslova, a 13. listopada 1999. imenovana je za generalnog konzula RH u SR Njemačkoj sa sjedištem u Hamburgu. Godine 2000. razriješena je dužnosti generalnog konzula u Hamburgu, a od 2001. na mjestu je načelnice Odjela za kulturu. Godine 2002. glavni je koordinator projekta Vlade RH "Poklon božićnog stabla Svetom Ocu". Godine 2005. imenovana je pomoćnicom ministrice u MVPEI, a 2006. pomoćnicom ministrice u Upravi za hrvatske manjine, iseljeništvu i useljeništvu. Govori njemački i engleski, a služi se i talijanskim jezikom.

udruga u izvandomovinstvu kako bi se pokrenuli novi projekti.

- Riječ je o projektima koji će našim iseljenicima pružiti bolju dostupnost informacija o domovini Hrvatskoj, učenje materinskog jezika, te uspješnije načine očuvanja našega nacionalnog identiteta. Ovdje bih istaknula i stipendije koje su vrlo bitne, jer djecu naših iseljenika želimo vratiti u domovinu Hrvatsku.

Budući da je gospođa Bohanec Vidović i umjetnica svjetskog glasa, pitali smo je može li se zauzeti za to da se pospeši kulturna razmjena vrhunske kulture s iseljeništvom, odnosno odlazak umjetnika svjetskog glasa iz Hrvatske kako bi promicali našu nacionalnu kulturu u izvandomovinstvu, te po čemu naša kultura može biti prepoznatljiva u svijetu?

- U onom obujmu u kojemu sudjeluje MVPEI mogu utjecati na odabir naših umjetnika koji promoviraju našu nacionalnu kulturnu diljem svijeta, no postoje razni menadžeri koji u utrci za novcem nameću i šalju razne glazbenike na turneje po svijetu, i tada ne mogu djelovati. No slažem se s Vama da bismo trebali ozbiljnije odabirati promotore naše kulture po svijetu.

Jer, veoma je važno pokazati svijetu što je naša kultura, što smo mi i kamo pripadamo, odnosno kamo smo oduvijek pripadali. Budući da je sada velika tendencija globalizacije, moramo pokazati našu kulturnu različitost. ■

Novi iseljenički naraštaj hrvatskih autora i nakladnika

Na Interliberu je predstavljeno 66 iseljeničkih časopisa i 216 novih knjiga iz dvadesetak zemalja diljem planeta, koji upućuju na činjenicu kako u svijetu stasa novi naraštaj autora i nakladnika među Hrvatima i građanima hrvatskoga podrijetla izvan matične zemlje

Tribina HMI-a na Interliberu

S totine novih naslova, okrugli stolovi i stručni skupovi te neposredna druženja s autorima priskrbili su Interliberu status prvorazrednoga kulturnog događaja, rekao je ministar kulture Republike Hrvatske Božo Biškupić otvarajući 29. međunarodni sajam knjiga i učila u Zagrebu 11. studenoga 2006. Interliber je zrcalo zbivanja na hrvatskoj nakladničkoj pozornici, barometar gospodarskih trendova i budućih tržišnih kretanja. No, on nije samo knjižni sajam i kulturni događaj nego i otvorena tribina za raspravu o kulturno-političkim i društvenim temama, naglasio je ministar Biškupić. Na međunarodnome sajmu knjiga i učila, koji traje tjedan dana, svoju će knjižnu produkciju predstaviti 174 nakladnika, od čega osam inozemnih – iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Njemačke, SAD, Slovenije, Srbije, Velike Britanije i

Sjeverne Irske te nakladnici iz hrvatskog iseljeništva.

Na svečanosti otvorenja najvećega hrvatskog sajma knjiga ravnateljica Hrvatske matice iseljenika predstavila je ministru kulture bogato iseljeničko nakladničko stvaralaštvo iz dvadesetak zemalja svijeta u kojima žive Hrvati i građani hrvatskog podrijetla.

Hrvatski časopisi izvan Hrvatske u središtu su pozornosti ovogodišnje *Izložbe nakladničke djelatnosti iz hrvatskog iseljeništva i zemalja u kojima žive hrvatske autohtone manjine*, koja se održava u sklopu Matičina projekta *Hrvatske knjige izvan Hrvatske* na Interliberu. Izložbu u Zagrebu priredila je Hrvatska matica iseljenika u suorganizaciji s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija.

S jedne strane su časopisi iz Europske unije (Italija, Austrija, Češka, Slovačka, Mađarska i Slovenija), a, s druge strane, pokazujemo časopise hrvatskih zajednica iz tranzicijskih zemalja koje su na pragu

Europe (Rumunjska, Makedonija, Crna Gora, Srbija i Bosna i Hercegovina). Treću dimenziju izložbe čine hrvatski časopisi na engleskom i španjolskom jeziku te dvojezične publikacije iz država Australije, Sjeverne i Južne Amerike, koji su još od šezdesetih prošloga stoljeća postizali vrhunske dosege u afirmaciji hrvatskoga kulturnog identiteta u multikulturalnim sredinama, a nisu posustali u ritmu izlazenja ni do danas poput *Journala of Croatian Studies* (SAD), *Studie Croatice* (Argentina) ili pak našega najmlađeg *Croatian Studies Review: Journal and Bulletin of the Croatian Studies Centre* (Australija). No, četvrta dimenzija izložbe nudi najveću novost: časopise hrvatskih zajednica iz Europe poput onih koje tiskaju Hrvati iz Njemačke ili pak naši ljudi koji žive u Švicarskoj, uglavnom u dvojezičnoj formi na materinskom i njemačkom jeziku, istaknula je Katarina Fuček na tribini *Hrvatski časopisi izvan Hrvatske*, koja je održana na glavnoj pozornici Interlibera

Napisala: **Vesna Kukavica**

u srijedu, 8. studenoga. U nazočnosti brojnih posjetitelja na tribini su govorili i dr. Branko Franolić (London), dr. Adolf Polegubić (Frankfurt) te Milovan Miko-
vić (Subotica).

Bilo je riječi o 66 iseljeničkih časopi-
sa i 216 novih naslova, od književnosti
do povijesnih monografija, o hrvatskoj
dijaspori. Tribina je potaknula pitanja
vezana uz recentnu hrvatsku iseljeničku
periodiku i status nakladničke djelatnosti
između dviju domovina.

Tko su danas publicisti, urednici i
nakladnici hrvatskih časopisa koji izlaze
izvan matične zemlje? Samozatajni i
afirmirani intelektualci u domicilnim ze-
mljama, od kojih ćemo izdvojiti tek neke,
poput Anke Krstić-Legović, Ivice Koša-
ka, Željka Matica, Petra Hinića, Biserke
Andrijević i Adolfa Polegubića iz Nje-
mačke; Vesne Polić Foglar iz Švicarske,
Djуре (Georgea) Djurkovića iz Kanade;
Roberta Zubovića, Ante Čuvala, Stevea
Granica, Višnje Miočić i Johna Cindricha
iz SAD-a; Fabijana Lovokovića, Franje
Harmata, Tomislava Starčevića, Mate
Bašić i Tonča Prusca te Luke Budaka iz
Australije; Joze Vrljića iz Argentine;
Margarite Mihovilović Perić iz Čilea;
Čabe Horvata, Đure Frankovića, Branke
Pavić Blažetin iz Mađarske; Petera Tyra-
na, Zlatke Gieler i Roberta Hajszana iz
Austrije; Antonia Sammartina iz Italije;
Milovana Mikovića, Zvonimira Perušića
i Andrije Anišića iz Vojvodine; Nevenke
Kostovski iz Makedonije; Tomislava
Grgurevića iz Crne Gore; Radana Mihaia
iz Rumunjske; Emila Lučeva i Milana
Dragišića iz Slovenije; Juraja Novosela,
Ive Balukčića, Zdravka Kordića i Mirka

Marjanovića iz Bosne i Hercegovine
- navodili su Fuček, Polegubić, Miković
i Franolić.

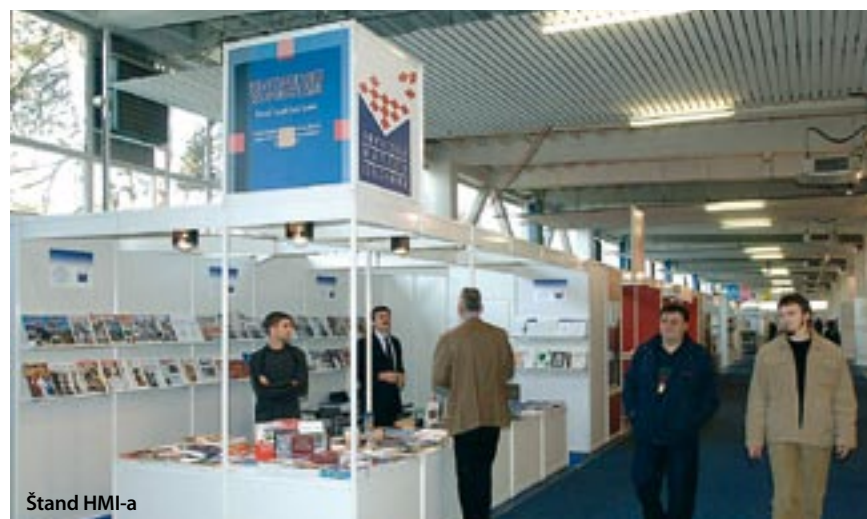
Journal of Croatian Studies (SAD),
Studia Croatica (Argentina), *Croatian
Studies Review: Journal and Bulletin of
the Croatian Studies Centre* (Australia),
Glasnik društva AMCA (Njemačka),
*Pogledi- časopis za kulturu i društvena
pitanja* (Mađarska), *Klasje naših ravni:
časopis za književnost, umjetnost i zna-
nost* (Srbija) među značajnim su našim
naslovima koje tiskaju Hrvati izvan
Hrvatske. U samome su vrhu iseljenič-
kih časopisa i čileanske *Male novine*,
tromjesečnik na španjolskome jeziku koji
slavi stotinu i prvu godinu, ocijenio je dr.
Branko Franolić.

Iseljeničke periodične publikacije te
periodika hrvatskih autohtonih manjina
u Europi imaju važnu ulogu u životu
hrvatskih ljudi koji žive izvan matične
zemlje s obzirom na njihovo neposredno
reagiranje, kako na suvremenu zbilju u
domicilnim sredinama, tako i na onu u
domovini, kazao je Milovan Miković.
Časopisi poput dvojezičnih - *Žive zajed-*

nice i *Ritma* (Njemačka), *Libre* i *Društve-
nih obavijesti* (Švicarska), *Hrvatskih novi-
na* (Austrija), jednojezičnih - *Hrvatskoga
glasnika* (Mađarska), *Hrvatske riječi*
(Srbija), *Hrvatskoga glasa* (Crna Gora),
Hrvatskoga glasa (Makedonija) donose iz
mjeseca u mjesec i iz tjedna u tjedan obi-
lje članaka o društvenoj i kulturnoj sceni
Hrvata od skandinavskih zemalja do
samoga juga Europe, pa ih treba posebno
pohvaliti naglasila je Katarina Fuček.

Hrvatski kalendari, godišnjaci i alma-
nasi serijske su publikacije, velike čita-
nosti, omiljene u hrvatskim zajednicama
u svijetu poput *Croatian Almanaca* koji
desetljećima tiska Croatian Etnic Institut
iz Chicaga ili pak višejezične i mlađe
Panonske ljetne knjige (Austrija). Mnoge
hrvatske katoličke misije i župe diljem
svijeta tiskaju svoja glasila, počevši od
onih najjednostavnijih, tzv. listića, pa
sve do onih koja u formalnome pogledu
imaju sva obilježja pravih časopisa kao
što su američka *Naša Nada/Our Hope*
ili njemačka *Živa zajednica*, te sarajevski
Katolički tjednik ili pak vojvodanski de-
setogodišnji *Zvonik*. Hrvatski katolički
tisak u svijetu zaslužuje punu pozornost
čitateljstva zbog pokretanja tema od
životne važnosti za iseljeni hrvatski na-
rod, a koje se mogu svesti na tri ključna
pojma: integracija, asimilacija, povratak
- istakao je dr. Adolf Polegubić.

Među zapaženim su nakladnicima
iseljeničkih časopisa, uz ostale, Hrvatska
akademija Amerike, Hrvatska bratska
zajednica (SAD), Hrvatsko-latinoamerič-
ki kulturni institut (Argentina), Hrvatski
studiji (Australija), *Croatica* (Mađarska),
Hrvatska riječ (Srbija), Hrvatsko štam-
parsko društvo (Austrija), kojima će se
iduće godine na 30. Interliberu, vjeruje-
mo, pridruži i oni hrvatski nakladnici iz
svijeta koji nisu stigli ove godine pokazati
svoja izdanja. ■

Rođendan bana Jelačića – blagdan vojvođanskih Hrvata

U pozdravnom govoru ravnateljica HMI-a istaknula je značenje i vrijednost obilježavanja Dana hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini i naglasila važnu ulogu Matice u njezinu povezivanju s domovinom

Ravnateljica HMI-a Katarina Fuček prisustvovala je središnjoj proslavi obilježavanja Dana hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, odnosno Vojvodini, koju su organizirali Hrvatsko nacionalno vijeće i HKPD Jelačić iz Petrovaradina. Središnja proslava obilježavanja, vezana uz rođendan bana Josipa Jelačića, počela je u nedjelju, 15. listopada u Petrovaradinu koncelebriranjem sv. mise u crkvi Sv. Jurja.

Nakon sv. mise održana je svečana akademija u kojoj su sudjelovali mješoviti pjevački zbor HKPD-a Jelačić iz Petrovaradina, tenorski trio iz Zagreba Marin Kopilović, Domagoj Dorotić i Vedran Jurković, uz glasovirsku pratnju Vedrana Milića, te predstavnici odjela za hrvatski jezik i književnost HKPD-a Jelačić iz Petrovaradina. U nastavku programa sudjelovali su i predstavnici dramskog i recitatorskog odjela HKUD-a Vladi-

mir Nazor iz Sombora, te predstavnici folklorne i tamburaške sekcije HKPD-a Tomislav iz Golubinaca.

U pozdravnom govoru ravnateljica HMI-a istaknula je značenje i vrijednost obilježavanja Dana hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini i naglasila važnu ulogu HMI-a u njezinu povezivanju s domovinom. Na svečanosti su također bili nazočni: vukovarsko-srijemski župan Božo Galić, voditelj Matičine vukovarske podružnice Silvio Jergović, predstavnici Zaprješića i Zajednice bačkih Hrvata s predsjednikom Zdenkom Bundićem na čelu. Prisustvovali su joj i predstavnici Veleposlanstva RH u Srbiji na čelu sa zamjenikom veleposlanika Branimirom Lončarom, te, osim predstavnika svih hrvatskih društava iz Vojvodine, predsjednik HNV-a Josip Zvonimir Pekanović, zamjenik predsjednika HNV-a za Srijem Vladimir Bošnjak, pomoćnik pokrajinskog tajnika za nacionalne manjine i zamjenik predsjednika DSHV-a Đorđe Čović, predsjednik DSHV-a Petar

Kuntić, te predsjednik IO HNV-a Lazo Vojnić Hajduk.

U ponedjeljak, 16. listopada ravnateljica Fuček razgledala je Petrovaradin. Domaćini su joj bili gradonačelnik Petrovaradina Petar Mudri i predsjednik HKPD-a Jelačić Petar Barbek. Nakon razgledavanja Petrovaradina ravnateljica HMI-a posjetila je i Suboticu, Generalni konzulat RH a potom i Gradsku kuću. Ondje se sastala s predsjednikom HNV-a Josipom Zvonimirom Pekanovićem, pomoćnikom pokrajinskog tajnika za nacionalne manjine i zamjenikom predsjednika DSHV-a Đorđem Čovićem, zamjenikom gradonačelnika Subotice i predsjednikom DSHV-a Petrom Kuntićem, predsjednikom *Bunjevačkog kola* Mirkom Ostrogoncem i predstavnicima Generalnog konzulata RH sa zamjenikom veleposlanika Branimirom Lončarom na čelu. Nakon radnog sastanka održana je i svečanost završetka obilježavanja Dana hrvatske nacionalne manjine. ■

Napisao: **Silvio Jergović** Snimio: **Darko Plahtan**

Iznimno uspješan posjet SAD-u

“**P**otrudit ću se da na summitu u Rigi otvorim slučaj Hrvatske i zauzet ću se da 2008. Hrvatska uđe u NATO. Svjetski je interes da Hrvatska postane članica EU-a i NATO-a”, kazao je američki predsjednik George Bush u Bijeloj kući nakon jednosatnog susreta s hrvatskim premijerom Ivom Sanaderom 17. listopada.

Riječ je bez sumnje o povijesnom susretu koji je donio mnogo više nego što su i najveći optimisti uoči njega očekivali, a prije svega punu podršku Amerike za euroatlantske integracije i uvjerenje da je Hrvatska čvrsti partner SAD-u.

“Imao sam prilike zahvaliti Hrvatskoj za njezinu podršku mladoj demokraciji u Afganistanu”, kazao je Bush, rekavši da su imali vrlo dugu i zanimljivu diskusiju. Izuzetno raspoloženi, predsjednik Bush i premijer Sanader u Ovalnom uredu Bijele kuće dali su izjave brojnim novinarima, među kojima je bio i veći broj uglednih američkih novinara.

“Čuo sam od mnogih, a i od premijera da je hrvatska obala jedna od najljepših na kugli zemaljskoj. Želio bih doći tamo, premijer me pozvao, ali prije toga moram dobiti dozvolu svoje supruge”, rekao je Bush i zahvalio se premijeru Sanaderu na pozivu.

“Dirnut sam topline i razumijevanjem predsjednika Busha za Hrvatsku i za napore koje ulažemo prema demokratizaciji. Složili smo se u svemu osim u jednom pitanju: nismo se mogli složiti tko ima ljepšu obalu, Hrvatska ili Sjedinjene Države”, odgovorio je u šali premijer Sanader, na što se predsjednik Bush srdačno nasmijao. “Ostavit ću vas i gospođu Bush da vi odlučite tko ima bolju obalu”.

Premijer Sanader je kazao da su razgovarali o brojnim temama, a posebno o prijemu Hrvatske u EU i NATO. “Zahvaljujem se gospodine predsjedniče za stalni interes i razumijevanje koje pokazujete za Hrvatsku i za izazove s kojima se Hrvatska suočava na svom putu prema EU-u i NATO-u”, kazao je Sanader. Pre-

Riječ je bez sumnje o povijesnom susretu koji je donio mnogo više nego što su i najveći optimisti uoči njega očekivali

mijer je rekao da je bilo riječi o stanju na Kosovu, u Gruziji, Moldaviji. “Mi smo u regiji gdje trebamo jaku američko-europsku suradnju”.

Premijer Ivo Sanader i njegovi suradnici sastali su se s Bushem u 14,30 sati po američkom vremenu.

U Ovalnom uredu Bush i Sanader su razgovarali sat vremena, što pokazuje koliko je interes pokazao predsjednik Bush da čuje što premijer Sanader misli o stanju u regiji, ali i ostalim kriznim žarištima u svijetu. Razgovor je bio izuzetno otvoren i prijateljski, a nakon izjava Bush je još ostao s premijerom Sanaderom i njegovim suradnicima.

Na izlasku iz Bijele kuće premijer se obratio hrvatskim novinarima i rekao da

ocjenjuje kako je razgovor bio izrazito sadržajan i prijateljski. “Pokazalo se da predsjednik Bush i američka administracija u Hrvatskoj vide partnera, da su naši odnosi izvanredni. Razgovarali smo o nekoliko važnih tema za Hrvatsku, o našim bilateralnim odnosima, ali i putu Hrvatske za EU i NATO”, kazao je premijer.

“Ono što je vrlo važno je da je predsjednik Bush svjestan činjenice da je Hrvatska napravila velike korake, velike reforme i da može služiti kao primjer svima drugima. Kao primjer stabilnosti, kao primjer jedne stabilne zrele demokracije, kao primjer zemlje koja ne misli samo o sebi, već i brine o drugima”, rekao je Sanader. ■

VIŠE OD MILIJUN NOVIH DRŽAVLJANA U 15 GODINA

Pravo na državljanstvo može se steći podrijetlom, rođenjem, prirođenjem i po međunarodnim ugovorima

Hrvatsko državljanstvo, otkako je na snazi Zakon o hrvatskome državljanstvu iz listopada 1991., NN 93/91-28/92 – 113/93, možete zatražiti podnošenjem zahtjeva u policijskoj upravi ili postaji na teritoriju RH ili u njezinim diplomatsko-konzularnim predstavništvima u svijetu. Postupak rješavanja zahtjeva obično traje nekoliko mjeseci, a najviše ih je, oko 70 %, zaprimljeno u hrvatskim veleposlanstvima i konzulatima.

Pravo na državljanstvo može se steći podrijetlom, rođenjem, prirođenjem i po međunarodnim ugovorima. Načelo podrijetla, odnosno krvne veze ili *ius sanguinis*, temeljno je za stjecanje državljanstva. Maloljetna djeca dobit će ga ako su im roditelji u trenutku rođenja hrvatski državljani, ako je jedan od roditelja hrvatski državljani, a dijete je rođeno na teritoriju RH i ako je jedan roditelj u trenutku djetetova rođenja u inozemstvu hrvatski državljani, a drugi bez ili nepoznata državljanstva. U Hrvatskoj se, kao i uostalom u većini europskih zemalja, primjenom tvz. kontinentalnoga prava, rođenje ne smatra uvjetom za dobivanje domovnice. Iznimku čine djeca čiji su roditelji nepoznati ili su osobe bez državljanstva. Utvrdi li se državljanstvo roditelja naknadno, do navršene 14 godine djetetova života, pravo na hrvatsko državljanstvo se gubi. Ta odredba sprječava apatridnost, tj. neposjedovanje državljanstva. **Hrvatsko državljanstvo,**

ako to zatraže, mogu dobiti i pripadnici hrvatskoga naroda bez boravišta u RH, ali tu pripadnost moraju dokazati. (Pripadnost je moguće dokazati osobnim ispravama, rodnim i vjenčanim listovima, školskim svjedodžbama i diplomama i sl.) Prirođenjem hrvatsko državljanstvo stječu stranci ako udovoljavaju određenim pretpostavkama. Ukoliko su navršili 18 godina i poslovno su sposobni, imaju otpust iz stranog državljanstva ili dokaz da će ga dobiti, prijavljeni petogodišnji boravak u RH, a nužno je i poznavanje jezika i pisma, poštovanje pravnog poretka, hrvatske kulture i običaja. **Iseljenici i potomci iseljenika mogu prirođenjem steći hrvatsko državljanstvo ako udovoljavaju navedenim kriterijima. Na njih se, međutim, kao ni na Hrvate iz BiH, ne odnosi uvjet o petogodišnjemu prijavljenom boravištu u RH.** U hrvatsko državljanstvo bit će primljene i osobe u bračnoj zajednici s hrvatskim državljanima, s trajnim boravkom u Hrvatskoj, ali se za njih neće tražiti otpust iz matičnoga državljanstva. Domovnicu mogu dobiti i stranci i njihovi bračni partneri ako

je njihovo primanje u hrvatsko državljanstvo državni interes, pa se i za njih, najčešće su to vrhunski športaši i umjetnici, neće tražiti otpust iz matičnoga državljanstva.

Hrvatsko državljanstvo prestaje otpustom, odricanjem i po međunarodnim ugovorima. Otpust iz hrvatskoga državljanstva zatražilo je oko 50 tisuća državljana kako bi, najčešće, dobili državljanstvo Austrije ili Njemačke, zemalja koje ne toleriraju dvojno državljanstvo. Takva osoba mora biti puno-

ljetna, s reguliranom obvezom vojnoga roka, kazneno i prekršajno negonjena, bez poreznog dugovanja i obveze uzdržavanja. Savjetujemo našim građanima neka se olako ne odriču hrvatskoga državljanstva.

Zahtjev za prijam u hrvatsko državljanstvo podnijelo je i tisuće ljudi s područja bivše države. Prema dostupnim podacima, može se utvrditi kako je u razdoblju od 15 godina hrvatsko državljanstvo dobilo 1,15 milijuna osoba. U posljednje vrijeme postoji među bosanskohercegovačkim Hrvatima određeni strah od gubitka hrvatskoga državljanstva. Nijedan Hrvat koji ga je stekao neće ostati bez njega, ali ubuduće obje države, barem su se takve izjave političkog vrha nedavno mogle čuti, neće dodjeljivati dvostruko državljanstvo.

Za sve informacije vezane uz hrvatsko državljanstvo mjerodavno je Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Ilica 335, 10 000 Zagreb., s internetskom adresom www.mup.hr, a načelnik Odjela za državljanstvo je Jurica Kešina. (tel. 385 1 3788 802, faks 385 1 3788057). ■

Kako napredujemo prema Europskoj uniji

Glavni izazov u godini 2007. bit će nastaviti s postignutim napretkom te ubrzati ritam reformi, posebice u ključnim područjima pravosuđa i javne uprave

Voditelj delegacije Europske komisije u Hrvatskoj Vincent Degert u razgovoru s premijerom Ivom Sanaderom

Nešto više od godinu dana prošlo je od početka otvaranja pregovora o pristupanju punopravnom članstvu Hrvatske u Europske unije. Europska komisija objavila je i prvo izvješće o hrvatskom napretku. Izvješće o napretku Hrvatske pokriva razdoblje od 1. listopada 2005. do 30. rujna 2006.

U njemu je Hrvatska pozvana na nastavak ostvarivanja napretka, kao i dosada, te na ubrzanje ritma reformi u ključnim područjima poput pravosuđa i javne uprave, borbe protiv korupcije te u gospodarstvu, a pohvaljena je i dobro ekipirana pregovaračka skupina. U izvješću se ističe da je "Hrvatska u 2006. godini nastavila napredovati u smislu političkih i gospodarskih kriterija, usvajanja europske pravne stečevine te u provedbi

Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Glavni izazov u 2007. godini bit će nastaviti s postignutim napretkom te ubrzati ritam reformi, posebice u ključnim područjima pravosuđa i javne uprave".

Hrvatska je povećala svoju sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz članstva u Europskoj uniji, ali je još preostalo mnogo posla, ocjenjuje Europska komisija u svojem izvješću o napretku. "Hrvatska je poboljšala sposobnost preu-

zimanja obveza iz članstva. U mnogim je područjima učinjen napredak, uglavnom u smislu zakonodavnog usklađivanja", ističe Komisija. Borba protiv korupcije ostaje "ozbiljan problem". Mnogo navoda o korupciji ostaje neistraženo i korupcija obično prolazi nekažnjeno.

Provedba reforme pravosuđa je započela - učinjene su zakonodavne i organizacijske promjene u svrhu boljeg funkcioniranja pravosuđa, smanjen je broj zaostalih sudskih predmeta, ali je zaostatak i dalje velik, te je potrebno više učiniti na skraćivanju sudskih postupaka.

Hrvatska nastavlja ispunjavati političke kriterije za članstvo, ali su potrebni daljnji naponi u nekoliko područja, pa tako Europska komisija navodi: "Demokracija i vladavina prava su ojačani. Međutim, postoji znatan prostor za poboljšanja u pravosuđu, javnoj upravi i borbi protiv korupcije".

Glede slobode izražavanja, Hrvatska je dobila pohvale, ali i zamjerke zbog političkog utjecaja na javne medije. Što se tiče ljudskih prava i zaštite manjina, Hrvatska je nastavila napredovati, ali usporeno, kaže Komisija i ističe da je potrebno više učiniti u borbi protiv nesnošljivosti, na poticanju pomirenja, istraživanju i kaznenom progonu etnički motiviranih zločina.

Komisija je analizirala i 33 poglavlja pravne stečevine koliko ih je dosada odrađeno u procesu analize usklađenosti (*screeninga*). Naime, Hrvatska je u listopadu završila postupak *screeninga*, procjene usklađenosti zakonodavstva s europskom pravnom stečevinom. Dosad je za šest poglavlja dobila mjerila, a za sedam nije. Otvorila je za pregovore i privremeno zatvorila jedno poglavlje, ono o znanosti i istraživanju, a najavljuje da bi za vrijeme finskog predsjedanja do kraja godine moglo još neko od poglavlja biti otvoreno za pregovore. ■

HRVATSKE REAKCIJE

Hrvatska je zadovoljna izvješćem o napretku koje je usvojila Europska komisija, jer bilježi napredak koji je Hrvatska ostvarila i daje smjernice za daljnje djelovanje, a podržava i strateški dokument o politici proširenja EU u budućnosti, rekao je hrvatski premijer Ivo Sanader. Sanader je kazao kako zbog kratkoce vremena Vlada još nije stigla proučiti taj dokument, ali da "otprilike zna što je unutra". "Zadovoljni smo dosadašnjim napretkom i izvješćem EK. Ono upozorava na ona pitanja u kojima se još može napraviti napredak, na izazove koji stoje pred nama, ali govori i o napretku Hrvatske u pojedinim područjima i poglavljima u pregovorima", rekao je Sanader. Premijer je ponovio kako se Hrvatska priprema za punopravno članstvo u EU i sve što joj predstoji - od reforme pravosuđa i javne uprave do borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala - čini radi sebe same, jer, kako je istaknuo, "želimo živjeti u uređenoj državi koja primjenjuje europske standarde".

Napisala: **Eljana Čandrić**

STVORENA TREĆA GENERIČKA KOMPANIJA NA SVIJETU

ZAGREB - Američka farmaceutska tvrtka Barr ispunila je sve zahtjeve za akviziciju Plive te je Barr, u skladu s uvjetima svoje završne ponude od 2,5 milijardi dolara, platio 820 kuna po dionici. Prema izvješću Središnje depozitarne agencije, postupak preuzimanja Plive uspješno je završen

potkraj listopada. Riječ je o dosad najvećoj transakciji na tržištu kapitala u Hrvatskoj. "Akvizicijom je stvorena treća najveća generička farmaceutska kompanija na svijetu, i sada se možemo okrenuti stvaranju još snažnije Plive, koja će u suradnji s Barrom biti prisutna na više od 30 tržišta i zapošljavat će oko 8 tisuća ljudi", rekao je u povodu toga Željko Čović, predsjednik Uprave Plive.

HRVATSKA IMA VELIK INVESTICIJSKI POTENCIJAL

NEW YORK - Hrvatska je u izvješću World Investment Report Konferencije Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju (UNCTAD) svrstana u skupinu zemalja koje imaju veliki investicijski potencijal, a projekt *Hitro.hr* Vlade RH naveden je kao mjera koja olakšava ulaganje. Globalna izravna strana ulaganja u prošloj godini dosegla su iznos od 916 milijardi dolara, što je porast od 29 posto u usporedbi s godinom prije, navodi se u izvješću objavljenom potkraj listopada.

PLINOVOD PULA-KARLOVAC PUŠTEN U RAD

PULA - Dugo očekivani i za opskrbu Hrvatske plinom vrlo važan magistralni plinovod Pula-Karlovac u listopadu potpuno je završen. Plinovod, dug gotovo 200 km, u čiju je gradnju uloženo 90 milijuna eura s terminalom Pula u redovni je rad krenuo prije sezone grijanja, što bi trebalo znatno ublažiti dosad uobičajene zimske probleme u opskrbi

plinom. "Zahvaljujući tom plinovodu i Ininom podmorskom plinovodu od plinskih polja na sjevernom Jadranu do Pule, Inin dio plina iz tih polja stizat će prvi put do hrvatskih potrošača izravno, a ne zaobilazno preko Italije i Slovenije kao do sada što ga je bitno poskupljivalo", kaže predsjednik Uprave Plinacroa Branko Radošević.

"PODRAVKI" SLOVAČKO PRIZNANJE

BRATISLAVA - Prehrambenoj kompaniji "Podravka" u Bratislavi predano je priznanje "Superbrand Slovačka" za godinu 2005., objavili su potkraj listopada iz te kompanije navodeći kako je nagrađena marka "Podravka" pod čijim se imenom proizvodi Vegeta za češko i poljsko tržište. "Podravci" su nagradu dodijelili vodeći slovački stručnjaci za robne marke koji su je rangirali među 35 najboljih, u sam vrh konkurencije od ukupno 1 200 robnih marki na slovačkome tržištu.

Pripremio: **Hrvoje Salopek**

PLAKETA GRADA NOVSKE MINISTRU KALMETI

NOVSKA - "Smisao regionalne politike ove Vlade leži u činjenici da želimo ujednačiti životne uvjete u unutrašnjosti i rubnim dijelovima Hrvatske s onima u Zagrebu. Na tom velikom projektu neizmjerena je pomoć i EU, a realizirat će se najvećim dijelom putem Ministarstva mora, prometa i razvitka." To je 17. listopada na svečanoj sjednici Gradskoga vijeća Novske, održanoj u povodu Dana grada i blagdana sv. Luke Evanđelista, zaštitnika Novske, rekao ministar Božidar Kalmeta. Istodobno je najavio sjednicu Vlade o regionalnom razvoju. U ime Ministarstva Kalmeta primio je Plaketu grada Novske za doprinos u izgradnji magistralnog vodovoda Lipovljani-Novska-Borovac-Okučani.

BRODOGRADILIŠTE "ULJANIK" MEĐU PRVIMA U SVIJETU

PULA - Pulsko brodogradilište "Uljanik" specijaliziralo se za izgradnju velikih brodova za prijevoz automobila, tzv. *car carriers*. Naša tvrtka zauzima oko 12 posto svjetskoga tržišta te ekspandirajuće grane brodograđevne industrije. Nedavno je u Puli porinut brod za prijevoz čak 7 tisuća automobila koji će biti isporučen japanskom naručitelju. Inače, za "Uljanik" je ova godina iznimno uspješna. Nakon duljeg razdoblja i izmjene politike poslovanja i ugovaranja gradnje brodova, "Uljanik" je počeo poslovati pozitivno te je u prvih šest mjeseci ostvario 42 milijuna kuna dobiti.

MESIĆ: HRVATSKA VIŠE NIJE TALAC REGIJE

ZAGREB - Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić dao je sredinom listopada intervju za novinsku agenciju Reuters, u kojem je naglasio da je Hrvatska napokon pokazala političku volju da počne iskorjenjivati korupciju koja je poput hobotnice svojim pipcima zahvatila zemlju i isisavala novac, a još koči njezine napore za članstvo u Europskoj uniji. "Prioritet je u Hrvatsku uvoditi europske standarde što je brže moguće, a EU će to znati prepoznati i prihvatiti Hrvatsku u članstvo", rekao je Mesić. Također je kazao da Hrvatska nije talac regije te, ako ona prva pristupi Uniji, bit će model i poticaj drugim susjednim zemljama.

SJETIMO SE BLAGE ZADRE I SUBORACA

BOROVO - Sredinom listopada održana je na Trpinjskoj cesti u Borovu kod Vukovara

komemoracija u povodu 15. obljetnice pogibije general-bojnika Blage Zadre, legendarnog zapovjednika Borova Naselja. "Ovo je povijesno mjesto, ovdje je groblje tenkova koje svjedoči o junaštvu, ali i mudrosti i domišljatosti onih koji su zaustavili agresora, treću vojnu silu u Europi", istaknula je u svojem obraćanju potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor. "Sjetimo se

hrabrosti Blage Zadre i svih njegovih suboraca, poginulih branitelja diljem Hrvatske, ali i prvoga hrvatskoga predsjednika dr. Franje Tuđmana, bez kojih danas ne bi bilo suverene, samostalne, europske Hrvatske", rekla je Kosor, te upozorila da se branitelji i žrtve nikad ne smiju zaboraviti, a istina prekrajati.

PREDSJEDNIK MESIĆ PRIMIO IZASLANSTVO HRVATA IZ SLOVENIJE

ZAGREB - Izaslanstvo Saveza hrvatskih društava iz Slovenije (SHDS) u posjet je 20. listopada primio predsjednik Stjepan Mesić. Izaslanstvo je predvodio predsjednik SHDS-a Ivo Garić zajedno s predstavnicima iz Ljubljane, Škofje Loke, Kopra i Velenja, a u pratnji predstavnika Hrvatske matice iseljenika koja je organizirala posjet. Glavna tema razgovora bila je neriješen status hrvatske manjine u Sloveniji. "Položaj Hrvata u Sloveniji je neodređen. Mi, naime nemamo Ustavom priznat status narodne manjine, što je prilično čudno u ovo vrijeme. Želimo da se položaj hrvatske manjine u Sloveniji postavi kao neriješeno pitanje između dviju država", rekao je nakon susreta Garić.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA PORASLA TRI POSTO

ZAGREB - Ukupna industrijska proizvodnja u Hrvatskoj je u rujnu ove godine bila veća za tri posto u usporedbi s rujnom prošle godine, pokazuju prvi podaci Državnog zavoda za statistiku. U prvih devet ovogodišnjih mjeseci industrijska je pak proizvodnja povećana 3,9 posto u odnosu prema razdoblju od siječnja do rujna prošle godine. Prema područjima djelatnosti u rujnu ove u usporedbi s istim mjesecom prošle godine najviše je porasla, 14,2 posto, proizvodnja u rudarstvu i vađenju, koji u ukupnoj industrijskoj proizvodnji u Hrvatskoj sudjeluje sa 6,1 posto.

S OBITELJSKOG GOSPODARSTVA 10 TISUĆA TOVLJENIKA

DONJA VRBA - Obiteljsko gospodarstvo Željka Kurkutovića iz Donje Vrbe kod Slavonskog Broda, koji klaonicama godišnje isporuči 6 tisuća tovljenika vrhunske kvalitete, ogledni je primjer uspješnoga poljoprivrednog gospodarstva. Kvalitetu i trud prepoznalo je i Ministarstvo poljoprivrede, koje je Kurkutoviću dodijelilo u listopadu priznanje. Planirana ovogodišnja proizvodnja od 10 tisuća tovljenika, vjeruje taj poduzetnik, bit će i premašena. S obzirom na to da se u Hrvatskoj proizvede samo 1,8 milijuna svinja, a potrebe su oko 4,5 milijuna, sva se razlika uvozi pa Kurkutović kaže da mjesta za širenje proizvodnje ima.

Sve veći interes stranaca za kupnju kuća na Jadranu

Za Hvar su najzainteresiraniji kupci Englezi i Francuzi, dok se za Dubrovnik, unatoč cijeni od 6000 eura za metar kvadratni, najviše zanimaju Amerikanci i Rusi

Posljednjih nekoliko godina nekretnine u Hrvatskoj, posebice one uz obalu, postale su izuzetno zanimljive strancima. I to ne samo za stanovanje ili ljetovanje. Neki poduzetniji strani državljani u prometu nekretninama u Hrvatskoj uvidjeli su izvrsnu poslovnu priliku pa danas nekretninama na otocima, posebice Braču i Hvaru, gotovo isključivo mešetare upravo stranci, koji su dovoljno maštovito doskočili nedorečenostima hrvatskog zakonodavstva i uspješno ih zloupotrebljavaju. Iako stranim državljanima dozvole za kupnju nekretnina u Hrvatskoj izdaje Ministarstvo vanjskih poslova i to po načelu reciprociteta, mnogi među njima administraciju i dugotrajnu proceduru uspješno i znalački zaobilaze. Jedan od načina je taj da otvaraju tvrtke u Hrvatskoj na čije ime potom kupuju nekretnine – mahom kuće, vikendice ili atraktivna građevinska zemljišta na kojima će ubrzo nakon kupnje niknuti apartmani namijenjeni iznajmljivanju i zaradi. Crne brojke pokazuju da je na takav način do sada između 30.000 i 40.000 mahom atraktivnih nekretnina otišlo u ruke strancima. Međutim, nema točnih podataka o broju nekretnina čiji su vlasnici strani državljani. Službeni podaci odnose se samo na strane državljane koji na svoje ime kupuju nekretninu i čiji su zahtjevi za stjecanjem nekretnine u Hrvatskoj pozitivno riješeni. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore od 1995. do kraja 2004. godine, dozvolu za kupnju nekretnine dobilo je 3553 stranih državljana. Među njima je najviše Nijemaca - čak 2102. Slijede Austrijanci (731), Mađari (128), Britanci (81), Amerikanci (77) pa Danci (51). Zbog pravnih dosjetki ili bolje rečeno nedorečenosti, stranci i bez

dozvole Ministarstva vanjskih poslova dolaze u posjed hrvatskih nekretnina. Tako se inozemni posrednici u trgovini nekretninama na Braču i Hvaru broje u stotinama, no na prste jedne ruke mogu se nabrojati oni koji su legalno prijavili posao u Hrvatskoj i koji državi plaćaju porez. Pokuša li se dobiti broj stranih fizičkih osoba koje su u Hrvatskoj otvorile tvrtku, a onda na njeno ime i kupile nekretninu - eto problema. Takva evidencija ne postoji. Ni na trgovačkim sudovima ni u Gospodarskoj komori...

U agencijama za prodaju nekretnina tvrde: ako stranac želi kupiti nekretninu, bez obzira otkud dolazio, jedina prepreka može biti novac. S pravne strane, problema nema. Tako stranac i ne mora otvoriti tvrtku u Hrvatskoj da bi kupio nekretninu. Dovoljno mu je sklopiti nekoliko ugovora sa starim vlasnikom, odnosno prodavateljem. Na taj način u vlasničkom listu ostaje stari vlasnik, ali se u teretnom dijelu vlasničkog lista novi vlasnici uknjižuju kao takozvani doživotni plodouživateli. Dakle, oni se uknjižuju na pravo

Napisala: **Silvana Oruč Ivoš**

doživotnog stanovanja za sebe i nasljednike s pravom plodouživanja.

U agencijama kažu da je takav način puno jednostavniji od otvaranja tvrtki, jer ona mora poslovati, a to sa sobom povlači i određene troškove, pa brojnim stranim kupcima upravo to i preporučuju.

S druge strane, prednost otvaranja tvrtke je čistije vlasništvo za stranca.

Međutim, i jedan i drugi način potpuno su legalni. Jer agencije i strani kupci koriste samo rupe u zakonima. I sve to, najkasnije do 1. veljače 2009. godine. Naime, prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, Hrvatska će tada dopustiti svim državljanima EU-a, preciznije fizičkim osobama iz tih zemalja, da kupuju nekretnine pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani. Onda će se, za očekivati je, sadašnji strani vlasnici na svoje nekretnine uknjižiti javno.

Za sada, prema nekim neslužbenim procjenama, Hrvatska godišnje iz proračuna izgubi oko 50 milijuna eura samo na neplaćenim turističkim pristojbama

i porezima za noćenja u kućama stranih vlasnika, ali i porezima koje bi plaćali strani vlasnici kuća za odmor da ih registriraju na svoje ime u našoj zemlji.

A kako sve to utječe na cijene nekretnina? One diljem obale dignute su do neba, a stručnjaci kažu - i nerealne. Zbog toga se u ljetnim mjesecima domaćim kupcima gotovo ništa ne prodaje. Iznimka su samo najelitnije i ekskluzivne lokacije. Većina, osim onih dubokog džepa, ipak čeka da sezona prođe.

Kako bilo, na dubrovačkom području "in" su stare, kamene kuće, i tri stotine godina stare vile za koje su posebno u Opatiji i Dubrovniku zainteresirani bogati Rusi. Najtraženije su uz to nekretnine na Hvaru i u Rovinju, gdje se cijene kreću od pet tisuća do šest tisuća eura po kvadratnom metru.

Unatoč tako visokim cijenama, potencijalni kupci u pojedinim su agencijama na listi čekanja. Samo za Hvar, primjerice, takvih je "čekača" čak pedesetak i spremni su se strpjeti i nekoliko godina samo da dođu do željne kamene kuće.

Za Hvar su najzainteresiraniji kupci Englezi i Francuzi, dok se za Dubrovnik, unatoč cijeni od 6000 eura za metar kvadratni, najviše zanimaju Amerikanci i Rusi. Ništa manje nije zanimljiv ni Cavtat kao destinacija s cijenom od 4000 eura po kvadratnom metru, a potencijalni strani kupci najčešće su Irci i Rusi.

I dok raste potražnja za Dubrovnikom, stagnaciju bilježi Rovinj. Ponuda je velika, a cijena od 6000 eura za "kvadrat" previsoka, pa stručnjaci prognoziraju pad cijena. Najzainteresiraniji kupci na tom području su Talijani. Francuzi, Englezi, Mađari, Česi i Rusi zapazili su čari prekrasne Korčule, gdje su cijene i više no dvostruko niže od Hvara i Dubrovnika i kreću se oko 2000 eura po "kvadratu". No, korčulanski je problem slaba ponuda za elitističku klijentelu i nesređeni imovinsko-pravni i vlasnički odnosi.

Srednja i sjeverna Dalmacija spadaju u one hrvatske regije koje još zanimaju domaće kupce. Cijena je u zadrskom području od 1300 do 1500 eura za "kvadrat", slično je i na šibenskom području, dok je Split i za 1000 eura skuplji od Zadra i Šibenika. Atraktivni su u tom arhipelagu otoci Šolta i Čiovo, dok se, na primjer, apartmani i kuće u popularnoj Novalji na otoku Pagu kreću oko 1300 eura za "kvadrat" i prodaja prilično stagnira.

Hrvatska metropola posebna je priča. Naime, procjenjuje se da samo u Zagrebu nedostaje oko 50.000 stanova. Budući da se godišnje u glavnom gradu proda oko 17.000 stanova, od čega je tek polovica novosagrađenih, izvjesno je da će i idućih godina na tržištu biti premalo stanova. To će cijene stambenih "kvadrata" i dalje držati nerealno visokima bar tri do četiri godine, slažu se stručnjaci.

Odnos tražene i postignute cijene govori također o nerealnim očekivanjima prodavatelja pa je, prema podacima Hrvatske gospodarske komore, kvadratni metar stana precijenjen i do 25 posto.

Da su cijene stanova za hrvatske prilike previsoke, vidi se iz odnosa prosječne plaće i cijene stambenoga "kvadrata". U Hrvatskoj su, naime, za kupnju jednog kvadratnog metra stana potrebne čak tri i pol prosječne plaće.

U zapadnim je zemljama, primjerice, taj odnos maksimalno jedan naprama 1,5. Prosječna cijena prodanoga "kvadrata" stana u Hrvatskoj prošle je godine

bila 1250 eura, dok je prosječna tražena cijena kvadratnog metra bila 1622 eura. Tako se na, mladim obiteljima atraktivnom, zagrebačkom Jarunu cijene kreću između 1500 do 1800 eura po kvadratu. Neznatno su niže cijene u Prečkom, Rudešu, Malešnici, Dubravi. U novogradnjama, koje gotovo preko noći rastu u zagrebačkim predgrađima, stanovi se još mogu naći po najnižoj cijeni od 1.200 eura, ali samo ako se plati nekoliko i mjeseci do godinu dana – unaprijed. Nekretnina bliže centru košta od 1.500 do čak 2.500 eura po kvadratnom metru. Novoizgrađeni stan u centru, pak, cijeni se od dvije do čak pet tisuća eura. ■

Povodom 440. godišnjice junačke pogibije NIKOLE ŠUBIĆA ZRINSKOGA u Sigetu

Kad je počeo gorjeti i sigetski stari unutarnji grad, u kojem su se nalazili Nikola Šubić Zrinski i ostaci njegove vojske, on je zapovjedio da krenu u posljednji, odlučni napad

Iz hrvatskoga naroda tijekom njegove trinaest i pol stoljetne prošlosti na ovim prostorima jugoistočne Europe između Mure, Drave i Dunava - na sjeveru, i Jadranskoga mora - na jugu, potekli su mnogi velikani, koji su se utkali u trajno pamćenje svoga naroda svojom darovitosti, umnošću i upornim djelovanjem (kao književnici, umjetnici, teolozi, državnici, znanstvenici...) te svojom sposobnošću, hrabrošću i svrsishodnim iskazivanjem vlastite odvažnosti (kao vojskovođe, ratnici i junaci). Nikola Šubić Zrinski ostao je zapamćen kao hrvatski veliki feudalac, kao državnik (hrvatski ban) i kao junak (u borbama protiv turske ekspanzije).

Nikolino prezime Zrinski nastalo je po utvrđenom gradu Zrinu, posjedu njegovih predaka u donjem Pounju (na padinama Zrinske gore). Ti su njegovi predci doselili tu iz Dalmacije još 1347., kad im je hrvatsko-ugarski kralj Ludovik I. Anžuvina - kao potomcima knezova Bribirskih iz plemena Šubići - dao utvrđeni Zrin u zamjenu za utvrđenu Ostrovcu u zadarskom zaleđu. Zbog te pripadnosti nekadašnjem plemenu Šubići neki su povjesničari navodili Nikolino prezime u njegovu dvojnomo obliku: *Šubić Zrinski* (kako bi time jače istaknuli višestoljetnu opstojnost njegova znamenitoga genealoškog stabla, kojemu je pripadao).

U vrijeme Nikole Šubića Zrinskog turska su osvajanja bila u svojemu punom intenzitetu i ekstenzitetu. Tursko je Carstvo bilo prostorno najveće u tadašnjemu svijetu. U okviru Osmanlijskog (Turskog) Carstva bio je u to doba niz zemalja u zapadnoj Aziji, sjevernoj Africi i u jugoistočnoj Europi. Nakon što su se u okviru tog carstva našle Bosna (od 1463.) i Hercegovina (od 1482.), otada su na udaru daljnje turske ekspanzije neposredno bile izložene i hrvatske zemlje: Hrvatska i Slavonija - u sastavu Ugarsko-hrvatskoga kraljevstva, i Dalmacija - u okviru Mletačke Republike. Najveća bitka između Turaka i Hrvata u početnim fazama njihova međusobnog ratovanja odigrala se 9. rujna 1493. na Krbavskom polju u Lici, kad je hrvatska feudalna vojska, predvođena hrvatskim plemićima, bila poražena, a njezin vrhovni zapovjednik, ban Emerik Derenčin, zarobljen i odveden u tursko ropstvo, u kojemu je i završen njegov život. Upadi Turaka na teritorij Ugarsko-hrvatskoga kraljevstva bivali su potom sve učestaliji, a njihova posljedica bili su ne samo pljačka, ubijanje i odvođenje u ropstvo, nego i to što je preživjelo pučanstvo iz graničnog pojasa trajno napuštalo svoja pradjedovska ognjišta. Ve-

Oton Iveković:
Nikola Šubić Zrinski

Napisao: Ivo Perić Snimio: Lajoš Vlašić

liki turski prodor izvršen je u 1526. preko istočne Slavonije prema Ugarskoj, u kojoj je - za bitke na Mohačkom polju (29. kolovoza) - izgubio život i ugarsko-hrvatski kralj Ludovik II. Anžuvina. Nakon tog događaja, radi daljnje, efikasnije obrane od Turaka, došlo je do personalne unije Ugarsko-hrvatskoga kraljevstva i Austrije izborom cara Ferdinanda Habsburgovca i za ugarsko-hrvatskoga kralja.

Turci su nastojali doprijeti i do Beča, upravnog središta Habsburške Monarhije, i zauzeti ga, čime bi, prema njihovu pretpostavljanju, došli do velikoga plijena, a potom bi, kako su smatrali, lakše zaposjeli i sve preostale prostore ugarsko-hrvatskoga dijela te Monarhije. Prodor Turaka prema Beču - u duhu strategijskih zamisli njihovih vojskovođa - vodio bi ih preko južnog i zapadnog dijela Ugarske, smjerom koji im se činio najpogodnijim za brzo kretanje njihove konjice i pješaka, kao i za vuču njihovih topova. Računali su samo na ljetne mjesece, jer u ostalim mjesecima godine (zbog kiša, raskvašenog i močvarnog terena, magle, studeni i drugih vremenskih nepogoda) ofenzivni nastupi bili bi im nemogući. Da bi spriječili turske najezde tim smjerom, na tom su smjeru ugarske područne vlasti i habsburške državne vlasti dale podići brojne utvrđene gradove, među kojima su bili najjači Siget (mađ. Szeged) i Kiseg (mađ. Kőszeg).

Prve turske prodore tim pravcem suzbili su kapetan Nikola Jurišić, Hrvat, branitelj Kisega, kojega su Turci bezuspješno opsjedali od 10. do 30. VIII. 1532., i kapetan Marko Stanić, također Hrvat, branitelj Sigeta, koji je - nakon jednomjesečne turske opsade ovog utvrđenog grada - uspio 31. VII. 1556. razbiti opsadu i prisiliti napadače na povlačenje. U međuvremenu su Turci osvojili znatan dio ugarskoga prostora na desnoj strani Dunava. Uspjeli su 1541. zauzeti i utvrđeni Budim, odakle se svakodnevno gadali Peštu na suprotnoj, lijevoj strani Dunava.

Kad je Nikola Šubić Zrinski 1561. imenovan kapetanom Sigeta, on je ustanovio da taj utvrđeni grad učini još čvršćim. Obrambeni kompleks Sigeta sastojao se od staroga unutarnjeg grada i vanjske stare i nove varoši. Cijeli taj kompleks bio je okružen močvarama i jarcima, koji su stalno opskrbljivani vodom iz obližnjeg potoka Almaša. Saznavši za novu, dotad najveću najezdu Turaka, Nikola je

Zidine sigetske utvrde

povećao stalnu vojnu posadu Sigeta od 800 na oko dvije i pol tisuće branitelja, među kojima su bili pretežito Hrvati. Spreman na odlučno zaustavljanje Turaka, on je tom odlučnošću (kakvu su prije pokazali i kapetan Jurišić i kapetan Stanić) branio Habsburšku Monarhiju kao jedinstvenu državu, čiji su sastavni dijelovi bili i Ugarska i Hrvatska. Držao je da će svojom obrambenom borbom na ugarskome tlu sjeverno od Drave braniti time i svoju hrvatsku domovinu južno od te rijeke.

Silna turska vojska s više od 90 tisuća vojnika i oko 300 topova, koju su predvodili veliki vezir Mehmed-paša Sokolović i sultan Sulejman II. Kanuni, stigla je 6. kolovoza 1566. do Sigeta i počela ga opsjedati. Ta je opsada trajala nešto dulje od četiri tjedna. Borbe su bile svakodnevne i veoma žestoke. Ginuli su suborci Nikole Šubića Zrinskog, a još više Turci, među kojima je, ukupno, bilo nekoliko tisuća mrtvih i ranjenih. Na tom je ratištu 4. rujna umro i sultan od upale pluća u svojem šatoru nedaleko od sigetskih obrambenih bedema. Veliki vezir Sokolović nije obznanjivao sultanovu smrt, jer se bojao da bi ta vijest demoralizirala tursku vojsku. U Sigetu, tučenom s turskih položaja zapaljivim strijelama i zapaljivim topovskim kuglama, došlo je do nekoliko požara. Kad je počeo gorjeti i sigetski stari unutarnji grad, u kojem su se nalazili Nikola Šubić Zrinski i ostaci

njegove vojske, on je zapovjedio da krenu u posljednji, odlučni napad. Jašući na svom konju, s isukanom sabljom u desnici, bio je na čelu tog jurišnog vala (7. rujna 1566.). U tom, neposrednom, junačkom srazu s Turcima ubrzo je poginuo. Ginuli su, jednako tako junački, i njegovi vojnici (od kojih se samo sedam uspjelo spasiti i ostati u životu). Nakon pada Sigeta turski osvajači nisu nastavili svoj planirani pohod na Beč.

Junačka smrt Nikole Šubića Zrinskog ("hrvatskog Leonide") ovjekovječena je u izvornom opisu Franje Črnka, u književnim djelima Brne Karnarutića ("Vazetje Sigeta grada"), Nikole i Petra Zrinskog ("Adrianskoga mora Sirena"), Pavla Rittera Vitezovića ("Odiljenje sigetsko"), Theodora Körnera ("Zriny"), Andrije Kačića Miošića ("Razgovor ugodni naroda slovinskoga") ..., u operi Ivana Zajca "Nikola Šubić Zrinski" (skladanoj na osnovi libreta Huga Badalića), u slikarskim radovima Otona Ivekovića, Josipa Franje Mücke, Adama Sándora Ehrenreicha, Ferde Quiquereza, Václava Anderle..., u historiografskim radovima Matije Mešića, Gavre Škrivanića, Jaroslava Šidaka, Anđelke Mijatovića i dr. Zajčeva opera "Nikola Šubić Zrinski" i danas se izvodi na hrvatskim opernim pozornicama. Neke arije iz te opere pjevaju se i izdvojeno - u raznim prigodama, osobito ona u kojoj se ističu riječi: "U boj, u boj (...), nek dušman zna kako mremo mi". ■

Naši gastarbajteri u njemačkim statistikama

Na činjenicu da je tijekom Domovinskoga rata došlo do drugog iseljeničkog vala u 20. st. upućuje podatak da se gotovo petina od ukupnoga broja hrvatskih državljana doselila u Njemačku između godine 1991. i 1995.

Njemačka je zemlja s najvećim brojem iseljenih Hrvata u Europi, a, zasigurno, zemlja s najvećim brojem iseljenih državljana Republike Hrvatske na svijetu. Na to upućuje i najnovija statistika. Prema službenim njemačkim podacima, u Njemačkoj je 2005. živjelo ukupno 228.926 državljana Republike Hrvatske. (Valja upozoriti na to da popis ne uključuje Hrvate s njemačkim ili nekim drugim državljanstvom koji borave u Njemačkoj.)

Iz časopisa *AID Integration in Deutschland* (2006., br. 2) donosimo zemljovid Njemačke s označenim brojem hrvatskih državljana po pokrajinama. Tu se iščitava poznata činjenica da je najveća koncentracija Hrvata u dvjema južnonjemačkim pokrajinama Baden-Württemberg (77.461) i Bavarska (51.236), slijede zatim Sjeverna Rajna – Vestfalija (36.488), Hessen (31.207) itd. Broj Hrvata, iz razumljivih razloga, zanemariv je u pokrajinama bivšega DDR-a.

Časopis, dalje, donosi i druge zanimljive statističke podatke o hrvatskim državljanima u Njemačkoj, primjerice, brojčano stanje u gradovima (razdoblje od 30. lipnja 2005. do 31. ožujka 2006.) prema kojemu prednjače četiri grada s kudikamo najvećim brojem: München (25.112), Stuttgart (13.386), Frankfurt/M (12.308) i Berlin (11.578). Podatci o dobnoj strukturi upućuju na to da je više od 50 posto hrvatskih državljana u Njemačkoj u najboljim radnim godinama od 20. do 55.

Prema duljini boravka najviše je onih koji već više od 25 godina žive u Njemačkoj, njih oko 55 posto, a doselili su se tijekom iseljeničkoga vala potkraj 60-ih i početkom 70-ih godina prošloga

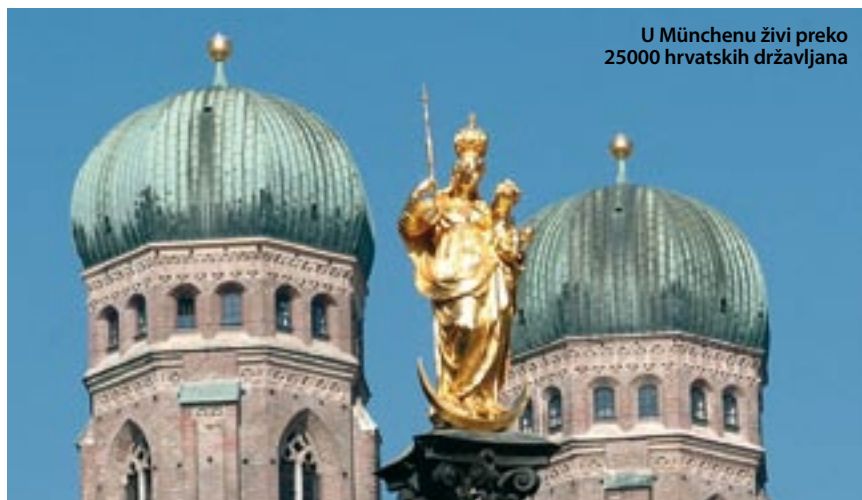

stoljeća. Na činjenicu da je tijekom Domovinskoga rata došlo do drugog iseljeničkoga vala u 20. st. upućuje podatak da se gotovo petina od ukupnoga broja hrvatskih državljana doselila u Njemačku između godine 1991. i 1995. Što se tiče uzimanja njemačkoga državljanstva, podatci govore da je vrhunac od oko 4 tisuće, koji je zabilježen 2001. godine, u stalnom opadanju, tako da je 2004. oko

1.700 hrvatskih državljana uzelo njemačko državljanstvo. Česti povod za ispis iz hrvatskoga državljanstva i uzimanje njemačkoga, na žalost, jest i izbjegavanje služenja vojnoga roka u Hrvatskoj.

Statistika je kao uvijek neumoljiva. Suhoparni brojevi govore da se najveći broj naših ljudi koji su se namjeravali vratiti u domovinu još uvijek nalazi u Njemačkoj. Pojmovi kao "radnik na privremenom radu u inozemstvu" ili "Gastarbeiter" (gostujući radnik) više nisu vjerodostojni. Boravak je prestao biti privremen, a radnik više ne gostuje, nego se uglavnom u Njemačkoj udomačio. Ondje se rodila druga, a već se rađa i treća generacija Hrvata. Svjedoci smo, na žalost, sve snažnijega odnarođivanja i sve slabijega znanja materinskoga jezika kod mlađega naraštaja.

Dakle, budući su mnogi naši sunarodnjaci uzeli njemačko državljanstvo, u službenim statistikama više se ne vode kao Hrvati. Prema procjenama naših stručnjaka, ukupni broj Hrvata u Njemačkoj, bez obzira na državljanstvo, kreće se oko 400 tisuća, od kojih gotovo polovica potječe iz Bosne i Hercegovine. ■

U Münchenu živi preko 25000 hrvatskih državljana

ŽIVOT I SMRT U VODI

Jedno šetalište u njemačkoj prijestolnici nazvano je po Hrvatu, treneru koji je obilježio berlinski vaterpolo

Lucian Brumnjak i Helga Balen na šetalištu Alfreda Balena u Berlinu

Trainer Alfred Balen slavi sa svojim vaterpolistima

je bio tu za momke koje je trenirao i ja sam to razumjela i s tim se pomirila", riječi su gospođe Balen.

Nakon što je dobio trenersku licencu Balen se uspješno dokazivao u vaterpolskom športu - trenirao je svojedobno i nacionalne momčadi Meksika i Egipta. Započeo je trenerski rad u Wuppertalu, a 1969. skra- sio se u Berlinu. Ovdje je položio temeljni kamen svim budućim uspjesima vaterpolske momčadi "Wasserfreunde Spandau 04". Pod njegovim vodstvom klub je osam puta osvajao njemačko

prvenstvo i tri puta europski kup. Uspjesi su se redali poput niza bisera.

Na čelu ovoga vaterpolskog kluba Balen je bio do godine 1986. Svojim tragičnim krajem na neki se način stopio zauvijek s klubom, do vječnosti. Naime, 7. prosinca 1986. berlinski vaterpolski klub "Wasserfreunde Spandau 04" upravo je odigrao finale Europskog kupa u Zürichu i u žestokoj borbi rezultatom 10:8 pobijedio, koje li slučajnosti, upravo vaterpolski klub "Mornar" iz Splita. Veliko slavlje... Trener berlinske momčadi onako sav uzbuđen u odijelu bacio se u bazen da podijeli radost s momcima koje vodi ... Eto u tom radosnom trenutku, kada se činilo da stoji na vrhuncu ovozemaljske sreće, moždanim udarom u 56. godini prekinuo se njegov život.

"Bio je to prvi i zadnji susret na kojemu nisam bila. Kada sam dan poslije stigla u Zürich, Alfred je bio u komi iz koje nije bilo povratka. Lice mu je bilo sasvim opušteno i sretno. Umro je kako je i živio, intenzivno i strastveno, za vodu i u vodi", riječi su danas 64- godišnje Helge Balen, inače rođene Berlinčanke u čijem sjećanju i sačuvanim fotografijama i isječcima iz novina i danas živi Alfred Balen.

Po imenu ovoga po uspjehu upamćenog trenera Nijemci su nazvali i ugledno međunarodno vaterpolsko natjecanje "Alfred Balen Cup". Osim toga, Alfred Balen proglašen je i počasnim građaninom općine Spandau. Dakle, nisu ga zaboravili. A mi? Berlinski inicijator Lucian Brumnjak drži da bi se ovakvim stvarima i našim zaslužnim ljudima i izvan domovine mogle pozabaviti i pojedine hrvatske institucije. Za početak, možemo u znak podsjećanja i šovanja prošetati Alfred Balen Wegom. ■

Nedavno je berlinska općina Spandau učinila lijepu gestu i upravo dvadeset godina nakon tragične smrti trenera najuspješnijega berlinskoga vaterpolskog kluba, jednom je šetalištu dala njegovo ime. Ništa neobično, to čine brojne gradske uprave. No u ovoj je priči neobično i nama zanimljivo da je taj uspješni trener berlinskog vaterpolskog kluba "Wasserfreunde Spandau 04" bio upravo Hrvat Alfred Balen. A još je neobičnije da se do ostvarenja i imenovanja jednog puta kao Alfred Balen Weg, došlo privatnom, dakle građanskom inicijativom berlinskog Hrvata, tumača i prevoditelja Luciana Brumnjaka. Prema riječima Luciana Brumnjaka koji u Njemačkoj živi i radi od godine 1970., inicijativu za obilježavanje imena Alfreda Balena pokrenuo je prije dvije godine. Zahvaljujući, eto, takvoj građanskoj inicijativi prošetali smo kroz netom imenovani Alfred Balen Weg u društvu inicijatora Luciana Brumnjaka i Helge Balen, supruge pokojnog Alfreda Balena.

"Bila sam neobično ugodno iznenađena kada sam obaviještena da će općina Spandau po imenu moga supruga nazvati ovo šetalište. Zahvaljujem i gospodinu Brumnjaku na čiju se inicijativu to dogodilo", izjavila je gospođa Helga Balen.

A taj život i rad pa i tragična smrt Alfreda Balena, doznali smo, sasvim lako bi mogli biti i scenarij za vrlo napetu filmsku radnju. Rođen je 2. siječnja 1930. u Crikvenici. Kao petnaestogodišnjak na nagovor prijatelja već je primio vaterpolski "virus" i taj je trajao do kraja života. "To mu je bilo ispred svega. Uvijek

Napisala: **Sonja Breljak**

ZVIJEZDE ZA DJECU HRVATSKIH BRANITELJA IZ BOSNE

Velike su se glazbene zvijezde okupile sredinom listopada u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog na humanitarnom koncertu "Prsten" čije je prihod namijenjen stipendiranju djece hrvatskih branitelja iz Bosanske Posavine i srednje Bosne. Uz orkestar ponajboljih hrvatskih glazbenika koji je okupio Nikša Bratoš nastupili su Vanna, Nina Badrić, Ivana Banfić, sestre Ivana i Marija Husar, Kemal Monteno, Žera, Hari Varešanović i Boris Novković, a koncert je šarmantno vodila Sandra Bagarić. Među gostima je bio i glumac Ivo Gregurević koji je izveo ulomak iz "Đuke Begovića".

"JEZIKOMJER" ZA HRVATSKI JEZIK

Izdavačka kuća CROMA Co. izdala je Multimedijalni vodič za izbjegavanje najčešćih pogrešaka u hrvatskome standardnom jeziku pod nazivom 'Jezikomjer' autora Jasmine Nikić Ivanišević, Nives Opačić i Zorana Zlatara. Vodič se sastoji od knjige i dvaju tonskih CD-a. Zbog odabranih jezičnih primjera i svima razumljivih objašnjenja kako valja govoriti i pisati i zašto tako, ovaj je priručnik dobrodošao ne samo izvornim govornicima nego i onima koji uče ili podučavaju hrvatski jezik.

DEKRET O OSNIVANJU HRVATSKOGA KATOLIČKOGA SVEUČILIŠTA

ZAGREB - "Glas Koncila" objavio je ovoga mjeseca dekret "Istinskom svjetlošću obasjana" zagrebačkoga nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića. Time je službeno osnovao Hrvatsko katoličko sveučilište (HSK) sa sjedištem u Zagrebu. Premijer Sanader i kardinal Bozanić 6. lipnja potpisali su sporazum kojim je Vlada darovala Zagrebačkoj nadbiskupiji vojarnu "Kralj Tomislav" na Črnomercu za potrebe Sveučilišta. Očekuje se da će HSK početi s radom akademske godine 2007./08.

PRVA NAGRADA ZA HRVATSKI FILM U FRANCUSKOJ

MONTPELLIERE - Gromoglasnim pljeskom i ovacijama francuska je publika dočekala odluku žirija koji je film "Put lubenica" redatelja Branka Schmidta proglasio najboljim na 28. međunarodnom filmskom festivalu u Montpellieru. U konkurenciji 150 filmova ta istinita priča o dvanaestero ilegalnih emigranata koji su se utopili u Savi na hrvatsko-bosanskoj granici, osim toga što je osvojila nagradu za najbolji film, dobila je nagradu za najbolju glazbu čiji je autor Miroslav Škoro.

POČELO OBILJEŽAVANJE JUBILEJA ZAGREBAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE

ZAGREB - Svečanost početka obilježavanja četiri stoljeća najstarije škole u Hrvatskoj, zagrebačke Klasične gimnazije, koja je odgojila stotine istaknutih hrvatskih intelektualaca (Drašković, Demeter, Šenoa, Lisinski) te postavila temelj za Sveučilište u Zagrebu, otvorio je predsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks. On je naglasio kako je neprijeporno da je Klasična gimnazija bila i ostala čvrsta poveznica Hrvatske s europskim humanističkim okruženjem.

OTVORENA IZLOŽBA "HRVATSKI SPOMENICI NA LISTI SVJETSKJE BAŠTINE"

BUENOS AIRES - U Centru za muzeje Buenos Airesa 13. listopada svečano je otvorena izložba "Hrvatski spomenici na listi svjetske baštine". Sjajni postav izložbe o šest iznimnih hrvatskih kulturnih lokaliteta pod zaštitom UNESCO-a bio je predstavljen javnosti i u Parizu 2004. Izložba je organizirana i zahvaljujući dobroj suradnji Ministarstva kulture RH i MVPEI-a i Ministarstva kulture grada domaćina i njegove Generalne direkcije za muzeje. Posjetitelji će izložbu moći razgledati do 29. listopada, a potom će u studenome biti dostupna publici u Rosariju i Cordobi. Turneja te uspješne hrvatske izložbe nastaviti će se i u Urugvaju, od 18. do 23. prosinca, u prostorima stare gradske vijećnice Montividea.

Pripremili: H. Salopek i D. Šimurina Šoufek

SPOMENIK NEOVISNOSTI NA TRGU STJEPANA RADIĆA

ZAGREB - Spomenik neovisnosti gradit će se na zagrebačkom Trgu Stjepana Radića (ispred Koncertne dvorane Lisinski i zgrade Hrvatske matice iseljenika) i bit će mjesto gdje će ubuduće strana izaslanstva polagati vijence i odavati počast, temeljni je zaključak Povjerenstva za gradnju spomenika koje se sredinom listopada sastalo u Banskim dvorima. Osim spomenika, izgradit će se i podzemna garaža, a obližnji Paromlinu bit će preuređen i ondje će biti smješten budući Muzej Domovinskog rata. Cjelokupnu gradnju zajednički će financirati država i Grad Zagreb.

SVEUČILIŠNI KAMPUS ZA 30 TISUĆA STUDENATA

ZAGREB – U bivšoj vojarni Borongaj, na površini od 920 hektara, u proljeće počinje gradnja i prenamjena vojnih objekata u znanstveno-sveučilišni kampus. Osim nekoliko zagrebačkih fakulteta, u bivšu vojarnu preselit će se i više znanstvenih instituta, a izgradit će se i studentski dom s više od pet tisuća kreveta. Gradnja kampusa, kako ističe ministar znanosti Dragan Primorac, najveće je ulaganje u viskom obrazovanju u posljednjih 150 godina.

NA MIROGOJU OTVOREN SPOMEN-PARK ZID BOLI

ZAGREB – Sredinom listopada otvoren je, uz nazočnost najviših državnih dužnosnika, spomen-park Glas hrvatske žrtve - Zid boli na Mirogoju. U temelje spomenika ugrađene su opeke s imenima poginulih i nestalih koje su 1993. pred zgradom Unprofora oblikovale dugačak zid. Autor spomenika, naš proslavljeni kipar Dušan Džamonja, nazvao je spomen-park "imaginarnim hramom na otvorenom, prikladnim za kontemplaciju i molitvu".

OTVOREN INSTITUT ZA INFORMATIČKE INOVACIJE U ZAGORJU

SV. KRIŽ ZAČRETJE - Novootvoreni Institut za informatičke inovacije u Zagorju prvi je primjer javno-privatnoga partnerstva u znanosti. Otvorio ga je premijer Sanader, a osnivač i ravnatelj mu je dr. Janko Mršić Flögel, poznati poduzetnik i inovator s područja interaktivne televizije i mrežnih servera. Ovaj znanstvenik-povratnik iz Engleske kupio je dvorac, u njega smjestio svoj institut i tako stvorio uvjete za zapošljavanje tridesetorice djelatnika. U Ministarstvu znanosti, najavio je tom prigodom ministar Primorac, 18 je zahtjeva znanstvenika za povratak.

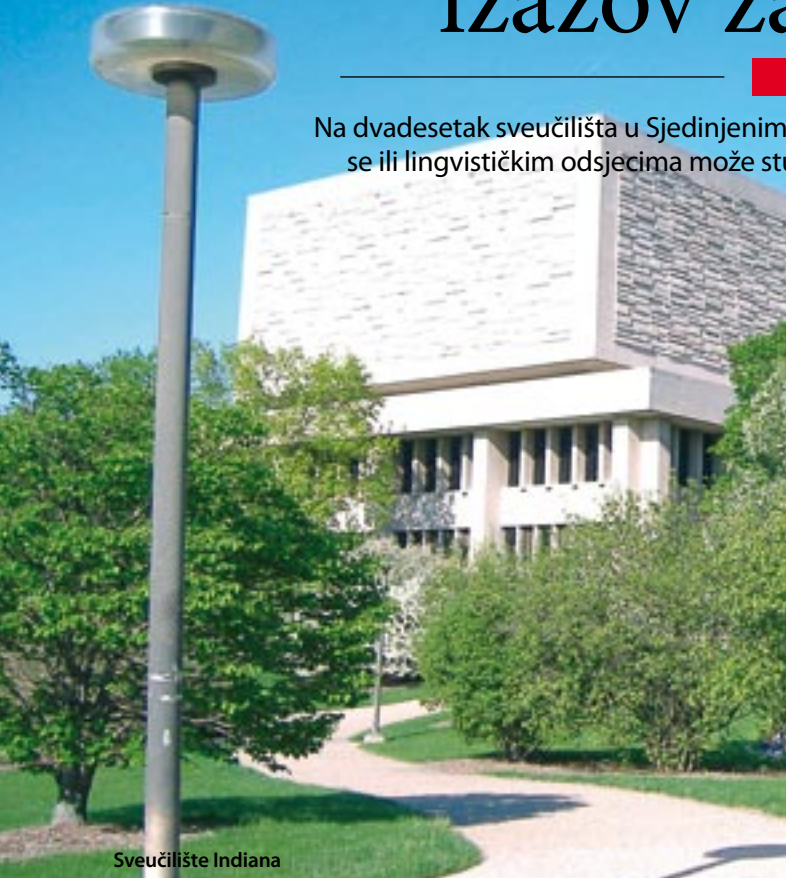
OTVORENA GALERIJA EMANUELA VIDOVIĆA

SPLIT – Ministar kulture Božo Biškupić otvorio je potkraj listopada Galeriju Emanuela Vidovića, smještenu kraj Srebrnih vrata Dioklecijanove palače u Splitu. Nakon dugogodišnjih priprema konačno će se na dostojan i atraktivan način trajno zbrinuti djela Emanuela Vidovića (1870.-1953.) jednoga od najslavnijih splitskih i najistaknutijih hrvatskih slikara 20. stoljeća.

Hrvatski jezik – izazov za učenje

Na dvadesetak sveučilišta u Sjedinjenim Američkim Državama na slavističkim se ili lingvističkim odsjecima može studirati, odnosno učiti hrvatski jezik

Sveučilište Indiana

U promidžbi hrvatskoga jezika, književnosti i kulture, jednomu od prioriteta hrvatske politike, nedvojbeno bitnu ulogu imaju i lektorati hrvatskoga jezika u svijetu. Glavnina je lektorata hrvatskoga jezika pod izravnom ovlasti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa koje se financijski i stručno (nabavom knjiga i multimedijalnih nastavnih materijala) skrbi za lektorat i lektore za vrijeme njegova boravka u zemlji primateljici. Osim toga, Ministarstvo studentima pruža mogućnost usavršavanja jezika u Hrvatskoj (semestralne stipendije) ili kraći boravak radi znanstvenoga istraživanja. Prema podacima nadležnoga ministarstva, u svijetu trenutačno djeluju takva 32 razmjenska lektorata te dva centra za hrvatske studije (MacQuarie University, Sydney, Australija i University of Waterloo, Ontario, Kanada), a u devet država djeluju lektorati hrvatskoga jezika koji ne pripadaju nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Budući da je riječ o velikome broju država, čiji se obrazovni sustavi međusobno u većem ili manjem stupnju razlikuju, tako se i lektorati razlikuju prema broju i profilu studenata te specifičnostima studijskoga programa.

Napisala: **Lidija Cvikić**

Evo što o motivima učenja hrvatskoga kaže dvoje studenata Sveučilišta u Indiani.

Joshua J. Elle (Sveučilište u Indiani, 3. godina):

“Po mojem mišljenju, Hrvatska je bila, jest i bit će sjecište mnogih različitih kultura svijeta. U tome sam našao veliki izazov i u isto vrijeme veliko uživanje. Čini mi se da je razumijevanje toga što je Hrvatska, razumijevanje kako je sastavljen svijet. Razumijevanje svijeta za mene je blago koje ću stalno tražiti. Srećom, to je blago na vrlo lijepom mjestu, u zemlji Hrvatskoj.”

Naomi Pardue (Sveučilište u Indiani, 2. godina):

“Ja jako volim jezike. Kada sam prošle godine odlučila da ću nakon 18 godina nastaviti studirati, mnogo sam čitala o Hrvatskoj i smatrala sam da bi hrvatski jezik bio zabavan i izazovan za učenje.”

Na dvadesetak sveučilišta u Sjedinjenim Američkim Državama na slavističkim se ili lingvističkim odsjecima može studirati, odnosno učiti hrvatski jezik. On se vrlo često nudi u sklopu kolegija koji u svojem nazivu sadržava imena triju jezika: hrvatskoga, bosanskoga (bošnjačkoga) i srpskoga ili dvaju jezika: hrvatskoga i srpskoga. No, valja napomenuti da u SAD-u još uvijek postoje sveučilišta koja nude nastavu srpsko-hrvatskoga jezika. I dok za posljednji slučaj objašnjenje i opravdanje doista ne vidimo, možemo pretpostaviti da je predavanje dvaju, odnosno triju jezika motivirano lingvističkim, ali i financijskim razlozima. Naime, budući da je riječ o vrlo srodnim jezicima, studentima se nudi barem teorijska mogućnost da ovladaju svakim od njih. No, kako se to u praksi čini, ovisi o sveučilištu, odnosno predavaču (katkada su doista zastupljeni svi jezici, a katkada samo jedan), a o posljedicama koje na studentsko znanje ima usporedno učenje dvaju (ili triju) ipak različitih jezika, ovoga se puta ne ćemo baviti. Što se financijske strane tiče, broj je studenata na takvim kolegijima uglavnom malen, od pet do desetak na jednoj godini, pa bi razdvajanje jezika sveučilištima značilo dodatan trošak (novi predavači) za samo nekoliko studenata.

Što se tiče lektorata hrvatskoga jezika koji su u ovlasti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, u SAD-u djeluju dva takva lektorata: na Sveučilištu Indiana (Indiana University, Bloomington, Indiana) i Sveučilištu u Iowi (University of Iowa, Iowa City). Na Sveučilištu Indiana hrvatski se jezik može učiti

tri godine, a na Sveučilištu u Iowi dvije. Iz razgovora s lektorima koji su posljednjih godina predavali na tim lektoratima, ali i iz osobnoga iskustva, možemo reći da je riječ o nastavi koja u usporedbi s nastavom hrvatskoga jezika u većini europskih zemalja ima mnoge specifičnosti. Prvi je već navedeni maleni broj studenata. To bi, samo po sebi, bila prednost, da nije riječ o vrlo heterogenim skupinama studenata. Gotovo je redovita pojava da se u istoj skupini nalaze dodiplomski (*undergraduate*) i diplomski (*graduate*) studenti; da neki od njih imaju hrvatsko ili kakvo drugo južnoslavensko podrijetlo, a neki nikada nisu čuli ni riječ hrvatskoga; da pojedini već govore neke druge slavenske jezike, a drugi nikada nisu učili ni jedan strani jezik itd. Nije rijetkost slučaj da je znanje studenata o hrvatskoj kulturi, povijesti ili književnosti vrlo skromno. Stoga je velika pomoć i blagodat u nastavnoj skupini imati studenta hrvatskoga podrijetla koji je upoznat s hrvatskom kulturom i načinom života. Kolegama je uvijek zanimljivije slušati priče "iz prve ruke", pogledati nečije fotografije s ljetovanja u domovini, naučiti omiljenu hrvatsku pjesmu svojega kolege ili kušati domaću hranu, nego o tome čitati iz knjiga ili časopisa. Istodobno, student hrvatskoga podrijetla pohađanjem nastave hrvatskoga može usavršiti znanje jezika te proširiti znanja o hrvatskoj povijesti i kulturi. Nadamo se stoga da će i broj potomaka hrvatskih iseljenika koji uče hrvatski na lektoratima u svijetu u budućnosti biti još veći no što je danas. ■

KROJAČKI OBRT MA-LA IZRADA NARODNIH NOŠNJI

1. odvojak ulica Purgarija 21
10431 Sveta Nedelja
tel: +385/1/3372-489
tel/fax: +385/1/3365-410
+385/98-1933235 (Tamara Krklec Čvangić)
+385/98-437-527 (Miroslav Čvangić)
e-mail: cvangic@net.hr
www.ma-la.hr

“Je, a kaj bi ja imal reč' na to... Pa, to je stvar Gospodina Boga da me toliko poživil, fala budi Njemu kad je tako odlučil! Nisam ja ni kriv ni zaslužan kaj sam tak' dugo na zemlji. Nekad mi se čini da je to malenkost, i da bi mi mogao udijeliti još koju godinicu prije neg' me uzme k sebi! No, kako god bude bilo, ja sam suglasan!”

Tako na pitanje o svojoj poodmakloj kronologiji odgovara Stjepan Crnički, zvani gospod Štef, koji je nedavno proslavio svoj 103. rođendan. U slavljeničkoj atmosferi s rođendanskom tortom, u *Domu za starije i nemoćne osobe Tolić* nadomak Zagrebu, gdje je istoga dana još nekoliko štićenika Doma također slavilo, ali s manje impresivnim pokazateljima dugovječnosti u svojim životnim kalendarima. Za sve njih "prašili" su *Crveni koralji* i tako ih nostalgичnim *evergreenima* vraćali u minula vremena. Naravno da su posebne čestitke stizale upravo gospodinu Štefu, i da su najviše zbog njega na rođendansko slavlje pristigli i medijski znatiželjnici.

MOJ ŽIVOT JEDNAKO HRVATSKA!

Nije gospod Štef samo jedan od najstarijih hrvatskih građana nego je, zasigurno, i jedan od najstarijih naših iseljenika-povratnika koji je u iseljeništvu proveo tek nešto manje od polovice svojega dugačkog i burnog života. Otišao je kao politički emigrant u Ameriku, gdje mu je još od 1929. u Clevelandu živjela sestra Barbara. A prvi put se u Hrvatsku vratio tek godine 1993., dakle kao devedesetogodišnjak, već kao djed i pradjed, i kao netko tko je konačno dočekao ostvarenje svog apsolutno najvećega sna – hrvatske samostalnosti. I danas, kad ga već pomalo napušta pamćenje i na trenutke teško povezuje uzročno-posljedične veze, kad ne može odrediti kad je što bilo ni sjetiti se imena, odnosa i vremenskih odrednica, ima pitanje na koje uvijek isto odgovara. I, da ga čovjek stotinu puta pita što mu je u životu (bilo) najvažnije, Štef će svaki put reći – Hrvatska.

Dvije su knjige koje je Stjepan Crnički objavio u vlastitoj nakladi možda najbolji svjedoci i tumači njegove osobne životne pustolovine, ali i ukupnoga njegova svjetonazora. U *Steeletonu* (SAD) objavio je 1987. knjigu *Povijest Hrvata*, a

Napisala: **Ksenija Erceg** Snimio: **Nenad Zakarija**

Pola stoljeća u iseljeništvu

I da ga čovjek stotinu puta pita što mu je u životu (bilo) najvažnije, ovaj *Amerikanac* iz Križa kraj Ivanića, svaki će put reći – Hrvatska

nekoliko godina nakon povratka u Hrvatsku, u Zagrebu je 2002. godine objavio autobiografske zapise *Moje uspomene*. Prema riječima jednoga od recenzenata i autora predgovora potonjoj knjizi, dipl. iur. Darka Sagraka, prvi je naslov "zanimljiva povjesnica hrvatskoga naroda koja počinje sa Zaratustom i prvom pojavom hrvatskog imena, oko 2000. godina prije Krista, a završava s Hrvatskim proljećem 1971. godine i ukazanjem Gospe u Međugorju". Drugu smo knjigu nakratko

posudili od Štefova sina, također Stjepana, srdačnog i vitalnog 76-godišnjaka sa zagrebačke Trešnjevke, koji se ljubazno odazvao pozivu da nam pomogne i knjigom i nekim informacijama "iz prve ruke", dakle, sjećanjima na oca iz davnih dana. Sin Stjepan, diplomirani ekonomist u mirovini, najstariji je od troje djece (kćeri Vesna i Višnja), ali ni on više ne pamt sva zbivanja vezana uz oca koja su uvelike odredila i njegov život, i život njegovih sestara i majke.

SRIJEMSKA MITROVICA, LEPOGLAVA, AMERIKA

Sjeća se da je otac od najranijih svojih godina bio angažiran oko "hrvatskoga pitanja", i da je zbog toga bio osuđen na 10 godina robije. Odslužio je tri godine u Srijemskoj Mitrovici i Lepoglavi (1934.-1937.), poslije je pušten jer su se promijenile i okolnosti u zemlji. Atentat na Aleksandra I. Karađorđevića u Marseilleu gospon Štef čak i danas pamti kao svojevrsnu razdjelnicu po kojoj određuje svu ostalu životnu kronologiju – je li nešto bilo prije te, 1934. godine ili nakon toga! Pamti čak i to da je na vijest o Karađorđevićevoj smrti zapjevao: "Katice moja, svuci se gola, legni kraj mene...", da su pjesmu prihvatili i ostali zatvorenici, da stražari nisu reagirali, te da su ga poslije, i u zatvoru i nakon izlaska na slobodu, pa čak i u Americi, svi zvali – Katica!

Sin mu pamti da su zbog očeva političkoga angažmana živjeli prilično teško i nesigurno, da su majku zatvarali i ispitivali, bila je bez posla, o djeci se brinula teta, pomagali su i susjedi. Otac je 1945. pobjegao u Ameriku, majka je umrla 1979., a u međuvremenu samo su se jednom sastali u Rimu. Stjepan je početkom šezdesetih godina prošloga stoljeća šest mjeseci boravio u Americi, a onda još po mjesec dana sa sestrom Višnjom početkom i sredinom sedamdesetih godina. Osim pokojeg pisma ili paketa koji su stizali iz Amerike, to je bilo sve što je ostalo od obiteljskog života! Za razliku od oca koji je između svojeg života i svoga političkog djelovanja stavio znak jednakosti, sin Stjepan kaže da je jedina njegova partija u životu bila – šahovska, i da je u partijama šaha znao potući protivnike i postići izvrsne rezultate!

Moje uspomene iz pera 99-godišnjaka na više od dvjesto stranica sažimaju gotovo cijelo jedno stoljeće, onako kako se, i s velikim političkim događajima i imenima, ali i sasvim osobnim malim ljudskim doživljajnostima upisivalo u nemirne godine Stjepana Crničkog. – "Pamćenje me još uvijek služi dobro. Nu, niti najbolje pamćenje ne bi mi pomoglo da nisam uspio, i pokraj svih nevolja, sačuvati mnoštvo bilježaka. Iz sjećanja i tih bilježaka načinio sam ovu knjigu uspomena koju ostavljam budućim naraštajima da iz moga trnovitog puta izvuku pouku i nauče mnoge do sada nepoznate detalje naše povijesti" – piše autor u proslavu svoje memoarske proze.

Stjepan Crnički u društvu s
ravnateljem Doma Jozom Tolićem

STATSON PRIRASTAO I SRCU I GLAVI

I onda tijekom devedesetak poglavlja – podnaslova svoje ispovjedne rečenice započinje Prvim svjetskim ratom i propašću Austro-Ugarske Monarhije, a završava američkim uspomena i preslikom pisma gospođe Nancy Reagan upućena njemu 16. studenoga 1981. Inače, na svoje prijateljevanje s nekadašnjim američkim predsjednikom Ronaldom Reaganom gospon Štef je posebno ponosan; preslici korespondencije i počasti što ih je, kako kaže, primio od "najboljeg američkog predsjednika" donio nam je pokazati i pri posjetu Domu Tolić. Inače, u svim svečanim prigodama, ali često i u onim običnijima, svakodnevnima, na glavi mu je pravi američki *Statson* šešir. Niti se gospon Štef sjeća, niti bilo tko drugi zna starost toga znamenitog pokrivala za glavu, ali da mu je priraslo i srcu, a ne samo glavi, to je sigurno sto posto!

– Znete što ću vam reći? Gospon Štef naš je unikat, nema takvoga nigdje. Pazimo ga i mazimo koliko god možemo. Gotovo sam siguran da ćemo mi ovdje slaviti i njegov 110. rođendan – optimističan je bio ravnatelj Doma gospodin

Jozo Tolić. Hvali ga i socijalna radnica Andrea Omerzo, a i ostali djelatnici i štićenici Doma koji znaju bar ponešto iz njegova neobičnog *curriculumuma*, doživljavaju ga kao nekoga tko nije baš –svakodnevna pojava!

Gospon Štef na trenutke nas je neodoljivo podsjećao na pokojnoga hrvatskog glumca Zvonimira Rogoza; otprilike onako kako *papa Rogoz* u Vrdoljakovoj filmskoj verziji Marinkovićeva romana *Kiklop* komentira svjetska zbivanja, tako je i Štef reagirao na naša pitanja. Tu i tamo, kad se ne bi mogao sjetiti, pogledao bi nas ravno u oči i kao da se ispričava dometnuo: Čekaj malo, dovraga, sad sam nešto smundao, čekaj da se sjetim... A vidiš, niš me ne boli, osjećam se da bi mogao poletjet. Nisam imao vremena ni biti bolestan u životu, jedino sam žuč operirao. Ali, glava me malo zafrkava, ne mrem se sjetit...nije dobro, k vragu, nije dobro. Nervira me kad se ne mogu sjetit...

Naravno da sa 103 godine i svim onim što je u njih stalo, zapisano ili ne, svejedno je, ima ustavno i svako drugo pravo da se ne sjeti, ili da "smunda". Končno su mu sva njegova prava – osobna, ljudska, nacionalna – zajamčena! ■

SARAJEVO I HERCEGOVINA NAJBOGATIJI U BIH

Najbogatija područja u BiH jesu sarajevski kanton i hercegovačko-neretvanska županija pa potom banjolučka regija. Prosječne plaće u Sarajevu i Mostaru doseglye su 758 KM, odnosno 662 KM, a svi ostali imaju prosječne plaće manje od 600 konvertibilnih maraka. Takve razlike u plaćama rezultat su toga da su u Mostaru, a posebno u Sarajevu, smještene brojne državne i entitetske institucije te strana predstavništva. Ipak, visina plaća u Mostaru i Sarajevu umnogome je povezana i s dostignutim stupnjem razvoja industrije i trgovine u tim gradovima i njihovu okruženju.

ČUVARI SVOJIH OBIČAJA

- Kad dođemo u grad, naši vršnjaci u nas upiru prstom i ismijavaju nas. Smiješno im je vidjeti nas u nošnjama našega kraja i kad zaigramo trusu, taraban i trojanac, a i kada kolamo. Tek kada uzmemo klip i potežemo, za njih smo divljaci. Srame se običaja svojih djedova, znači - žele zaboraviti tko su i što su. Međutim, nas je povezala želja da sačuvamo starohrvatske običaje i ništa nema ljepše nego slušati i pjevati gangu i bećarac - ponosno kažu mladi folklorasi s Uzarića kod Širokoga Brijega koji su se okupili na večeri gange u Jarama. Slično je i u Posušju, gdje djeluje Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Fra Petar Bakula" koje vodi Tomislav Kovač Strukić.

NOVI KROVOVI VRAĆAJU HRVATE

Više od 12 000 Hrvata u ratu je protjerano iz Kaknja i Kraljeve Sutjeske, a zbog nedostatka materijala za obnovu samo ih se mali broj vratio. Ipak, u posljednje je vrijeme sve više Hrvata koji se masovnije na ovo područje. Konkretnim donacijama za povratak najzaslužnija je hrvatska Vlada. Ona će putem svojeg ministarstva mora, turizma i prometa uskoro donirati još 32 donacije građevinskog materijala za obnovu porušenih kuća Hrvata u Kraljevoj Sutjesci, Aljinićima, Bjelavićima, Čatićima, Dobrinju i Zimči. Tako će se ove obitelji već na proljeće moći useliti u svoje obnovljene domove. Veliku pomoć prognanim Hrvatima u realizaciji projekta obnove i donacija Vlade Hrvatske pruža franjevački samostan u Kraljevoj Sutjesci.

KOLIKO NAS TREBA NESTATI

Treći molitveni pohod vjernika, vojnika i policajaca u kraljevski grad Bobovac, pod nazivom "Molimo za domovinu", okupio je više od pet tisuća duša, a vrhbosanski nadbiskup, uzoriti kardinal Vinko Puljić, predvodio je koncelebriranu svetu misu. Dio je to kulturno-povijesne manifestacije "Dani kraljice Katarine" na Bobovcu i u Kraljevoj Sutjesci gdje je stolovala kraljica Katarina. - Koliko nas treba nestati pa da svijet bude zadovoljan. Dosta nam je stalnog nametanja kompleksa krivnje i

samo jasno želimo reći da želimo biti tu, na svojoj rodnoj grudi i u svojoj domovini Bosni i Hercegovini. Činise da je međunarodna strategija krenula k tomu da Hrvati katolici nestanu s ovih područja - rekao je tom prigodom kardinal Puljić.

NOVO PREDSJEDNIŠTVO BIH

Sulejman Tihić u svojstvu predsjedatelja Predsjedništva BiH sazvao je svečanu sjednicu na kojoj će biti inaugurirani novi članovi: Nebojša Radmanović, Željko Komšić i Haris Silajdžić. Prvi predsjedatelj Predsjedništva BiH u novom sazivu bit će, kako i slijedi u nizu osmomjesečnih rotacija, iz reda srpskog naroda - dakle, Nebojša Radmanović.

Pripremio: **Tihomir Begić**

TRADICIJU HRVATA IZ BIH PREPOZNAO SVIJET

Izložba tradicijske odjeće i nakita Hrvata BiH pod nazivom "Nekad i sad", otvorena u palači UNESCO-a u Parizu, kod brojnih je gostiju i visokih uzvanika izazvala oduševljenje. Riječ je o zbirci iz Karmelićanskog samostana sv. Ilije (Zidine - Buško jezero) pokraj Tomislav Grada koju je godinama vrijedno skupljao i čuvao otac Zvonko Martić. Izložbu su priredili UNESCO, Željana Zovko, veleposlanica u Veleposlanstvu BiH u Parizu, i generalni direktor Koichira Matsuura, a u povodu ratificiranja Konvencije o nematerijalnoj baštini.

BORISLAVU ARAPOVIĆU ŠIMIĆEVA NAGRAĐA

Ovogodišnju nagradu "Antun Branko Šimić" za najbolje književno ostvarenje dobio je književnik Borislav Arapović za knjigu pjesama "Prolomom", koju je objavila naklada Društva hrvatskih književnika Herceg-Bosne. Tako je odlučilo tročlano prosudbeno povjerenstvo u sastavu Krešimir Šego, Marko Matić i Vjekoslav Boban. Nagrađena zbirka ima 45 pjesama razvrstanih u četiri ciklusa, a posvetio ju je svojim roditeljima. Autoru je nagrada dodijeljena na Maloj sceni Hrvatskog narodnog kazališta u Mostaru, kada je nagrađena zbirka i predstavljena javnosti.

PRVA PRESUDA ZA NAKNADU STARE DEVIZNE ŠTEDNJE

Spor između vlasnika stare devizne štednje i Ljubljanske banke traje već odavno, no ono čemu se posebno radujemo i što ulijeva nadu da će vlasnici stare devizne štednje ipak doći do svojih teško zarađenih ušteđevina jest prva presuda za naknadu stare devizne štednje. Naime, Ruža Jeličić iz okolice Banje Luke prva je osoba koja je od Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu dobila presudu za naknadu stare devizne štednje u BiH. Taj je sud potvrdio potraživanja stare devizne štednje i kamata te presudom obvezao BiH da Ruži u tri mjeseca nadoknadi i glavni dug i kamate na osnovi stare devizne štednje. Podsjetimo da su Hrvati iz BiH najvećim dijelom vlasnici stare devizne štednje kod Ljubljanske banke.

VELIKO SRCE LJUBICE MARUŠIĆ

Skromna 66-godišnjakinja Ljubica Marušić iz Žvatića, pokraj Pologa. svoj je posjed i kuću za života prepisala Katoličkoj crkvi, i to Redu sestara misionarki ranjene obitelji, koje se skrbe o napuštenima i odbačenima, napose djeci bez roditeljske skrbi. Ona je već tri desetljeća povezana s Crkvom i humanitarnim radom. - Meni ne treba više od dva metra u groblju, a kuća u kojoj živim, nakon mene, najkorisnija će biti tim malim anđelima o kojima se nema tko brinuti - kaže Ljubica.

NAJVIŠE VIZA RADI MEĐUGORJA

BiH je jedna od malobrojnih zemalja koja javno objavljuje podatke o ulascima iz pojedinih zemalja. Načelnik Ureda za odnose s javnošću Ministarstva vanjskih poslova BiH izdaje tri vrste viza - turističke, poslovne i privatne. Više od polovice su poslovne, u što se ubrajaju i one koje se traže za sudjelovanje u kulturnim, sportskim i sličnim događajima, dok među odredištima prvo mjesto uvjerljivo zauzima Međugorje. - Više od trećine zahtjeva za vize odnosi se na Međugorje i, što se tiče posjeta tom svetištu kao najvećem odredištu religijskog turizma u BiH, tu uvjerljivo vode žene - dvostruko ih je više od muškaraca.

SVEUČILIŠTE U MOSTARU NA RAZINI EUROPSKIH

Sveučilište u Mostaru u sljedećih će pet godina uz pomoć Vlade Republike Hrvatske promijeniti izgled do neprepoznatljivosti. Natječaj je već raspisan, a radovi počinju uskoro. Radovi su podijeljeni u dvije etape i vrijede 360,5 milijuna kuna. Prva etapa, koja vrijedi 189 milijuna kuna, morala bi biti završena do kraja 2008., a u sklopu nje planirani su obnova i osuvremenjivanje svih postojećih objekata u kampusu. Potom će niknuti nova zgrada Građevinskog fakulteta, odmah pokraj zgrade Strojarskoga, dok će novo zdanje Fakulteta filozofsko-humanističkih znanosti biti do postojećega Pedagoškog fakulteta. U drugoj će fazi biti izgrađeno nekoliko velebnih objekata poput Sveučilišne knjižnice koja će biti digitalizirana, višenamjenske športske dvorane i glavnoga trga na kampusu. Svi radovi trebali bi biti gotovi do 2011., dokad Sveučilište mora prihvatiti bolonjska pravila i norme studiranja. Ovaj će projekt preporučiti Sveučilište u Mostaru, podignut će razinu studiranja na europsku, a već sada je potrebno zaposliti nove stručnjake - posebice doktore znanosti.

SIPA-INA UHIĆENJA ZA RATNE ZLOČINE

Pripadnici postrojba za specijalnu potporu državne Agencije za zaštitu i istrage BiH uhitili su, prema nalogu Suda BiH, u mjestu Baštri pokraj Bužima Šefika Alića, sina Mumina, rođenog 1968. godine, nekadašnjeg zapovjednika Izviđačko-diverzantskog voda Hamze iz sastava 505. bužimske brigade. Alić je osumnjičen za zločin nad ratnim zarobljenicima tijekom "Oluje", a uhićen je za nekoliko minuta kad se spremao na posao u javno komunalno poduzeće.

Uhićenje se dogodilo i u Mostaru, i to zbog ratnoga zločina nad hrvatskim civilnim stanovništvom u mjestu Drežnici, između Mostara i Jablanice. SIPA je uhitila bivšeg pripadnika Armije BiH Zijada Kurtovića (39) koji se spominje u iskazima preživjelih svjedoka iz Drežnice.

Mile Stanić

Svi moramo pomoći Hrvatima u BiH

"Nastojimo pokriti cijeli prostor BiH, osobito doći u ugrožena područja, razgovarati s pučanstvom, upoznati njihove probleme te poduprijeti u nastojanju da žive u svojim domovima"

Članovi Udruge hodočastili su Divi Grabovčevoj na Kedžaru (skulptura Kuzme Kovačića) te predahnu u hotelu "Hajdučke vrleti" (u izgradnji) na Blidinjskom jezeru, između Vrana i Čvrstnice

Hrvati iz BiH u Hrvatskoj počeli su se u zavičajne zajednice okupljati 1991. radi jačeg povezivanja i njegovanja kulturne baštine; s novim, ratnim okolnostima nastajale su i nove zajednice odgovarajući na potrebe trenutka, što je značilo zbriježavanje izbjeglih Hrvata te slanje pomoći u ugroženi zavičaj. No, prestankom rata potrebe za zajedničkim djelovanjem Hrvata iz BiH nisu prestale pa se na društvenoj pozornici povremeno pojavi pokoja nova udruga. A ova jest, i bit će, proizlazi iz razgovora, aktivna. Što je potaknulo osnivanje Udruge bosansko-hercegovačkih Hrvata, prije nepunu godinu dana, po čemu je ona osobita i što je učinila do sada, doznali smo od njezina predsjednika Mile Stanića koji kaže da ne može biti riječi o inflaciji udruga koje pomažu BiH. Svaka, aktivna, ima svoj prostor.

Kako je nastala Vaša Udruga i kada?

— Udruga je nastala spontano, iz mnogo razgovora malih ljudi, koji žele pomoći Hrvatima u BiH i Hrvatima iz BiH u Hrvatskoj koji se ne mogu vratiti. Nakon priprema, koje su trajale dvije godine, Udruga je osnovana 25. studenoga 2005. Udruga još nema svoje prostorije, no za sada smo na adresi Oranice 41. Imamo dvije tisuća članova i mnogo dobre volje.

Po čemu je Vaša Udruga osobita s obzirom na niz drugih čiji su osnivači Hrvati iz BiH u Hrvatskoj?

— Po nekoliko kriterija. Prvo, član naše udruge ne može biti bivši član Saveza komunista ili djelatnik obavještajne službe. Drugo, naša udruga nije obojena usko zavičajno; našim članom može postati svaki Hrvat koji je rođen na prostoru BiH ili je podrijetlom iz BiH. Treće, naša udruga želi biti neovisna kako bi uoči svakih izbora mogla zauzeti stajalište i promicati ga u javnosti.

Što je iz konkretno iz društveno-političke stvarnosti potaknulo osnivanje Udruge? Koji su njezini osnovni ciljevi?

— Glede Hrvata BiH u Hrvatskoj, potaknula nas je regionalna podijeljenost. I stranke i koalicije isključivo su regionalne. Zato želimo raditi na jačem povezivanju. Uz to, od Hrvata iz BiH svi se ograđuju, a svi žele njihove glasove. Potaknuo nas je i težak položaj Hrvata BiH koji su nastanili nekad okupirana područja u Hrvatskoj.

Glede samih Hrvata u BiH koji su pred istrjebljenjem, naš je osnovni cilj pridonijeti tomu da oni opstanu na svojim ognjištima. Prije rata Hrvata je u BiH bilo 860 tisuća, a uoči ovih izbora govori se o 360 tisuća. Zato se moramo organizirati, misliti na njih i nastojati pomoći mi i iz Zagreba, i iz Berlina, Kanade, Australije...

Na našem Saboru 25. studenoga iznijet ćemo prijedlog o pomoći obiteljima s djecom. Kad bi 3 milijuna Hrvata podrijetlom iz BiH, koji žive izvan BiH, minimalno pomagalo, opstanak onih 400 tisuća u BiH ne bi bio upitan. Zato ću predložiti osnivanje Zaklade za pomoć, procjene su, 100 tisuća djece do 18 godina.

Odabrali ste neposredan način upoznavanja problema na terenu i davanja moralne potpore tamošnjim Hrvatima?

— Da, za sada je naša pomoć moralne naravi. Udruga ima kalendar svojih djelatnosti među kojima je i deset hodočašća u različite župe, i to: u siječnju za sv. Antuna Pustinjaka u župu Stara Rijeka kod Sanskog Mosta - ono malo preostalih Hrvata bilo je presretno zbog našeg posjeta; u ožujku smo bili u župi sv. Josipa u Prijedoru koja je teško stradala u ratu - župnik je ubijen, a crkva srušena; sada je obnovljena, no Hrvata je tamo tek stotinjak. Poslije je na redu župa Derвента za svetog Juru; a u svibnju smo u velikome broju na Bleiburgu. U lipnju smo hodočastili svetom Ivi u Podmilajče kraj Jajca, a u srpnju Divinu grobu na Kedžari, na Vran planini. U kolovozu posjećujemo

Gospu od Kondžila u Komušini, a u rujnu smo u Sasinu pokraj Sanskog Mosta – župi u teškom položaju. Zadnje je hodočašće u ovoj godini Gospi u Međugorje.

Nastojimo pokriti cijeli prostor BiH, osobito doći u ugrožena područja, razgovarati s pučanstvom, upoznati njihove probleme te poduprijeti u nastojanju da žive u svojim domovima.

S nama hodočaste i Hrvati koji nisu rođeni u BiH, ali koji žele upoznati svoje sunarodnjake te vidjeti da Hrvati u Bosni nisu glupi, a da u Hercegovini nisu lopovi, što su etikete zalijepljene tijekom pedeset godina odnosa prema njima.

Spomenuli ste i Hrvate iz BiH koji su ostali živjeti u nekada okupiranim hrvatskim krajevima? U kakvim uvjetima žive?

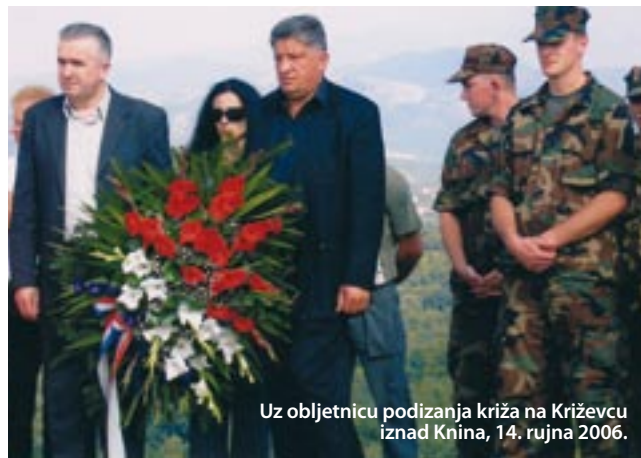
— U vrlo teškim uvjetima. Ne mogu se vratiti na svoja ognjišta u Republici Srpskoj, jer im nisu obnovljena, a ova naseља, primjerice, u Gračacu i Golubiću, ne osiguravaju perspektivu; nema radnih mjesta, nema budućnosti.

Tamo osnivate svoje ogranke?

— Trenutačno u Udbini i u Kninu, a uskoro ćemo i u Korenici.

U Statutu stoji da ćete se angažirati na zaštiti kulturne i znanstvene baštine. Na koji način?

— Među ostalim, pratimo bitnije obljetnice vezane uz događaje ili Hrvate iz BiH koji su pridonijeli znanosti i kulturi ili

Uz obljetnicu podizanja križa na Križevcu iznad Knina, 14. rujna 2006.

Kip Dive Grabovčeve

drugom području života i obilježavamo ih. Primjerice, držimo da hrvatska kulturna i znanstvena javnost nije dostojno obilježila 100 godina od rođenja nobelovca Vladimira Preloga, koji je rođen u Sarajevu 1906. i bio Napretkov stipendist. Nobelovu je nagradu dobio 1975., a 1991. je organizirao potpise svih nobelovaca da se zaustavi rat u Hrvatskoj. Umro je 1998., a 2001. urna s posmrtnim ostacima prenesena je u Hrvatsku. U Plivi je stvorio istraživački institut. Doista je sve zadužio. Na Saboru ćemo se toga prisjetiti te nakon Sabora posjetiti njegov grob.

Što će Udruga raditi na planu jačanja gospodarskih veza između Hrvata BiH i Hrvatske?

— Pripremamo kalendar za 2007. s poslovnim imenikom u kojem će se moći pronaći informacije o tvrtkama i poduzetnicima koji pomažu Udruzi, odnosno ugroženim Hrvatima.

Uz to, potaknuti velikim brojem stranih lanaca u Hrvatskoj, lobiramo da se okupe konkurentni hrvatski poduzetnici iz BiH i naprave zajednički trgovački centar u Hrvatskoj kako bismo imali sve proizvode Hrvata iz BiH na jednom mjestu.

Surađujete li s drugim bosanskohercegovačkim udrugama u Hrvatskoj, a sigurno ih je pedesetak, ako ne i više?

— Zavičajne zajednice Hrvata u BiH u Hrvatskoj imale su bitnu ulogu u ratnom vremenu. Međutim, mi smo protiv regionalnih kriterija. Zato osnivamo ogranke po mjestu stanovanja, a ne po mjestu rođenja. Trenutačno imamo članove iz 67 različitih mjesta iz BiH, od Bosanskoga Broda do Nevesinja. Ne želimo podjele između Hrvata iz Bosne i Hrvata iz Hercegovine. Zato ćemo na svojem Saboru imati i šargiju i gusle, a i gangu kako bismo pokazali da je sve hrvatska baština.

No, vi, kao poduzetnik, zajedno s poslovnim partnerom, promičete i gastronomsku baštinu. Pokrenuli ste jedinstveni restoran "Piterija" u Zagrebu?

— Kad govorimo o Hrvatima u BiH, ne možemo zaobići ni ono što su blagovali kad su radili, kad su se veselili, tugovali. Dio je to kulture življenja – pita krumpiruša, sirnica, duvanjska pita, pura, zelje... Razmišljajući prije nekoliko godina o restoranu brze i zdrave hrane u Hrvatskoj, koja bi bila utemeljena u hrvatskoj gastronomskoj tradiciji, odnosno o hrvatskom *fast foodu*, došao sam do zaključka da je ona hrana koju su jeli naši predci stoljećima u BiH – zdrava hrana.

Naš je ugostiteljski objekt prvi u Hrvatskoj koji na stolu nema ni jedan uvozni artikl. Ni čačkalice.

Upravo su prošli izbori u BiH. Što mislite o trenutnom položaju Hrvata?

— Nemamo entitet, samoupravu... No, osobito zabrinjava međusobna borba hrvatskih stranaka u BiH, što je na izravnu štetu hrvatskoga naroda. Hrvatske su stranke trebale koalirati i istaknuti svoga predstavnika. Ne možemo se oteti dojmu da je u BiH ostao samo onaj tko nema kamo. No, to nije problem samo Hrvata BiH; njihovim bi nestankom bila ugrožena i Hrvatska.

Mile Stanić rođen je u Lugu kraj Tomislav Grada 1964.; u Zagrebu živi od upisa na Prirodoslovno-matematički fakultet 1984.; u Domovinskom ratu bio je pripadnik postrojbe Prvi hrvatski redarstvenik; privatni je poduzetnik. ■

Na Najtiražnije novine u Kanadi, "Toronto Star", odnedavno imaju *publishera*, osmoga u povijesti, i prvu ženu u 118 godina postojanja lista, Šibenčanku Jagodu Pike (Stošić). Pravnica i ekonomistica Jagoda u Kanadu se s roditeljima doselila 1969., a u Toronto se iz Ottawe preselila 1976. Prije dvadeset godina zaposlila se u Torstaru, tvrtki koja je osnivač "njenih" novina. Pozornost struke privukla je vođenjem lista "Hamilton Spectator" i otada započinje njezin uspon na hijerarhijskoj ljestvici. Njen posao obuhvaća mnogo toga, pa se tako brine i o sadržaju, orijentaciji i profilu novina, ali i menadžmentu: razvoju, upravljanju, marketingu. Iako u početku nije znala ni riječ engleskoga, upornim radom i željom za uspjehom postigla je mnogo. Otac joj je radio u državnoj upravi, a majka se brinula o kućanstvu i djeci, Jagodi i njezinu bratu i sestri. Danas je "publisher", odnosno izdavačica, u novinama koje se dnevno prodaju u nakladi od 440 tisuća, a subotom i 640 tisuća primjeraka. Poslovno uvijek razmišlja i

U Kanadi uporni ostvaruju svoje snove

Navikla na zahtjevniji radni ritam Jagoda još ne razmišlja o povratku, ali i tada, "za sto godina", od rodnoga grada više bi joj odgovarao Zagreb

Urednica Jagoda Pike prima čestitke suradnika

TORONTO STAR

Neboder Toronto Star

govori na engleskome jeziku koji je naučila kao devetogodišnjakinja u dopunskoj školi za djecu imigranata. Unatoč tomu što dugo živi u Kanadi, svoj hrvatski jezik redovito "vježba" ljetujući u Žaboriću pokraj Šibenika. Svakoga kolovoza ondje provodi odmor sa suprugom i sinovima Alexanderom (17) i Lukom (13). Njezini roditelji umirovljeničke dane žive "podijeljeni" između nove i stare domovine. Majka dio godine provodi s njom u Torontu, a dio u Hrvatskoj. Otac joj veći i sunčaniji dio godine jedri Jadranom na svome brodu, a dio boravi na kanadskom kopnu. Jagoda misli kako svoj sjajni poslovni uspjeh može zahvaliti i velikoj potpori obitelji, osobito baka-servisu. Jagoda Pike (46), osim toga što vodi dnevni list, i predsjednica je Star Media grupe koja ima udjela u nekoliko novinskih izdanja. Želi voditi novine na svoj način, i to stavljanjem naglaska na ljudske priče. A takvih, vjerujemo, među 97 tisuća kanadskih Hrvata, koliko ih je bilo prema popisu stanovništva 2001., ima vrlo mnogo. Kanadani, naime, Hrvate

smatraju iznimno vrijednim i nadarenim ljudima pa im je tek njezino ime, neobično za to podneblje, stvaralo poteškoće. Sada nema problema, jer je svi znaju. Bila je ugodno iznenađena mnoštvom telefonskih poziva naših ljudi koji su joj čestitali na promaknuću jer njezina obitelj nije bila aktivna u tamošnjoj hrvatskoj zajednici. Navikla na zahtjevniji radni ritam Jagoda još ne razmišlja o povratku, ali i tada, "za sto godina", od rodnoga grada više bi joj odgovarao Zagreb. Za novinarstvo misli kako je to prekrasan i nadahnjujući posao i želi mu se posvetiti svim srcem. Uz svakodnevnu borbu za očuvanje naklade, "Star" kao progresivan i liberalan list, na 60-80 stranica dnevno, uživa u Kanadi izuzetan ugled. Ostaviti traga i zadržati pozornost i vjernost čitateljstva, uz izazov Interneta, i jaku medijsku konkurenciju nije nimalo lako, ali naša je Šibenčanka odlučna dobiti tu bitku. Kanada je, kaže, zemlja u kojoj ljudi mogu uspjeti ako su uporni. Iza uspjeha Hrvatice na čelu "Toronto Star" veliki je trud i sreća. Njena i naša. ■

Pripremila: **Diana Šimurina-Šoufek**

U Dubrovniku i Splitu predstavljena knjiga "Gruenchen" Dunje Ozanić

Podružnice Hrvatske matica iseljenika iz Dubrovnika i Splita organizirale su sredinom listopada predstavljanje knjige Gruenchen" Dunje Ozanić, argentinske spisateljice hrvatskog podrijetla. Knjigu je sa španjolskog prevela Ariana Švigir, a objavila je Mozaik knjiga iz Zagreba.

"Gruenchen" je autobiografska priča koja svjedoči o životu imigranata u toj velikoj južnoameričkoj "obećanoj" zemlji.. U knjizi Dunja Ozanić govori o ljubavi prema dvjema domovinama, a radnja se zbiva neposredno nakon Drugoga svjetskog rata i posljednjih godina prošloga stoljeća.

Podijeljena je u dva dijela. Prvi govori o viziji djevojčice i njezina anđela

koji joj, dok raste, govori o životu. Drugi dio uranja u dublje sjećanje s iskustvom odrasle žene. To je suvremena proza koja odiše stilskom ljepotom i govori u ime svakog iseljenika, djetinjom iskrenošću.

Dunja Ozanić napisala je osebujno djelo u isto vrijeme iskreno, istinito, tužno i snažno, koje pretendira da postane jedno od žanrovskih klasika s posebnim mjestom u književnosti obiju njezinih zemalja. Autorica se predstavlja kao spisateljica koja esencijalnom umjetničkom zagledanošću u nevidljivo i lirskom elokvencijom vezuje tradiciju s modernitetom, sadašnjost s prošlošću. Ona književnost doživljava kao razgovor s vremenom u kojemu se kreće, kao put koji treba proći u vlastitu traženju smisla u kojem njezin stvaralački intenzitet doživljava eksploziju u punoći svoje nepresušne energije i nepatvorene emo-

Predstavljanje knjige u Splitu (desno Dunja Ozanić)

tivnosti. U ovoj prozi, koja sadrži i svoje iznimne poetske dijelove, Dunja Ozanić dokazala se kao jednostavan narator i vješt stilist koji se ne libi progovoriti o tradicionalnim vrijednostima, obitelji, naciji, privrženosti domu, žrtvi, samoprijetnji, religioznosti.

Dunja Ozanić rođena je u Zagrebu 1944. godine, a živi u Buenos Airesu. Učiteljica je i spisateljica i slikarica.

Prigodom predstavljanja knjige priređena je izložba likovnih radova Dunje Ozanić. ■

Pripremile: **M. Mozara i B. Bezić Filipović**

SA-fm/coc-1212

FSC akreditirana certifikacija znači
da se šumom gospodari prema strogim
ekološkim, socijalnim i ekonomskim standardima.
FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C.

**Šume su voda, tlo, zrak, zdravlje i život.
One su utočište brojnim biljnim i životinjskim vrstama.
Ipak, ljudskom djelatnošću, one su sve ugroženije,
stoga njihova zaštita postaje izuzetno važna. FSC
certifikat dokazuje da se Hrvatske šume d.o.o. u očuvanju
šuma i biološke raznolikosti nalaze na pravome putu.**

Maslina više nije neobrana

Zahvaljujući prije svega prirodnim uvjetima i bogatoj tradiciji maslina i proizvodnje maslinova ulja ta je proizvodnja postala jedna od najperspektivnijih poljoprivrednih djelatnosti u Hrvatskoj

Danas je fond stabala maslina u rodu oko pet milijuna, a godišnje se sadi više od 500 000 stabala, te se Operativni program Vlade RH o podizanja oko 5 500 ha maslinika do ulaska u EU u cijelosti ostvaruje. Godišnje se sadi više od 2 000 hektara maslinika. Nadalje, godišnja je proizvodnja ploda maslina oko 30-50 milijuna kilograma te proizvodnja ulja od 4 do 6 milijuna litara.

Dakle, svaki stanovnik Hrvatske uvjetno ima jedno stablo maslina i proizvodnju od 1,5 litara ulja, no ta se proizvodnja povećava, pa zbog relativno velikog uvoza ulja (više od dva milijuna litara), te zbog sve veće proizvodnje, a i relativno visokih cijena (50-100,00 kn/l), zalihe ulja sve su veće. Ovom se proizvodnjom danas bavi oko 40 000 kućanstava, s prosjekom od stotinu stabala i proizvodnjom od 150 litara ulja.

No, među značajnim su proizvođačima maslina, koji dobivaju i poticaje od

države, ukupno 14 162 kućanstva. Od ovogodišnje berbe i preradbe maslina valja očekivati iznadprosječan urod maslina i proizvodnju ulja veću od pet milijuna litara.

Poticaji za masline više su nego zadovoljavajući: za 1 kg prerađenih maslina 1 kn, za 1 litru ekstradjevičanskog prodanog maslinova ulja 10 kn, za sadnicu maslina 5 kn/kom. Za 1 ha maslinika 20 000 kn, odnosno u težim uvjetima 27 000 kn/ha.

Treba reći i da jedinice lokalne samouprave potiču ovu proizvodnju, a Ministarstvo poljoprivrede kreditira podi-

zanje maslinika putem HBOR-a znatnim sredstvima uz početak od 5 godine otplate i kamatu od samo 4 posto, tu je i povrat kapitalnih ulaganja od 25 posto itd.

Sve to uvjetuje znatan rast ove proizvodnje. Naravno, nameće se problem u relativno značajnoj "sivoj ekonomiji" kod prodaje ulja, odnosno najveći dio ulja prodaje se izravno kod proizvođača, izbjegavajući tako PDV.

U tom je pravcu novim Pravilnikom o uljima od ploda maslina regulirano da se ulje smije prodavati isključivo u bocama, te da za potrošača ono što je naznačeno na etiketi bude i jamstvo da je

Ulje s Korčule u Italiju i Sloveniju, a uskoro i u Kinu

Uljara Blato s Korčule, nakon što je osvojila domaće tržište, počela je izvoziti maslino ulje u Italiju i Sloveniju, a uskoro bi se ulje s Korčule moglo prodavati i u Kini. To nam je potvrdio i Ivan Milat, direktor "Blata", uspješne tvrtke u vlasništvu malih dioničara. Inače, Milat je prije nekoliko godina potegao sve do Australije da napokon sredi zemljišne knjige maslinika na Korčuli.

Napisao: Marko Ivić Snimio: Zvonimir Krstulović

i u boci. Želi se urediti tržište maslinovim uljem i na tome se intenzivno radi. U tu svrhu nastoji se osposobiti uljare da ne budu samo "uslužne" za preradu, nego da uz preradbju obavljaju i otkup ploda maslina, odnosno maslinova ulja, da to ulje zaštite, pakiraju i prodaju.

Za to će trebati biti osposobljene, kako laboratorijem za analizu ulja, tako i adekvatnim skladišnim prostorom, s pakirnicom, stručnim kadrom, posebno kadrom za prodaju ulja itd.

Od postojećih 129 uljara, ocjenjuje se da ih je polovica sposobna za otkup i prodaju maslinova ulja, čime bi nekoliko puta povećali registriranu prodaju maslinova ulja, smanjili bi uvoz, povećali izvoz, te dali konstantnu kvalitetu ulja po znatno povoljnijim prodajnim cijenama.

Evidentirana prodaja maslinova ulja treba biti oko 2,5 milijuna litara. To je posao na kojemu se trenutačno najviše angažira Ministarstvo poljoprivrede. U HGK-u postoji dogovor između proizvođača, vlasnika uljara i predstavnika države, kako najkvalitetnije organizirati proizvodnju i prodaju maslinova ulja i kako poticati tu proizvodnju.

Nadalje, sukladno Nacionalnom programu pridruživanju EU dužni smo uskladiti sve propise koji se tiču masline i maslinova ulje prema relevantnim uredbama EU-a. Na temelju Zakona o hrani, donesen je Pravilnik o uljima od ploda i komine maslina, Pravilnik o općem deklariranju i označavanju hrane, Pravilnik o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla hrane, Pravilnik

o priznavanju posebnih svojstava hrane i dodjeli oznake "tradicionalni ugled", Pravilnik o ovlaštenim i ispitnim, laboratorijima za kontrolu kakvoće hrane.

U izradbi je Pravilnik o analitičkim metodama za ulja od ploda maslina i komine kojim će se utvrditi odgovarajuće analitičke metode te ocjenjivanje senzorskih svojstava maslinova ulja. Nadalje, Ministarstvo poljoprivrede odobrit će objekte za pakiranje maslinova ulja sukladno Uredbi komisije EU-a.

Kontrolu kvalitete ulja provodi na tržištu sanitarna inspekcija pri Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi te gospodarski inspektori Državnog inspektorata. Riječ je i o donošenju uredbe o tržnom redu maslinova ulja. Ovim će se u cijelosti kvalitetno pokrili čitavo područje proizvodnje maslina i maslinova ulja. Koliko se sve provodi na najbolje mogući način, druga je stvar, ali su veliki pomaci, kako u kvantiteti, tako i u kvaliteti ulja, postignuti.

Zato je prijedlog Zakona o maslinama i maslinovom ulju, koji je u Saboru, od Ministarstva poljoprivrede dobio negativnu ocjenu, jer se ne vidi potreba za njegovim donošenjem, za udvostručivanjem novog Zavoda, za još jednu evidenciju proizvođača, za novu inspekciju, za dodatni trošak od tridesetak milijuna kuna godišnje, te bi li to funkcioniralo ili ne bi, stvar je u provedbi, ali svakako da novi Zakon o ulju ne unosi ništa novo, i mi bismo bili jedina zemlja u EU i u tranziciji koja ima taj Zakon o ulju!?

Čemu zakon o maslini i ulju, kada

nemamo ni zakon o voćarstvu, a maslina je voćka!?

Dakle, nakon evidentnih rezultata u proizvodnji, sada se mora srediti stanje na tržištu maslinova ulja. Uljare trebaju u preradbi ploda maslina provoditi otkup maslina, odnosno maslinova ulja. Cijena otkupa ploda kretala bi se 5 do 6 kn/kg, odnosno litra ekstradjevičanskog maslinova ulja stajala bi najmanje 35,00 kn/l (cijena ovisi o tržištu, proizvođaču, uljari itd.). Država će davati poticaje od 1 kn/kg ploda više 10 kn./lit. Nabavna se cijena kreće oko 40 kn, a maloprodajna cijena u trgovini mora imati još i trošak - trgovačku maržu 20 do 30 posto.

Tako bi cijena u maloprodaji na tržištu bila manje od 100 kn/l flaširana ulja, a kod proizvođača 60-70 kn/l. Žurno će se ovlastiti nekoliko laboratorija za kemijsku analizu, te u njima i nekoliko "panela" za organoleptično ocjenjivanje ulja. Uljarama se moraju osigurati povoljni kratkoročni krediti.

Posebnu pažnju valja posvetiti kontroli uvoza ulja u rinfuzi, jer se ulje ne može uvezeno deklarirati i prodavati kao "hrvatsko". Unaprijed je sumnjiv svaki uvoznik ulja, jer je gotovo nemoguće ući u trag tog ulja.

Državni će inspektori morati jače kontrolirati maslinovo ulje u prometu, a poseban je problem kontrole prometa ulja u kućama proizvođača. Naravno da svaki proizvođač ima pravo na određenu količinu ulja (150 litara) za vlastite potrebe.

Radi se i na maslinarskom katastru. To je zaista velik problem, a samo će podaci GIS-a biti mjerodavni za stanje u maslinarskoj proizvodnji na dan ulaska RH u EU.

Konačno, nakon povećanja broja maslinika, započela je i borba za kvalitetu, za proizvodnju, ali i potrošnju maslinova ulja. Možemo biti zadovoljni rezultatima kakvi se postižu u ovoj proizvodnji, a svim ćemo snagama nastojati da se još više unaprijedi ta proizvodnja te potrošnja maslinova ulja.

Zbog hranidbenih i ljekovitih svojstava maslinova ulja, svaki bi odrastao čovjek trebao dnevno potrošiti makar jednu do dvije žlice kvalitetna ekstradjevičanska maslinova ulja. To ulje u kojemu pliva riba, meso ili zelje, a poslije i vino, dio je kvalitete i kulture življenja žitelja na ovim prostorima. ■

“Draže mi je hrvatsko srebro nego novozelandsko zlato”

Nakon što se odlučio na povratak, većinu je svojih nekretnina prodao i stečeni kapital postupno ugrađuje u razvoj Hrvatske, dakako, šireći i svoj biznis

Povratnik Mate Jujnović u uredu tvrtke "Promet"

Nakon što je kupio makarsku tvrtku "Promet", zatim i vrgorački "Jadrantrans", pa sinjski "Autoprijevoz", povratnik s Novog Zelanda Mate Jujnović iz Makarske, podrijetlom iz Kozice kod Vrgorca - za kojega kažu kako je jedan od najpoznatijih hrvatskih iseljenika - u listopadu je ove godine postao i većinskim vlasnikom splitskog Autobusnog kolodvora na rivi u gradu podno Marjana. Riječ je o uspješnome hrvatskom poduzetniku koji je na Novom Zelandu imao najveću tvrtku za popravke motora svih vrsta, autobusa, kamiona, pogonskih motora, desetak stambenih objekata, koju je vodio zajedno sa svojom ženom Božanom. Prije povratka u domovinu u Makarskoj je, gradu podno Biokova, najprije izgradio obiteljsku kuću te je u rodnoj Kozici ispod Staze u Zabiokovlju obnovio djedovu kamenu kućicu prenamijenivši je u vikendicu...

Inače, Autobusni kolodvor u Splitu po veličini je drugi objekt takve vrste u Hrvatskoj, koji trenutačno zapošljava 250 ljudi i prema Jujnovićevim riječima zaslužuje višu razinu usluga, dakako i ljepši izgled primjeren velikomu europskom gradu. Usput, Jujnović tek podsjeća kako je, kao strateški partner, uložio 25 milijuna kuna u sinjski "Autoprijevoz" te da makarski

"Promet" sa 140 zaposlenika danas uspješno posluje, a kad ga je kupio prije nešto više od deset godina, dodaje, imao je tek 50-ak zaposlenih i nagomilane financijske probleme. Bitno je istaknuti da Jujnović želi i dalje ulagati kapital u razvoj Hrvatske.

Eto povoda i za priču o Mati Jujnoviću koji je najljepše godine života ostavio na dalekom Novom Zelandu, radeći svakodnevno s obitelji, sa svojom suprugom Božanom, a poslije i s djecom, i više od 16 sati dnevno u Aucklandu, gdje nekretnine te mu je, kaže, ukupna imovinska vrijednost proračunana na oko 111 milijuna kuna. Nakon što se odlučio na povratak većinu je svojih nekretnina prodao i stečeni kapital postupno ugrađuje u razvoj mlade demokratske, neovisne države Hrvatske, dakako, šireći i svoj biznis. No Jujnović u šali voli reći: "Na Novom Zelandu prodajem pod zlato, a u Hrvatskoj kupujem pod srebro. Ali draže mi je i hrvatsko srebro nego novozelandsko zlato. I ako bih u Aucklandu umro, opet bi me pokopali u mojoj Kozici, gdje sam rođen 1. prosinca 1946. na području Vrgorca, u zaleđu Makarske rivijere".

Podsjeća kako je 1966. na poziv svoje starije sestre Milke, koja je u 15. godini života došla u Novi Zeland, otišao u Auckland. Vizu je Jujnoviću dala ugledna tvrtka "Vuksić-Borić", čiji je vlasnik Vrgorčanin, koja je Jujnoviću osigurala i radno mjesto, prvo zaposlenje u dalekoj zemlji poznatoj ne samo po geizirima, bogatstvu ovaca i pašnjaka, zečeva...

"Moja sestra Milka Franić, koja je od mene starija četiri godine, prije mene je u Novi Zeland otišla teti Mariji (Mari) Ravlić. I moj je pokojni djed Ivan Jujnović ondje radio kad je bio mladić, prije više od 100 godina. Dakle, duga je tradicija kako je naša obitelj u Novom Zelandu, gdje i sad rade moje kćeri i brat Berislav", priča nam Mate Jujnović, koji se prisjeća i svojega davnog odlaska na svoje prvo daleko i dugo putovanje prije više od 40 godina.

"Kad sam potkraj lipnja 1966. iz Kozice autobusom vrgoračke "Laste" krenuo u Split, bilo je ljeto, vruće. Iz Splita sam do Zagreba putovao vlakom, a zatim letio zrakoplovom do Novog Zelanda, preko Londona. U Auckland sam došao nakon više od 30 sati letenja, a sad se na toj istoj zračnoj liniji iz Zagreba putuje za oko 24 sata, brže nego prije. Budući da sam po zanimanju automehaničar, odmah sam se zaposlio u tvrtki "Volkswagen". Taj sam posao volio i znao sam ga raditi, ali sam tada najveći problem imao zbog neznanja engleskog jezika, koji i službeni u Novom Zelandu. Toliko puta sam pokušavao reći sestri kako ću se vratiti doma jer mi je engleski bio užasno težak, na početku ga nisam mogao niti osluhnuti. Tada sam imao tek 20 godina, mladić i pun života. Odlazio sam na ples, a ni riječi

Napisao i snimio: **Nedjeljko Musulin**

Jujnović na "svom" autobusnom kolodvoru u Splitu

engleskoga nisam znao; bio sam potpuno mutav čovjek. I na radnom je mjestu sve na engleskom – alati, motori, vozila, poslovne knjige, komunikacija. Bio sam strahovito uporan, ozbiljno sam se prihvatio engleskoga koji sam najviše učio iz katoličkih knjiga. Tako mi je prva godina rada u Novom Zelandu bila iznimno teška jer sam morao učiti engleski jezik”, sjeća se Mate Jujnović.

Napominje kako mu je iz današnje distance teško gledati na vrijeme prije 40 godina i okrenuti još koju stranicu života u Novom Zelandu koja mu je bila puna kontrasta, posebice kad se sjeti slike zelenila i gejzira te daleke zemlje. I kuće su mu bile neobične, uglavnom sve drvene, a rijetko koja je tada bila izgrađena od cigle, opeke, dok je kame- na u sjevernom Novom Zelandu, u Aucklandu, gdje je Jujnović radio i živio, inače vrlo kratko.

“Sad se stanje i u graditeljstvu toga dijela Novog Zelanda znatno izmijenilo, nabolje u usporedbi s godinom 1966. Kuće se grade od kamena i cigle, fine kao i ovdje, ugodne za oko i dušu; a grade se i neboderi. No i prije 40 godina za mene je tada, kao mladog čovjeka sa završenim zanatom u velikom gradu, ovdje bilo bolje nego u Novom Zelandu. No, Novi Zeland ima jak kapital pa se brzo razvija. U posljednjih 30 godina ta se zemlja toliko izgradila da ju je sad nemoguće prepoznati. I ona je danas jedna od najbogatijih država u svijetu u kojoj je oko 200 iseljenika iz vrgoračkog kraj te iz Makarske rivijere. Mnogi su od njih uspjeli ili kao poduzetnici i vlasnici građevinskih tvrtki poput Lendića iz Raščana, Rade Vuksića kojeg su njegovi donijeli u Novi Zeland, kad je imao tek 3 godine, pa Borić, Šimunović, Žanić... Samo mogu biti zahvalan toj zemlji zbog pomoći, koja mi je dala sve što mi je potrebno u životu. Zapravo, dala mi je

Makarska

uvjete da ja i moja obitelj možemo sigurno raditi i živjeti”, pripovijeda Jujnović, podsjećajući: “Prvi Hrvati su doselili u Auckland 1875. i 100. obljetnicu njihova dolaska u Novi Zeland svečano smo proslavili prije više od 30 godina. Oni su se još u 19. stoljeću ženili Maorkama, a Maori su se ženili Hrvaticama. Njihova su djeca, mješanci, toliko

lijepa, stasita, zdrava, pametna, kulturna; osobito su im lijepe kćeri. Hrvati u Novom Zelandu njeguju svoju tradiciju, u državnim školama uče engleski jezik, a hrvatski i povijest uče u svojim obiteljima, Hrvatskom klubu i putem vjeronauka. Najveći im je problem nedostatak katoličkih svećenika.”

Ističe kako je imao čast na Novom Zelandu svečano dočekati prvoga predsjednika mlade demokratske i neovisne države RH dr. Franju Tuđmana u lipnju 1995. u ulozi predsjednika Hrvatskoga kluba u Aucklandu. “Predsjednika Tuđmana je oduševljeno dočekalo više od 700 ljudi, uglavnom članova Hrvatskog kluba. S nama je ostao više od predviđena vremena, razgovarao, veselio se, zanimajući se za život i probleme Hrvata na Novom Zelandu, ali nas je ukratko upoznao i s tadašnjim ratnim prilikama u Hrvatskoj, te je na sve nas ostavio snažan dojam. Predsjednik Tuđman u svojem nam je prigodnom govoru zahvalio na pomoći domovinskoj Hrvatskoj, također je pozvao sve Hrvate da se vrate u domovinu, naglasio je kako će njihovo iskustvo biti dragocjeno, ali nije spominjao da sa sobom donose kapital. Tjedan dana nakon Tuđmanova posjeta Novom Zelandu, ponovno sam došao u Hrvatsku i do kraja 1995. kupio “Promet” u Makarskoj za 4 940 000 DEM, te sam u tu svoju tvrtku odmah u početku uložio oko 7 milijuna DEM. Tako su krenula moja ulaganja u Hrvatsku”, ističe Mate Jujnović. ■

20. JUBILARNI TAMFEST HBZ-a ODRŽAN U ST. LOUISU

SAD – **Dvadeseti**, jubilarni Odrasli tamburaški festival Hrvatske bratske zajednice (HBZ) održan je od 3. do 5. studenoga u St. Louisu, u državi Missouri. U otmenom Hyatt Regency Hotelu nastupila su 23 odrasla tamburaška i folklorna zbora iz SAD-a i Kanade. Festivalsku priredbu koja je trajala 2 dana pratilo je nekoliko tisuća Hrvata iz raznih gradova i mjesta Amerike i Kanade. "Očuvanje našeg hrvatskog identiteta i naše baštine integralni je dio našeg postojanja kao etničke grupe na tlu Amerike i Kanade, gdje mi u toj multikulturnoj sredini živimo i odgajamo naše obitelji", istakao je u svojem pozdravnom govoru predsjednik HBZ-a Bernard M. Luketich.

OBLJETNICA HRVATSKOGA KULTURNOGA CENTRA U CHICAGU

SAD - Na proslavi 32. obljetnice Hrvatskoga kulturnoga centra održanoj sredinom listopada u Chicagu okupilo se oko 250 tamošnjih Hrvata. U Centru se godinama održava nastava Hrvatske dopunske škole i probe "Hrvatske loze", tamburaško-plesnoga sastava. Ugodnom druženju nakon večere pridonijeli su i "Kontra Band" i "Plavi Jadran", tamburaški sastavi iz Chicaga.

IZLOŽBA DŽENISE PECOTIĆ U SANTIAGU DE CHILE

ČILE - "Odlično i originalno" – bile su najčešće izgovarane riječi mnogobrojnih posjetitelja koji su u četvrtak, 5. listopada, u podne, u Santiagu de Chile nazočili otvorenju izložbe "Tragovi" poznate hrvatske dizajnerice **Dženise Pecotić**. Na poticaj Veleposlanstva RH-a Santiago i uz svesrdnu pomoć Ministarstva kulture RH, Gradskog ureda

za kulturu Zagreba te MVPEI-a, u suradnji s jednim od najaktivnijih i najuglednijih kulturnih centara Santiaga Institutom za kulturu Providencia realiziran je ovaj lijep i zapažen projekt koji je privukao brojnu kulturnu publiku, hrvatske iseljenike, kao i predstavnike diplomatske zajednice Santiaga.

RAVNATELJICA HMI-a POSJETILA HRVATE U NJEMAČKOJ

NJEMAČKA - Na poziv Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Düsseldorfu, ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček 4. i 5. studenoga susrela se s predstavnicima hrvatskih kulturnih, športskih i strukovnih udruga, socijalnih radnika, učitelja hrvatske dopunske nastave, poslovnih ljudi te uglednih pojedinaca u Saveznoj zemlji Nordrhein-Westfalen. Nakon pozdravne riječi domaćina, generalne konzulice Katarine Trstenjak, ravnateljica Fuček upoznala je prisutne s programom rada Hrvatske matice iseljenika. Ravnateljica je zatim odgovarala na brojna pitanja.

NAGRAĐA AMERIČKOG INSTITUTA ZA RAK HRVATU PAVLETIĆU

SAD - Američki Nacionalni institut za rak (NCI) u Washingtonu dodijelio je potkraj

listopada posebno priznanje svojem hematologu hrvatskog podrijetla Stevenu Živku Pavletiću za postignute rezultate u kliničkom istraživanju komplikacija koje se pojavljuju pri liječenju nekih vrsta raka presađivanjem koštane srži. Živko Pavletić diplomirao je 1979. na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Pavletić je naglasio kako primljeno "priznanje NCI-a doživljava kao uspjeh sredine iz koje je potekao i medicinskih ustanova u Hrvatskoj s kojima i danas održava jako intenzivne kontakte".

Pripremili: **H. Salopek i D. Šimurina Šoufek**

SVEČANOST NOGOMETA I LJEPOTE U SYDNEYJU

AUSTRALIJA - Početkom listopada je u Sydneyju održan 32. po redu turnir hrvatskih nogometnih klubova Australije. Pobjednik turnira je domaći klub Sydney Croatia koji je u finalnoj utakmici pobijedio Sydney Alla Age s čak 5:0. Turnir je bio ujedno prednatjecanje za Prvo svjetsko hrvatsko klupsko prvenstvo na kojem će Australiju predstavljati Sydney Croatia.

(Prvenstvo će se održati iduće godine u Zagrebu u organizaciji Hrvatskog nogometnog saveza.) Pobjednik ženskog turnira je Croatia Deakin iz Canberre. Nogometni turnir ima zanimljivu i vrlo popularnu popratnu priredbu - izbor za *Miss Australia Croatia*, koji je održan u State Sports Centru u Hombeshu (Sydney) pred više od 1 100 gledatelja. Titulu najljepše australske Hrvatice ponijela je Ema Matulić iz Adelaidea, prva je pratilja Bianca Vučetić, a mis osobnosti Nevenka Iličić.

NOVE MISIJSKE PROSTORIJE U WUPPERTALU

NJEMAČKA - Svečano misno slavlje na hrvatskom i njemačkom jeziku, u povodu preseljenja Hrvatske katoličke misije u Wuppertalu u nove misijske prostorije, služeno je u nedjelju 22. listopada u crkvi sv. Ivana evanđelista u Wuppertalu, koja se nalazi u sklopu Roncalli—Zentrum tamošnje njemačke župe sv. Michaela. Misu je predvodio domaći njemački župnik Klaus Nickl u zajedništvu s voditeljem misije fra Antom Malešom. Od sada će se Hrvati koristiti prostorijama zajedno s vjernicima njemačke župe sv. Michaela u filijali sv. Ivana evanđelista.

PROSLAVA 78. OBLJETNICE DRUŠTVA "HRVATSKA ŽENA"

SAD - U Chicagu je 22. listopada svečano proslavljeno 78 godina djelovanja Društva "Hrvatska žena", a na slavlju se okupilo oko 400 gostiju. Prihod s banketa namijenjen je dječjim odjelima KBC-a u Splitu i Osijeku. Društvo "Hrvatska žena", grana br.1 Chicago, banketom i modnom revijom obilježilo je vrijedni jubilej, a i inače, tradicionalno, okuplja hrvatsku zajednicu dvaput godišnje i organizira velike humanitarne akcije. Goste je, uz predsjednicu Društva Nevenku Jurković, pozdravila i generalna konzulica RH M. Matković.

FESTIVAL HRVATSKE KULTURE I OBIČAJA U SAN FRANCISCO

SAD - U San Franciscu je po drugi put održan CROATIAN FESTIVAL - A TASTE OF CROATIA, dvodnevna manifestacija u organizaciji tamošnje hrvatske zajednice. U dvorani Hrvatsko-američkoga kulturnoga centra, 21. i 22. listopada, nastupilo je nekoliko hrvatskih folklornih, tamburaških i pjevačkih skupina iz San Franciscu, San Josea i Seattlea. Festival je, osim tradicionalne hrvatske hrane, pjesme i plesa, nudio i radionice folklorne klaparske pjevanja, veza i pletenja. Festivalu je nazočilo petstotinjak članova hrvatske zajednice.

HERCEGOVAČKA VEČER U SINDELINGENU

NJEMAČKA - U subotu, 14. listopada, u Sindelfingenu je održana 10. jubilara Hercegovska večer u organizaciji Hrvatske zajednice "Hercegovina" iz Stuttgarta. Na zabavi pod geslom "Ne dam te nikom, majko Hercegovino" okupilo se u dvorani Messehalle više od tisuću i pol Hercegovaca i njihovih prijatelja iz cijele njemačke, susjednih zemalja te iz Hrvatske i BiH. U kulturnom dijelu programa nastupile su folklorne skupine HKZ Bad Cannstatt i Sindelfingen te gosti iz Hrvatske klapa i zbor Župe Gospe od zdravlja iz Splita.

25. OBLJETNICA OBITELJSKIH SEMINARA U ESSLINGENU

NJEMAČKA - Dvadeset peta obljetnica obiteljskih seminara Caritas Fils—Nekar—Alb za hrvatske obitelji u okrugu Esslingen svečano je proslavljena u subotu, 14. listopada u Esslingenu. Sve je na početku pozdravio socijalni radnik Tomo Čirko koji je organizator i duša seminara, podsjetivši kako je od 12. lipnja 1981. do danas održan 71 seminar na kojem su ukupno sudjelovala 6 423 sudionika, a veliki se broj njih i okupio na samoj proslavi. U glazbenom i kulturnom programu nastupili su bariton Miro Belamarić i folklorna skupina HKZ Esslingen.

JADRAN IZ SAO PAOLA ODUŠEVIO PUBLIKU

BRAZIL - U brazilskom gradu Sao Paulu dana 23. i 24. rujna 2006. u prostorijama "Sociedade brasileira de Cultura Japonesa" održana je "35. međunarodna smotra folklorne" na kojoj su sudjelovali folklorni ansambli svih iseljeničkih društava koji žive u Brazilu. Hrvatsku su predstavljali članovi folklorne grupe "Jadran" iz Društva prijatelja Dalmacije iz Sao Paula (<http://www.sada.org.br> - Sociedade Amigos da Dalmacia). Naši su iseljenici ovoga puta plesali plesove iz Međimurja i Hrvatskog zagorja te oduševili svu prisutnu publiku.

Mađarska revolucija 1956. iz gradišćanskohrvatske perspektive (u povodu 50. obljetnice)

Prof. Nikola Benčić

Nedavno je svečano obilježena 50. obljetnica Mađarske revolucije. Tim povodom su se u Budimpešti okupili brojni predsjednici država, među kojima je bio i predsjednik Stjepan Mesić, kako bi odali počast toj najvećoj i najkrvavijoj pobuni protiv sovjetske tiranije i komunizma u poslijeratnoj Europi.

Naime, u listopadu 1956. u Mađarskoj jača prodemokratski pokret. U Budimpešti se organiziraju prosvjedi (23. listopada) koji prerastaju u oružanu

U jednom trenutku, kad su doprle vijesti o dolasku ruskih tenkova, zavladała je panika i među gradišćanskim Hrvatima. Tada su gotovo cijela sela, odnosno većina tamošnjeg puka, prelazila u Austriju

pobunu i revoluciju. Formirana je i nova mađarska vlada koja je težila političkoj samostalnosti od SSSR-a. Sovjetski je Savez 4. studenoga vojno intervenirao, slomio revolucionarni pokret te doveo na vlast prosovjetsku političku garnituru. Posljedice oružanog slamanja ustanka bile su tragične - gotovo 20 tisuća poginulih i ranjenih te egzodus od oko 200 tisuća izbjeglica.

Te su činjenice prenijeli svi naši mediji izvješćujući sa svečanog obilježavanja 50. obljetnice. Međutim, nitko se nije sjetio da je u te povijesne događaje bila snažno upletena i gradišćanskohrvatska zajednica. Naime, upravo preko gradišćanskohrvatskih krajeva prolazila je glavina izbjegličkog vala na puta prema Zapadu, odnosno Austriji, jer se gradišćanskohrvatska sela nalaze u objema državama uzduž cijele mađarsko-austrijske granice.

Kako bismo te povijesne događaje osvijetlili s gradišćanskohrvatskog motrišta, zamolili smo prof. dr. Nikolu Benčića, istaknutoga gradišćanskohrvatskog jezikoslovca, dopisnog člana HAZU i društvenog djelatnika iz Željeznog, za razgovor. Naime, prof. Benčić je kao mladić bio izravno upleten u događanja tijekom Mađarske revolucije.

IZ ŠKOLSKJE KLUPE U IZBJEGLIŠTVO

Prof. Benčić, Vas je ta burna jesen 1956. zatekla kao učenika 4. razreda tadašnje Južnoslavenske gimnazije u Budimpešti?

— Da, pohađao sam tada završni razred naše gimnazije a smješten sam bio u gimnazijskom dačkom domu. Kad

je započela pobuna, škola je prestala s radom. Pobunjenici su nam ustupili jedan kamion s vozačima i pratnjom koji je učenike trebao odvesti svojim domovima, uglavnom u južne i zapadne predjele Mađarske. Jedan školski kolega i ja bili smo vođe puta jer smo od učenika bili među najstarijima. Krenuli smo 3. studenoga na jug, u Pečuh, jer su putovi prema Austriji već bili preopasni i dijelom zatvoreni. Iz pečuškoga kraja bila je otprilike polovica učenika. U Pečuhu su zabrinuti roditelji već nestrpljivo očekivali djecu. Nakon što su nas napustili naši kolege iz pečuškoga kraja krenuli smo prema zapadnoj Mađarskoj, tj. mađarskom Gradišću, jer smo svi preostali bili odande rodom.

Znači, put je završio tako da ste otišli svojim kućama?

— To je bila naša želja. No, kad smo pristigli, politička se situacija u Mađarskoj naglo pogoršala. Rusi su skršili pobunu u Budimpešti, a postupno su preuzimali kontrolu nad cijelom Mađarskom. Među nama učenicima sve se glasnije postavljalo pitanje ostati ili se priključiti tisućama izbjeglica i otići preko obližnje granice. Nismo imali mnogo vremena za razmišljanje – spontano smo odlučili prebjeći u Austriju.

Vi ste tada još bili većinom maloljetna djeca. Kako ste bili kadri donijeti tako prijelomnu životnu odluku, koja je značila možda više nikad ne vidjeti svoje najmilije i svoj rodni kraj?

— Točno je, bili smo vrlo mladi, između 14 i 19 godina. Međutim, mnogo smo teškog već proživjeli u svojim kratkim životima – Drugi svjetski rat, komu-

Izbjeglice bježe preko granice

nistički režim i naposljetku ovu, Mađarsku revoluciju. U takvim uvjetima, znate, mladi čovjek mnogo brže sazrijeva. Procijenili smo da je za nas bolje rješenje izbjeglištvo, pa smo nas šesnaestorica preostalih prešli kod St. Gottharda na austrijsku stranu.

Recite nam nešto o situaciji među gradišćanskim Hrvatima za vrijeme Mađarske revolucije. Je li ondje bilo oružanih sukoba?

— Na području hrvatskih sela nije bilo značajnih sukoba. Jedino je većih okršaja bilo u gradu Mosonmagyaróváru na sjeveru, gdje je poginulo oko 120 ustanika i civila. U blizini toga grada smještena su naša sela Bizonja i Hrvatska Kemlja.

CIJELA SELA ODLAZE PREKO GRANICE

Kako su naši sunarodnjaci proživjeli te krizne dane?

— Kad je u Budimpešti započela pobuna, granicu s mađarske strane više nitko nije kontrolirao. Možete si zamisliti što je to značilo za našeg čovjeka. Svi smo mi imali rodbinu i prijatelje u susjednim hrvatskim selima na austrijskoj strani, a od 1948. ta je granica bila gotovo hermetički zatvorena. Dakle, svi kontakti s našima prijeko bili su onemogućeni. A, odjednom je granica bila slobodno prohodna. Razumljivo da su tu, novu slobodu ljudi odmah iskoristili kako bi

nakon dugih godina ponovno posjetili svoje preko granice.

Jesu li se gradišćanski Hrvati i u kojem omjeru priključili izbjeglicama?

— Tada se dogodila zanimljiva situacija. U jednom trenutku, kad su doprle vijesti o dolasku ruskih tenkova, zavlada la je panika i među gradišćanskim Hrvatima. Tada su gotovo cijela sela, odnosno većina tamošnjeg puka, prelazila u Austriju. Mlado i staro je na zapregama, kamionima i biciklima bježalo na austrijsku stranu. Ondje su se mahom smjestili u hrvatskim selima kod svoje rodbine i prijatelja. Tako je primjerice puk Petrova Sela, Četara, Narde, Prisike i drugih sela, prešao gotovo u cijelosti preko granice.

Znači li to da su ti naši sunarodnjaci ostali živjeti na Zapadu?

— Ne. Kad su Sovjeti preuzeli kontrolu nad granicom, situacija se smirila i našim je ljudima omogućen povratak. Tu mogućnost naš je puk gotovo u cijelosti iskoristio te se vratio kućama u Mađarskoj. Hvala Bogu da se to dogodilo, jer u suprotnom to bi značilo gotovo potpun nestanak gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj. Odluka o povratku nije, dakako, bila laka.

Ona je značila moguć politički progon te život u strogo čuvanoj pograničnoj zoni uz ponovni prekid svih kontakata s rodbinom u Austriji. Razumljivo da su svi spomenuti problemi završeni padom željezne zavjese 1989. godine.

Kako i kuda su se kretale kolone mađarskih izbjeglica. Poznato je da su u velikome broju prolazili kroz gradišćanskohrvatska sela. Kako su se naši ljudi odnosili prema izbjeglicama?

— Najveći izbjeglički pravac vodio je iz Budimpešte prema sjevernom Gradišću. Zanimljivo da je većina prebacivana vlakovima do pograničnog područja, a zatim su izbjeglice pješice prelazile granicu. Odnos naših ljudi prema izbjeglicama bio je prijateljski jer je velika većina ljudi politički simpatizirala protusovjetski ustanak. Ljudi su izbjeglicama pomagali koliko god su mogli. Davali su im hranu i smještaj.

NOVI ŽIVOT U TUĐINI

Za razliku od gradišćanskih Hrvata, mađarski su izbjeglice ostali na Zapadu. Tko ih je zbrinuo i gdje su se nastanili?

— Austrija je primila približno 180 tisuća izbjeglica od kojih je većina zbrinuta u prihvatnim centrima u Austriji. Tako su primjerice u hrvatskom selu Filežu, u srednjem Gradišću, bili organizirani izbjeglički logori koji su se nalazili u tamošnjoj školi i u dvorcu.

U Filežu je bilo smješteno oko 7 tisuća izbjeglica. U Austriji je ostalo trajno živjeti oko 20 tisuća izbjeglica, među njima sam i ja. Ostali su svoj novi dom našli u trećim zemljama, ponajviše u SAD-u, Kanadi, Francuskoj i u skandinavskim državama.

Prof. Benčiću, kako je izgledao Vaš novi život u Austriji?

— Kao izbjeglica bio sam smješten na zapadu Austrije, u Tirolu. Ondje su za mađarske gimnazijalce organizirane škole u izbjeglištvu. Na taj sam način uspio maturirati. Nakon mature odlazim u Beč na studij slavistike i povijesti. Diplomirao sam 1963. i potom se zaposlio kao profesor na gimnaziji u Željeznom.

Odabir života u Željeznom zasigurno je povezan s željom da se bude blizu rodnoga kraja i svojih sunarodnjaka. Jesam li upravo?

— Naravno, vratio sam se u Gradišće, među gradišćanske Hrvate, no posjet mojem rodnom selu Narda u Mađarskoj još dugi niz godina nije bio moguć. ■

ZAGREBAČKI KONCERT HRVATSKOGA ANSAMBLA "LUČ" IZ BUDIMPEŠTE

ZAGREB - Zagrebačkoj se publici u subotu 28. listopada u Kazalištu *Kerempuh* predstavio Hrvatski ansambl Luč iz Budimpešte pod vodstvom koreografa Antuna Kričkovića. Riječ je o renomiranome amaterskome plesnom ansamblu koji na jednako dojmljiv i umjetnički uvjerljiv način

izvodi hrvatske folklorne plesove, kao i koreografije suvremenog plesa bazirane na elementima folkloru ili drugim glazbenim motivima. *Luč* u svojem repertoaru njeguje folklorne plesove Hrvata iz Mađarske, Vojvodine i Hrvatske, mađarske narodne plesove, te suvremena djela plesnoga kazališta.

HRVATSKA GRAĐANSKA INICIJATIVA U BARU

CRNA GORA – Hrvatska građanska inicijativa (HGI), hrvatska politička stranka u Crnoj Gori, nakon Tivta i Kotora osnovala je svoju podružnicu potkraj listopada i u Baru. Na osnivačkoj skupštini podružnice za njezina članka izabran je Vladimir Medović. "HGI u posljednjih nekoliko mjeseci smatra svojim velikim uspjehom doprinos neovisnosti Crne Gore i dobivanje zastupničkoga mjesta za Hrvate u crnogorskom parlamentu", izjavile je tim povodom predsjednica HGI-a Marija Vučinić te najavila osnivanje novih podružnica u Budvi i Herceg Novom.

PREDSJEDNIK MESIĆ NA SKUPŠTINI ZAJEDNICE HRVATA U MAKEDONIJI

MAKEDONIJA - Zajednica Hrvata u Makedoniji izbornom je Skupštinom proslavila 10. godišnjicu osnivanja i aktivnog djelovanja, a na njoj su kao posebni gosti bili hrvatski predsjednik Stjepan Mesić i makedonski predsjednik Branko Crvenkovski koji su podržali rad te naše manjinske zajednice i najavili rješavanje pitanje njihovog statusa. Na izornoj skupštini Ivan Šišak postao je počasni predsjednik zajednice Hrvata u Makedoniji nakon 10 godina na čelu te udruge, a za novu predsjednicu izabrana je Snježana Trojačanec. Posjet predsjednika Stjepana Mesića iskorišten je i za svečano otvorenje konzulata RH u Bitoli, a za počasnog konzula imenovan je aktivan član zajednice dr. Branko Maretić, osnivač i predsjednik društva "Marko Marulić".

KNJIŽNICA U FILEŽU SLAVI 30. OBLJETNICU

AUSTRIJA – Svečanom tribinom početkom studenoga u gradišćanskohrvatskom selu Filežu obilježena je 30. obljetnica seoske knjižnice. Na dan otvaranja knjižnica je raspolagala s 1 100 primjeraka knjiga, naglasio je načelnik sela Hanzi Balogh u svojem prigodnom govoru. Djelovanje knjižnice ukratko su ocrtali Martin Jordanić i Monika Palatin. U popratnom programu nastupili su mladi fileški tamburaši, a učenici osnovne škole izložili su svoje slike na temu "knjižnica".

OBNOVLJENA HODOČASNIČKA KAPELA U KAČMARU

MAĐARSKA - Sredinom listopada u Kačmaru je posvećena obnovljena kapela na Vodici, poznato i omiljeno hodočasničko mjesto bačkih Hrvata u Mađarskoj. Taj sakralni objekt posvećen Uznesenju Blažene Djevice Marije, koji je desetljećima bio devastiran i ruševan, obnovljen je na poticaj i uz potporu Hrvatske manjinske samouprave sela Kačmara. Svečano misno slavlje, uz trojezične obrede, predvodio je dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemetski, uz mjesnoga župnika Stipana Janošića. U misnom je slavlju sudjelovao i vlč. Ante Knežević, župnik iz Otoka pokraj Vinkovaca, koji je devedesetih godina službovao u Mađarskoj. Crkvena je svečanost toga prekrasnog sunčanog dana u Kačmaru okupila više od tisuću vjernika.

Pripremio: XXXXXXXXXXXXXXXX

KARLOVČANI U PETROVU SELU

MAĐARSKA – Sredinom listopada Petrovo Selo, gradišćanskohrvatsko naselje nedaleko od Sambotela, pohodilo je veliko karlovačko kulturno izaslanstvo u organizaciji tamošnje kulturne ustanove Zorin dom. Bio je to uzvratni posjet nakon što su Petrovoselci ovoga ljeta boravili u Karlovcu. Karlovačani su se domaćoj publici predstavili glazbom. Održan je koncert Muškog pjevačkog zbora Ivan Mažuranić te Prvoga hrvatskog pjevačkog društva Zora. U svojem obraćanju oduševljenoj publici ravnatelj Zorin doma Zvonimir Iličić ponudio je pomoć kulturnim djelatnicima Petrova Sela putem stručnih usavršavanja na folklornom i dramskom području.

FILMOVI O BUNJEVAČKIM HRVATIMA U ZAGREBU

HRVATSKA - U okviru filmske tribine zagrebačkog KIC-art kina prikazana su potkraj listopada dva filma Rajka Ljubića "Pere Tumbas Hajo-muzika je bila njegov govor" i "Pivaj Bačka veselo", koji govore o životu i kulturnoj baštini bačkih Hrvata. Suorganizator priredbe bila je Udruga za pomoć bačkim Hrvatima iz Zagreba. Za prvoimenuti, dokumentarni film u kojem se govori o životu i radu vrsnoga bunjevačkohrvatskog tamburaša Pere Tumabas Haje scenarij su napisali Rajko Ljubić, Stipan Jaramazović i Marinko Piuković, dok je producent toga filma Subotički tamburaški orkestar. Za film "Pivaj Bačka veselo" tekst je napisao Milivoj Prčić, dok je glumac u tom filmu Bela Francišковиć.

SUSRET UDRUGA MATIJE GUPCA U TAVANKUTU

VOJVODINA - U Tavankutu, bunjevačkohrvatskom selu nedaleko od Subotice, održan je sredinom listopada susret kulturno-umjetničkih udruga koje nose naziv Matije Gubec. Ova se manifestacija održava već 4 godine zaredom, a domaćini susreta se izmjenjuju. Ove je godine priredba održana u Tavankutu zato što tamošnji HKPD "Matije Gubec" slavi svoju 60. obljetnicu. U bogatome kulturnom programu nastupile su udruge Matije Gupca iz sljedećih mjesta: Slavonski Kobaš, Gornja Stubica, Zagreb, Ruma, Bakovići-Fojnica, Donji Miholjac, Ilača i Sotin.

VELIKA SVEČANOST U BAČKOM MONOŠTORU

VOJVODINA - U organizaciji KUD-a Hrvata "Bodrog" 14. listopada je priređen "Zavitni dan Bačkog Monoštora", koji se održava već više od 60 godina u tom naselju šokačkih Hrvata nedaleko od Sombora. U bogatome kulturnom programu koji se održao u Športskoj dvorani Osnovne škole "22. listopada" sudjelovali su HKC "Bunjevačko kolo" iz Subotice, KUD "Tanac" iz Pečuha, HKPD "Tomislav" iz Golubinaca, KUDH "Dukat" iz Vajske i KUD "Rumunka" iz Bačkog Monoštora. Nakon službenoga programa goste su zabavljali tamburaši "Dike" iz Vinkovaca.

TAMBURICA PANDROF IZDALA CD

AUSTRIJA - Tamburaško društvo "Ivan Vuković" iz Pandrofa u sjevernom Gradišću izdalo je svoj peti po redu nosač zvuka pod naslovom "Zollfrei" (bez carine). Na tom CD-u taj vrlo uspješni gradišćanskohrvatski orkestar pod ravnanjem Hanzija Maszla predstavlja 17 zabavnoglazbenih skladbi uglavnom iz Hrvatske. Riječ je o pjesmama koje se u Gradišću u svim prigodama vrlo rado slušaju i pjevaju. A kako kaže voditelj društva Maszl, ovim su uratkom htjeli austrijskoj javnosti pokazati da hrvatska zabavna glazba u ni u čemu ne zaostaje za svjetskom.

Ptice selice i ptice stanarice

Šezdesetih godina 19. st. u Port Gouichonu živjelo je desetak obitelji, većinom potomaka poznatih lošinjskih obitelji: Busanići, Kozulići, Martinolići i Viševići. Bavili su se uglavnom ribolovom i gradnjom malih, drvenih, brodica

Bogatiji svijet krilatica dijeli se na mnogo podvrsta, a u narodnom govoru i poslovicama, ptice uspoređuju s ljudima pa tako imamo i *pticu selicu* (čovjek koji ne boravi dugo na istome mjestu) i *pticu stanaricu* (čovjek koji se nakon dugog lutanja, našavši novo, podobno prebivalište, odluči ostati u tom kraju). Evo nekoliko primjera hrvatskih *ptica selica* i *ptica stanarica*, iz rane povijesti Hrvata u zapadnoj Kanadi.

PTICA SELICA

Kasne 1858., s otkrićem zlata na ležištima rijeka Fraser i Thompson, u Britanskoj Kolumbiji, otpočela je druga, luda, jurnjava za plemenitim metalom. Možda čak i veća od one 1849. u Kaliforniji. U nepunih mjesec dana trajektima, splavima, čamcima, kajacima i indijanskim čunovima više od 10 000 ljudi različitih nacionalnosti - Amerikanci, Irci, Velšani, Englezi, Francuzi, Poljaci, Šveđani, Nijemci, Rusi, Kinezi, Meksikanci, Čileanci i Hrvati - uputilo se iz luka i lučica sjeverozapadnog Pacifika, na sjever, prema kanadsko-američkoj granici. U prvom valu navale na kanadsko zlato našla se i grupica od desetak 'San Francisco Dalmatinaca': A. Belisch (Belić), M. Randovich (Randović), Frank Dominis, George Petkovich (Petković), J. Militisch (Miletić), Petar Goldsmith (Zlatarić), Sam Jerisich (Šime Jerišić) i N. Tomović. Nabavivši potrebne dozvole i alat - nekoliko pijuka i lopata - hitno se prebacuju u unutrašnjost Britanske Kolumbije, na dodijeljene im parcele uz obalu rijeke Fraser, tzv. *Hills Bar*, u potrazi za zlatom. Pročulo se da samorodnog zlata, u formi zrnca i ljuskica u riječnim nanosima i pijesku ima napretek i da se bez mnogo muke može lijepo obogatiti. No, snovi

Marko Busanić s obitelji (oko 1918.)

šačice neukih ribara i malih, lakomislenih gospodarstvenika iz San Franciscu naglo se ruše. Domorodnom zlatu jedva traga. Pažljivo i strpljivo oko moglo je pronaći još pokoje zrnice i ljuščicu u stopalima izgaženu blatu i pažljivo prorešetanom pijesku. Razočarani i financijski istrošeni, hrvatsko-američke *ptice selice* jedan po jedan napuštaju svoja privremena, hladna i mokra gnijezda Britanske Kolumbije, i sele se u toplije krajeve. Među prvima odlaze Jerišić i Zlatarić. Budući pomorci, priučeni više veslima nego lopatama, u ortaštvu s još jednim ribarom, Portugalcem John Farragutom, kupuju drvenu brodicu i bacaju se u lov na 'morsko zlato', visoko tražene losose - chinook, sockeye, coho i pink - kakvih je bilo u izobilju u vodama južnog Frasea i oko otoka Vancouvera. Kapitalom od ribolova hrvatsko-portugalski trio upušta se u nove, još unosnije poslove - proizvodnju ribljeg ulja i sušene ribe. Ulje prodaju novoootvorenim pilanama za mazivo i rudarske svjetiljke, a suhu ribu

prehrambenoj industriji za popularne 'fish and chips'. Rane, 1866. Jerišić se ženi Anom Wilesh, punokrvnom Indijankom iz plemena Salish. Godinu dana poslije hrvatsko-indijanskim roditeljima je u Viktoriji rođena kćer, Carolina. Neposredno poslije porođaja, zbogiz nepoznatih razloga, tridesetčetverogodišnja *ptica selica* napušta Kanadu i leti na jug, daleko od svoga rodnog gnijezda, Kotora, u čijoj je toplini odrastao. Jerišić se više nikada nije vratio u Kanadu.

PTICA STANARICA

Marko Busanić rođen je 1865. u Malom Lošinju, nekad znamenitom središtu pomoraca. Rano gubi vid jednog oka, kad ga je udario kamen pri igri. Navršivši 12, odlazi sa svojim vršnjacima u Trst u potrazi za ozbiljnijim poslom. Pod austrijskom upravom Trst izbija ispred svih ostalih jadranskih luka kao glavna izvozna luka trgovine iz Dalmacije i Podunavlja. Prvi mu je posao na jednom starom teretnjaku, u vlasništvu njegova

strica. Sa željom da vidi 'daleki svijet', napose američke zemlje, zapošljava se na američkom teretnom brodu, *Lincoln*, koji krstari na relaciji Europa-Amerika, prevozeći željezo i željezničke tračnice. Zараđuje dobro. Godine 1889., "punim džepom novca, i osjećajući se kao milijunaš", dvadesetčetverogodišnji svjetski putnik vraća se iz daleke Australije u Lošinj. Tu se upoznaje i ženi s mladom

Bavili su se uglavnom ribolovom i gradnjom malih, drvenih, brodica. Od toga se moglo dobro živjeti, sjeća se Markov sin, Dominik: 'U ono vrijeme život je bio vrlo jednostavan. Nije bilo radija – nismo ni znali što je to – ni drugoga prijevoznog sredstva osim konjske sprege za prijevoz robe i ribe. Pravih cesta još nije bilo. Svuda smo hodali. Oko naših kuća imali smo male vrtove u kojima

smo uzgajali voće i povrće. Neki su imali kokoške i krave. Bavili smo se uglavnom ribolovom. Lovili smo ribu po kanadskim i američkim vodama, od ušća rijeke Fraser, na sjeveru, pa sve do San Pedra u Kaliforniji. Po burnim vodama sjeverozapadnog Pacifika, posao je bio težak i opasan. Ali unosan. Ribu smo lovili, jeli i prodavali; 2-2,5 dolara za malo teže losose. Nakon nekoliko mjeseci provedenih na moru lijepo je bilo vratiti se u našu slobodnu malu Hrvatsku, kako smo mi zvali Port Guichon.

Marko se cijelog života bavio ribarstvom. Godine 1941., zbog slabog srca, odlazi u mirovinu. Umro je u 84. godini života. Ostavio je suprugu, osmero djece, sedam kćeri i jednog sina, 23 unučadi, 8 prapunučadi i 4 praprapunučadi.

Za razliku od Jerišića, Zlatarića, Miletića, i drugih hrvatsko-američkih *ptica selica* čiji je privremeni boravak u Kanadi uskoro pao u zaborav, *ptice stanarice*, kao Marko Busanić i njegovi sunarodnjaci u 'slobodnoj maloj Hrvatskoj', ostavili su duboke tragove u životu i gospodarstvu rane Britanske Kolumbije. Zabilježio je jedan vankuverski dnevni list: 'U ranim danima ribarenja po vodama sjeverozapadnog Pacifika, napose oko ušća rijeke Fraser i istočne obale otoka Vancouver, hrvatski su ribari imali oko 40% udjela u cjelokupnoj ribarskoj industriji Kanade. Njihova flota, od malih ribarskih čamaca do modernih brodova na motor, i s najsuvremenijom ribarskom opremom, procjenjivala se na nekoliko milijuna kanadskih dolara. A prosječan godišnji ulov ribe između 1 i 2 milijuna kanadskih dolara. Na popisu kapetana-vlasnika brodova hrvatske ribolovne flote nižu se prezimena ljudi koja vuku korijene iz najstarijih i najpoznatijih hrvatskih pomorskih obitelji: Bussanić (Busanić), Vidulić, Martinolić, Kozulić, Car, Stanić, Veljačić, Anzućević i drugi.

Neki od njih, napose Lošinjani, ne samo da su postavili temelje jednoj od najbogatijih industrija zapadne Kanade nego su cijelog života neumorno radili na organiziranju ribara i kanarijskih radnika u sindikate i time znatno pridonijeli uzdizanju životnoga standarda svojih članova. ■

Šime Jerišić s obitelji

Lošinjankom, Domenikom. Ne videći budućnosti u Lošinj, ni uopće na Jadranu pod austrijskom upravom, koja je uporno kočila privredni razvoj, mladi se bračni par odlučuje na iseljenje. U zapadnoj Kanadi, nedaleko od Vancouvera, živi Markov daljnji rođak koji ih je voljan udomiti i zaposliti. Marko odlazi prvi. Putovanje na jednom starom, poluteretnom brodu dugo je i naporno: 'Hrana, i uopće život na tom brodu bili su toliko loši, da sam jedva izdržao. Po dolasku u Vancouver, odlazi u Port Guichon, današnji Ladner, malo ribarsko naselje na ušću rijeke Fraser, gdje mu rođak, Matteo Busanić, ima skromnu kuću i malu ribarnicu. Marku je dodijeljena sobica na prvom katu, iznad ribarnice. Godinu kasnije pridružuje mu se Domenika, s kćerčicom Katy.

1860-ih godina u Port Guichonu je živjelo desetak obitelji, većinom potomaka poznatih lošinjskih obitelji: Busanić, Kozulić, Martinolić i Viševići.

Državna dozvola s mapom, izdana hrvatskim rudarima 6. studenoga 1858., za parcele 1575, 1576 i 1577, u Hills Baru na rijeci Fraser.

Sjećanje na žrtve Bleiburga i križnoga puta

Fra Dominiković spomenuo je svoj projekt skupljanja imena onih kojima se ni danas ne zna sudbina i pozvao je nazočne da mu dostave podatke iz svoje sredine kako bi se konačno podatci o žrtvama Bleiburga i križnoga puta mogli i objaviti

Slijeva nadesno: dopredsjednik Nadzornog odbora PBV-a Zlatko Grošanić iz Innsbrucka, tajnik-glasnogovornik PBV-a Bože Vukušić iz Zagreba, počasni predsjednik Hrvatskoga oslobodilačkog pokreta (HOP) Slavko Grubišić iz Švedske, dopredsjednik Časnog suda PBV-a Jakov Vrdoljak iz Klagenfurta, arhitekt Petar Babić iz Zagreba, predsjednik Nadzornog odbora PBV-a Miljenko Čuljak iz Beča, predsjednik Udruge ratnih veterana Vladimir Fuček iz Zagreba, rizničar PBV-a Ilija Abramović iz Klagenfurta, akademik Dubravko Jelčić iz Zagreba, predsjednik Savjetodavnog znanstveno-stručnog odbora PBV-a za izgradnju oltara na Bleiburškom polju, predsjednik PBV-a Mirko Karačić iz Klagenfurta, povjesničar dr. sc. Josip Jurčević iz Zagreba, don Ante Kutleša, voditelj zajedničkog Ureda za inozemnu pastvu Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

Na inicijativu Počasnoga bleiburškog voda u suradnji s Hrvatskom katoličkom misijom u Klagenfurtu u srijedu 1. studenoga, dakle, na blagdan Svih svetih, u Bleiburgu je održana komemoracija za sve poginule u toj tragediji. Svetu misu u crkvi u Unter-Loibachu služio je vlč. Ante Kutleša, ravnatelj Dušobrižničkog ureda za inozemnu pastvu Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije BiH.

Nakon mise fra Pavo Dominiković, voditelj katoličke misije u Klagenfurtu, održao je opijelo na crkvenom groblju kod groba u kojem su pokopane tri pronađene žrtve pokolja i koji je postao simbolom svih stradalih i nikad pronađenih. U tu svrhu tu je podignut i prikladni spomenik.

Lijepi broj Hrvata i Hrvatica iz Hrvatske i Austrije uputio se zatim zbog kišnoga vremena automobilima do

Spomen-područja na Bleiburškom polju, gdje je također održana kratka misa i blagoslov. Predsjednik Udruge ratnih veterana Hrvatski domobran i član Savjetodavnoga znanstveno-stručnog odbora PBV-a za izgradnju oltara i pozornice Vladimir Fuček kratko je zahvalio nazočnima na dolasku i zaključio ovim riječima: "Nisu mrtvi oni koji su pokopani, nego oni koji su zaboravljeni".

Zatim su se mogli razgledati dobro uznapredovali radovi na izgradnji pozornice i pratećih objekata. Članovi Komisije za izgradnju, akademik Dubravko Jelčić, povjesničar dr. sc. Josip Jurčević, već spomenuti Vladimir Fuček i vlč. Anto Kutleša, u društvu s arhitektom projekta Petrom Babićem izrazili su zadovoljstvo dosad postignutim, što je i jamstvo da će svečano otvorenje i blagoslov biti mogući na obljetnicu tragedije u svibnju 2007.

Iz razgovora s tajnikom PBV-a Božom Vukušićem saznali smo da je 31. listopada u Gottestahlu kod Villacha održan 5. Sabor PBV-a na kojem su razmatrana i jednoglasno prihvaćena

izvješća predsjednika Mirka Karačića, rizničara Ilije Abramovića i tajnika-glasnogovornika Bože Vukušića. Prihvaćeni su i svi zaključci koje je Upravni odbor donio u razdoblju od prošlog do ovog sabora, uključujući i one o pokušajima diskreditiranja PBV-a i unošenja nejedinstva u njegovo vodstvo radi otežavanja izgradnje Spomen-središta na Bleiburgu.

Na saboru je bilo govora o uspješnim akcijama iz prošlog razdoblja poput ovogodišnje središnje komemoracije te sunakladništva knjižice autora dr. Jurečevića "Crna knjiga komunizma u Hrvatskoj" na hrvatskom, engleskom i njemačkom.

Spomenuta je i kupnja dodatnih 4 000 m² zemljišta, čime je ukupna površina povećana na 20 500 m².

Na tom će se prostoru tijekom idućih godina izgraditi cjelovito Spomen-središte žrtava bleiburške tragedije. Sadašnji projekt izgradnje oltara i pozornice planira se biti dovršen i svečano otvoren prigodom komemoracije 13. svibnja 2007., a nakon toga počinju pripreme za izgradnju kapele i muzeja. Naravno, sve ovisi o daljnjem financiranju koje je do sada u najvećoj mjeri podmirivalo iseljeništvo. ■

Fra Pavo Dominiković drži opijelo na crkvenom groblju

Hrvatska izložba o Ivanu Pavlu II. gostuje u domovini pape Wojtyły

VARŠAVA - Izložba "Portreti Ivana Pavla II. u suvremenom hrvatskom slikarstvu" koja je prošle godine proputovala hrvatskim gradovima koje je posjetio blagopokojni Papa, ove godine nalazi se na svojoj međunarodnoj turneji. Prva inozemna postaja hrvatske izložbe o papi Wojtyli njegova je domovina Poljska. U glavnom gradu Poljske Varšavi izložbu hrvatskih umjetnika i fotografija Papinih posjeta Hrvatskoj, 23. listopada otvorili su direktor nadbiskupskog muzeja u Varšavi, prelat Andrzej Przekazinski, hrvatski veleposlanik u Poljskoj Nebojša Koharović te Ivica Jurjević, predsjednik udruge "Hrvatska dijaspora", glavnog organizatora ovoga kulturnog događaja. Počasni pokrovitelji varšavske izložbe hrvatskih slika i fotografija o Ivanu Pavlu II. jesu poljski primas kardinal Jozef Glemp i apostolski nuncij u Poljskoj, nadbiskup Jozef Kowalczyk. I poljska i hrvatska strana na otvaranju izložbe o Ivanu Pavlu II. istaknule su njegovu snažnu povezanost i ljubav prema Hrvatima. Uz promidžbu hrvatske kulture, ova izložba o Ivanu Pavlu II. znak je zahvale za sve što je učinio za Hrvate i Hrvatsku te izraz prijateljstva poljskog i hrvatskog naroda koje povezuje i činjenica da oba naroda imaju brojnu dijasporu koju je cijenio i uvijek rado susretao papa Woj-

S otvaranja izložbe u Varšavi: direktor Nadbiskupskog muzeja u Varšavi Andrzej Przekazinski

tyla, istaknuli su organizatori izložbe. Predstavnik apostolskog nuncija u Poljskoj nadbiskupa Jozefa Kowalczyka na otvaranju izložbe u Varšavi istaknuo je kako su veze blagopokojnog pape Wojtyły s velikanima hrvatske Crkve i naroda, blaženim Alojzjem Stepincom te kardinalom Franjom Šeperom te vatikansko brzo priznavanje hrvatske neovisnosti bili izraz poštovanja i ljubavi prema hrvatskom narodu. ■

There is
no need
to look
any further!

Make Hotel Dubrovnik your choice. It is the only hotel located in the very heart of Zagreb - on the Ban Jelačić Square, with four stars quality, friendly service and value in price.

We guarantee that your stay will be the most enjoyable and memorable experience in Zagreb.

HOTEL
★★★★

DUBROVNIK
ZAGREB

Your hotel in
the heart of Zagreb

Gajeva 1, HR-10000 Zagreb, Croatia, tel: 01/ 48 63 500, fax: 01/ 48 63 506,
e-mail: reservations@hotel-dubrovnik.hr, web: www.hotel-dubrovnik.hr

Nekoliko podataka o zdravstvenom i mirovinskom osiguranju i pravu na lijekove

Hrvatima izvan domovine savjetujemo da na put ponesu dokumente o osiguranju i zdravstvenoj zaštiti koji im mogu poslužiti za slučaj bolesti ili nezgode. Novac uplaćen u hrvatskim zdravstvenim ustanovama bit će im vraćen prema međunarodnim ugovorima (konvenciji)

Za ostvarivanje zdravstvenih i mirovinskih prava građana postoje u gradovima i županijama područne ustanove kojima se umirovljenici obraćaju za informacije i ostvarivanje svojih prava.

Mirovinsko osiguranje čine tri stupa, pri čemu postoje razlike između razvijenih zemalja i Hrvatske. Državne na čelu međugeneracijske solidarnosti čine prvi stup, koji je temelj mirovinskoga sustava. Drugi je stup individualna mi-

rovinska štednja, temeljena na radnom odnosu, koja je u nekim zemljama dobrovoljna, a u nekima, kao i u Hrvatskoj, obvezna. Treći stup su u svijetu štedni oblici premijskog osiguranja, odnosno u našoj praksi to su mirovinska osiguranja (Vladimir Miletić: Vodič za razumijevanje mirovinskih fondova, str. 11., 2006.).

Sustav zdravstvene skrbi obuhvaća osnovno (obvezno) osiguranje koje u Republici Hrvatskoj provodi Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO) i dobrovoljno (privatno) osiguranje koje provode ovlašteni osiguravatelji s kojima se sklapaju ugovori.

Pravo na starosnu mirovinu tijekom 2006. može ostvariti muškarac koji u ovoj godini navršava 65 godina života, odnosno žena kada navršši 60 godina života i ima ostvarenih najmanje 15 godina radnoga staža. O prijevremenoj mirovini ima dosta razlika, o čemu ćemo pisati drugom zgodom.

U Hrvatskoj se primjenjuju 24 međunarodna ugovora o socijalnom osiguranju, a potaknuti su pregovori za sklapanje ugovora i s Argentinom, Čileom, Norveškom, Rumunjskom, Španjolskom i Švedskom. Do sklapanja ugovora s navedenim državama primjenjuju se ugovori preuzeti iz bivše Jugoslavije.

Povratnici u Hrvatsku dužni su plaćati određeni iznos Ministarstvu financija (Područna porezna uprava) i prema ugovoru/polici dopunsko osiguranje od 50 kn mjesečno.

Od 15. listopada 2006. na temelju police/ugovora osigurano je redovno liječničko osiguranje, a Zavod osigurava lijekove koji su potrebni za liječenje bilo koje bolesti u gotovo 2 000 oblika. Osim toga, pacijent može prema vlastitoj želji odabrati lijek s Dopunske liste lijekova, uz napomenu da je obvezan platiti razliku u cijeni lijeka s osnovne liste lijekova i ekvivalentnog lijeka s dopunske liste. U popisu lijekova postoje osnovni lijekovi, a mogu se izabirati i skuplji, originalni, pretežito inozemni lijekovi. Postoje i generički lijekovi koji su jeftiniji i uglavnom su izvedeni, zamjenski.

Hrvatima izvan domovine savjetujemo da na put ponesu dokumente o osiguranju i zdravstvenoj zaštiti koji im mogu poslužiti za slučaj bolesti ili nezgode. Novac uplaćen u hrvatskim zdravstvenim ustanovama bit će im vraćen prema međunarodnim ugovorima (konvenciji).

Dodatne informacije mogu se dobiti na besplatni telefon: 63 63 63 ili na službenim internetskim stranicama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje www.mirovinsko.hr

Napisala: **Stanka Pavuna**

ZAKLJUČAK SUSRETA - MANJINE SU BOGATSTVO

Ulazeći u zajednički europski dom, čitava naša narodna zajednica, ona u domovini i ona u svijetu, sada je postojanija nego ikada prije u nastojanju da očuva ono što su, unatoč dugim stoljećima povijesnih nedaća, donijela do naših dana

U Rovinju su od 19. do 21. listopada održani treći Susreti književnika hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj.

Organizacijski odbor Susreta čine Hrvatsko kulturno društvo "Franjo Glavinić" iz Rovinja, Matica hrvatska – Rovinj i Podružnica Hrvatske matice iseljenika iz Pule.

Na svečanom otvaranju Susreta, 19. listopada, čestitke organizatorima i dobrodošlicu "ljudima od pera" izrazili su gradonačelnik Rovinja Giovanni Sponza, u ime Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Ivan Zeba, u ime saborskog Odbora za nacionalne manjine i ljudska prava i predsjednica pododbora za hrvatske manjine u europskim državama Ivanka Sućec Trakoštanec, u ime Hrvatske matice iseljenika Domagoj Ante Petrić te u ime svih istarskih ograna Matica hrvatske Josip Škifić.

Prvog dana Susreta priredena je književna večer na kojoj su književnici kazivali svoje stihove i riječi. Drugoga dana održan je znanstveni skup s nizom izlagača na temu književnosti, materinskog jezika i prava hrvatskih manjina u susjednim zemljama. Treći dan bio je ispunjen znanstveno-kulturološkim izletom, u kojem su sudionici Susreta upoznali Labin i središnju Istru, osobito drevnu Pićansku biskupiju s gradićima Pićnom i Gračišćem.

Na znanstvenom skupu nastupila su mnoga eminentna imena: Milan Miković (Vojvodina), Robert Hajszan (Mađarska), Ljerka Totch-Naumova (Makedonija), Petar Tyran (Austrija), Mijo Karagić (Mađarska), Drago Šaravanja (povratnik iz Australije), Milja Šera (Rumunjska),

Napisala: **Ana Bedrina**

Pavlo Holovčuk (Ukrajina), Luka Krilić (Italija), Mirjana Domini (Hrvatska), Zdravko Kordić (Bosna i Hercegovina), Desanka Matijević (Crna Gora), te iz Hrvatske Sanja Vulić, Jasminka Domaš, Mario Sošić, Đuro Vidmarović, Branimir Crljenko i Nevenka Nekić. K tomu, predstavljena je i knjiga Giacoma Scottija iz Rijeke: "Hrvatski trokut u Italiji".

Dr. Branimir Crljenko, predsjednik Organizacijskog odbora Susreta, istaknuo je: "Cilj je susreta govoriti o pravima manjina isključivo sa stajališta ljudskih prava, a ne politike. U fokusu našeg interesa su prava hrvatskih manjina u usporedbi s pravima koja nacionalne manjine imaju u Hrvatskoj."

U zaključcima Organizacijskog odbora Susreta, među ostalim naglašeno je: "Ulazeći u zajednički europski dom, čitava naša narodna zajednica, ona u domovini i ona u susjednim zemljama, kao i dijelovi iseljene Hrvatske razasuti diljem svijeta, sada su postojaniji nego ikada prije u nastojanju da očuvaju ono što su, unatoč dugim stoljećima povijesnih nedaća, donijeli do naših dana: svi-

jest o pripadnosti vlastitim korijenima i temeljnu sastavnicu svoga identiteta svoj materinski jezik..., da očuvaju sve ono čime se razlikuju od drugih i drugačijih, čime obogaćuju svijet u kome žive..."

"...Hrvatska kao domovina tolikih nacionalnih zajednica može biti ponosna na količinu prava koja u njoj ostvaruju nacionalne manjine, ali se ne smije miriti s količinom prava koje hrvatske manjine ostvaruju u susjednim zemljama. Rovinj, odnosno Istra, pravo je mjesto gdje je na svakom koraku vidljivo kakve standarde zaštite i kakva ljudska i manjinska prava u Hrvatskoj kao svojoj domovini uživaju nehrvatske etničke zajednice. Ali je najbolje vidljivo koliko su u odnosu na njih u svojim pravima prikraćene hrvatske manjine, kako nema recipročnih prava i zaštite i za Hrvate u susjednim zemljama."

S obzirom na vrlo vrijedna izlaganja dosadašnjih triju susreta, tiskat će se poseban zbornik, jer "samo napisana riječ ostaje", zaključili su organizatori i sudionici trećeg Susreta književnika hrvatskih manjina u Rovinju. ■

Život za pomirbu Hrvata

“Stavljam ruku na Hrvatsku i kunem se da neću nikada uzalud napisati njezino ime. Ako vidite da sam se iznevjerio Hrvatskoj i njezinom narodu, odsijecite mi ruku. Dabogda se moja osušila ruka ako ikad išta protiv Hrvatske napiše! — **Bruno Bušić**

zapošljava se godinu dana poslije, kad je pokrenut *Hrvatski književni list*, najprije kao suradnik i potom urednik. Kad je *Hrvatski književni list* zabranjen, Bruno odlazi u Pariz, gdje je uz pomoć nekih prijatelja dobio stipendiju za studij političke ekonomije i sociologije. U Zagreb se vraća 1971. i postaje suradnikom i jednim od urednika *Hrvatskog tjednika* u kojem je tada pisao i pokojni Vlado Gotovac; ta dva gorostasa iz Imotske krajine ostavila su svijetle tragove u hrvatskom novinarstvu, publicistici, književnosti i politici.

Ubrzo je Bruno po četvrti put uhićen i u poznatom političkom progonu Hrvata 12. prosinca 1971. osuđen na zatvorsku kaznu zbog tekstova objavljenih u *Studentskom listu*, *Hrvatskom književnom listu* i *Hrvatskom tjedniku*, u kojima je, kako su tada sudile komunističke vlasti, "zlomajerno i neistinito prikazivao" jugoslavenske društvene i političke prilike. Iz zatvora je izišao potkraj 1973. godine i uzalud pokušava naći posao. Životari, praćen i proganjan od komunističkih vlasti, a taj užas kulminira u Dubrovniku godine 1974., gdje je Bruno, usred bijela dana i u jeku turističke sezone na Stradunu bio krvnički pretučen naočigled policije i zaprepasanih turista, kojima nije bilo jasno zašto dvojica policajaca mirno gledaju i ne pomognu mladiću kojega batinaju trojica. Nisu znali da su ga tukli policajci - udbaši u civilu.

Početkom godine 1975. Bruno Bušić ilegalno napušta Jugoslaviju i do travnja 1976. radi u uredništvu *Nove Hrvatske* u Londonu. Godinu dana poslije izabran je za voditelja Ureda za promidžbu i glasnogovornika *Hrvatskoga narodnog vijeća*. Ubrzo postaje jedan od najbitnijih Hrvata u hrvatskoj političkoj emigraciji. Godine 1978. u Meinzu s prijateljem Tomislavom Mičićem pokreće i uređuje

Prošlog mjeseca navršilo se 28 godina od pogibije Brune Bušića, kojeg su, kako je već poznato, ubili udbaški krvnici 16. listopada 1978.

u Parizu. Bruno je jedan od nekoliko stotina pobijenih hrvatskih emigranata po svijetu, od godine 1945. do 1990., od Kanade i Amerike, preko Europe do Australije.

Glavešine jugoslavenske Službe državne bezbednosti donosile su odluke u Beogradu koga od hrvatskih emigranata treba likvidirati, koga prebiti, koga osuditi i zatvoriti, koga tek opomenuti.

Pokojnog su Bruna u Imotskom opomenuli, u Dubrovniku premlatili, u Zagrebu osudili na robiju i u Parizu mučki ubili. Tako se Bruno Bušić pridružio onim Hrvatima koji su tijekom minulih stoljeća dali svoje živote za slobodu hrvatskog naroda

Ante Bruno Bušić rođen je 6. listopada 1939. u Donjim Vinjanima. Otac mu Jožo bio je pravnik i odvjetnik, a

majka Ana rođena Petrić iz hercegovačkih Vinjana. Kad je imao četiri godine, umrla mu je majka, pa je godinu dana proveo u Vinjanima kod ujaka. Pučku je školu učio u rodnom selu i Imotskom. U sedmom razredu Bruno je s trojicom prijatelja osnovao tajnu organizaciju. Zbog toga i proslave 10. travnja sva četvorica bila su uhapšena i izbačena iz škole. Nastavio je školovanje sljedeće godine u Rakovcu kraj Karlovca. Godinu dana poslije opet je uhićen i izbačen iz škole. Dalje se školuje u Splitu, gdje je i maturira godine 1960. Iste godine upisao je studij ekonomskih znanosti u Zagrebu, gdje i diplomira godine 1964. Dakle, u rekordnom je roku diplomirao i zaposlio se u *Geostraživanju*, gdje je radio analitičko-planske poslove, godinu dana poslije prelazi raditi u *Istitut za historiju radničkog pokreta* kao asistent na istraživanju i proučavanju gospodarske povijesti. Direktor Instituta bio je dr. Franjo Tuđman. U kolovozu 1966. po treći put je uhićen i u političkom procesu osuđen na kaznu zatvora. Tuđmana gone iz Instituta godine 1967., a Bruno gubi posao i

Napisaao: **Ante Matić**

Hrvatski list. Njegov život i daljnji rad prekinulo je mučko ubojstvo noću 16. listopada 1978. u Parizu. Tako je skončao jedan od najboljih sinova hrvatskoga naroda na pariškom pločniku od zločinačke ruke. Platilo je glavom silnu želju za slobodom hrvatskog naroda i idejom o pomirbi Hrvata ako žele imati svoju državu i biti svoji na svome. Ono po čemu je Bruno postao mučenik i legenda u hrvatskoj novijoj povijesti jesu pisanje i politički rad koji je bio potpuno u službi domovine Hrvatske i hrvatskog naroda.

Počeo je pisati i objavljivati još kao trinaestогоšnjak u Imotskom. Od godine 1953. do 1957. piše u glasilima *Pionir*, *Vidik* i poslije u *Poletu* sve do 1967. godine, do progona. Od te godine povremeno objavljuje ponegdje svoje tekstove u Hrvatskoj, a od 1975. nakon odlaska u emigraciju objavljuje i u emigrantskom tisku diljem svijeta. Riječ je o člancima, prikazima, osvrtima, komentarima, kratkim pričama, novelama, esejima i studijama iz hrvatske povijesne, političke i gospodarske problematike. Podjednako je bio poštovan u Hrvatskoj i u hrvatskom iseljeništvu diljem svijeta. Na jednom sastanku hrvatskih intelektualaca u emigraciji u švedskom gradu Lundu Bruno Bušić izrekao je svojih sedam teza, koje su bile njegov *credo* i program kako stvoriti slobodnu hrvatsku državu. Tih sedam teza ili, bolje, sedam načela, kao osnovu nacionalne politike uobličili su hrvatski emigranti nakon njegove smrti držeći je sveopćom, univerzalnom hrvatskom osloboditeljskom politikom i strategijom osvajanja samostalne države.

BRUNO BUŠIĆ

Naiđeš li, putniče, kroz Vinjane Donje, zastani.

*Tu se je rodio Bruno Bušić,
visok,
pognut i
zamišljen.*

Takav je koračao imotskim ulicama.

Takav je koračao splitskim ulicama.

*I u Zagrebu je takav koračao,
visok,*

*pognut i
zamišljen.*

Takva sam ga vidio u Frankfurtu na Majni.

Takva sam ga vidio u Londonu.

I ubijen je takav u Parizu,

*visok, pognut i
zamišljen.*

*Marko Bušić
Zagreb, 12. 7. 2004.*

votvornosti u dramatičnim danima koji su dolazili i koji su se obistinili godine 1990. nakon prvih izbora u Hrvatskoj i u oslobodilačkom, obrambenom ratu koji je buknuo godinu dana poslije i završen 1995. godine blistavom vojnom akcijom pod nazivom *Oluja*.

Sedam Bušićevih teza:

1. Nacionalno pomirenje.

2. Općehrvatsko jedinstvo u zajedništvu.
3. Djelatna veza domovinske i iseljene Hrvatske.
4. Razvoj vlastitih snaga i oslonac na njih.
5. Nadideološkijska nacionalna borba.
6. Uporaba svih odgovarajućih sredstava borbe za konačnu slobodu hrvatskog naroda.
7. Neutralnost u priporu Istoka i Zapada i sretno susretište Istoka i Zapada preko slobodne Hrvatske u ujedinjenoj Europi.

Ove su teze Brunu Bušića došle glave. Jugoslavenski udbaši ubili su ga jedne jesenske noći u Parizu. Mislili su da će tako zauvijek ušutkati velikog intelektualca i borca za slobodu hrvatskog naroda. Dogodilo su obratno. Bruno je postao idol mladih i uzor starijima kako pobijediti hrvatsku neslogu, jal, komunističku zarazu i udbaške ubojice. Bruno Bušić nije poginuo uzalud. Oni što su ga ubili, nikad nisu došli pred lice pravde, niti će možda doći, jer za njih vrijedi ona Matoševa: *Hrvat Hrvcu pusti krvcu!*

Odmah po oslobođenju Hrvatske, Brunini posmrtni ostaci preneseni su iz Pariza i pokopani na zagrebačkom Mirogoju. Kad sam god pohodio Mirogoj i prošao pokraj Brunina groba, uvijek je na njemu bilo svježe cvijeće i gorjele su svijeće. Ako je istinita ona kineska izreka, koja kaže da mirisom govori cvijeće, onda je i istina da je Bruno Bušić najsljedniji najljepšem cvijetu čija duša podjednako miriše u javi kao i u uspomeni. ■

In memoriam – dr. Antun Živko Strika

U rodnom Zlarinu 2. rujna pokopan je dr. Antun Živko Strika poznati liječnik kako u samom Zlarinu tako i u njujorškoj zajednici američkih Hrvata, koji je nakon moždanog udara preminuo u 76. godini u šibenskoj bolnici.

Dr. Antun Živko Strika nakon što je sredinom pedesetih godina prošlog stoljeća diplomirao na zagrebačkom Medicinskom fakultetu odselio je u Sjedinjene Države. Posljednjih nekoliko desetljeća vodio je u Hackensacku, u saveznoj državi New Jersey uhodanu privatnu ordinaciju. Iako je bio specijalist za unutarnje bolesti, njegova ordinacija bila je otvorena i za sve druge pacijente, posebice američke Hrvate iz New Jerseyja i New Yorka, pa je po svojem nesebičnom zalaganju kao pravi narodski liječnik bio jedna od najpoštovanijih osoba u hrvatskoj zajednici tog dijela Amerike. Nije volio publicitet, ali je njegov dobrotvorni rad, posebice u doba Domovinskog rata bio od neprocjenjive važnosti u organiziranju i prikupljanju pomoći ugroženoj domovini. Njegovom zaslugom preko američke udruge franjevačkih sestara u bolnice u Zadru, Biogradu i Šibeniku upućena je medicinska oprema i

drugi medicinski materijal u vrijednosti od preko milijun dolara. Ove godine odlučio je da u umirovljeničkoj dobi zatvori svoju ordinaciju u Hackensacku i da se konačno preseli u Zlarin, gdje bi u smanjenoj aktivnosti nastavio svoju liječničku praksu. Na žalost, iznenadni moždani udar ga je spriječio u njegovoj plemenitoj namjeri. Dr. Strika je bio vrlo aktivan u društvenim udrugama američkih Hrvata te je pomagao materijalno sve inicijative koje su bile usmjerene na promicanje identiteta američkih Hrvata u njihovoj novoj domovini. Zadužio je i brojne pacijente iz Hrvatske za koje je organizirao liječenje u američkim zdravstvenim ustanovama.

Koliko je bio omiljen i poštovan u samom šibenskom kraju svjedoci i činjenica da je specijalni brod s njegovim posmrtnim ostacima iz šibenske luke prema rodnom Zlarinu gdje je pokopan u obiteljskoj grobnici pratio 32 barke i brodice njegovih prijatelja i bivših pacijenata, a na sprovodu u malom Zlarinu od svega 300 stanovnika bilo je oko tisuću ljudi.

Vjekoslav Krsnik

N.B. Ispričavamo se zbog zakašnjele objave ovog priloga koji je stigao na vrijeme, ali je tehničkom grješkom bio ispušten iz prošlog broja. Uredništvo

DOSTOJNO PREDSTAVLJENO NACIONALNO NASLIJEĐE

Iznimno je važna činjenica da se Hrvati u Švedskoj nikad nisu dijelili na osnovi regionalnog podrijetla, pa je tako i na ovoj smotri publika uživala u hrvatskome kulturnom blagu Posavine, Slavonije, Hrvatskog zagorja, Mostara, Kaknja, Like, Dalmacije...

U subotu, 28. listopada 2006. održana je 26. po redu godišnja Smotra hrvatske kulture u Švedskoj. Ova najveća manifestacija

Hrvata Švedske održava se pod pokroviteljstvom Saveza hrvatskih društava u Švedskoj, krovne hrvatske organizacije, još od godine 1980. Savez hrvatskih društava u Švedskoj osnovan je godine 1978. a u njega je učlanjeno 27 lokalnih kulturno-umjetničkih i športskih društava. Po evidenciji porezne uprave u Švedskoj, ondje živi oko 35 tisuća Hrvata, no, po statističkim podatcima CSB-a, centralnom statističkom birou i katoličkoj misiji, u Švedskoj živi između 65 tisuća i 70 tisuća Hrvata, naravno, računajući i Hrvate druge i treće generacije. Iznimno je važna činjenica da se Hrvati Švedske nikad

nisu dijelili na osnovi regionalnog podrijetla, pa je tako i na ovoj smotri publika uživala u hrvatskome kulturnom blagu Posavine, Slavonije, Hrvatskog zagorja, Mostara, Like, Dalmacije...

Otvorenje i pozdravni govor sudionicima Smotre izrekao je u ime domaćina HD Velebit iz Göteborga Marinko Bazina. "Važno je upoznavanje hrvatske kulture i učenje hrvatskog jezika. Moramo djecu odgajati u hrvatskom duhu, zbog toga i postoje hrvatska kulturno-umjetnička i športska društva u Švedskoj", naglasio je Bazina.

Hrvatski savez u Švedskoj na ovoj tradicionalnoj manifestaciji obično je ugošćavao folklorna društva iz Hrvatske. No, ovaj put su se odlučili ugostiti udrugu Tamburica Cogrštof, odnosno gradišćanske Hrvate iz Austrije kao hrvatski fenomen u iseljeništvu, Hrvate koji žive izvan domovine već 500 godina, a odlično pjevaju i govore hrvatski jezik. Ovaj veličanstveni događaj za Hrvate u Švedskoj pratili su Hrvatska televizija i Hrvatski radio, kao i Radio Croatia Malmö. Od samog početka programa počelo se živo, a za to pobrinuo se HD "Velebit" svojim folklornim umijećem. Tijekom programa u ime Hrvatskog saveza kao glavnog pokrovitelja ove manifestacije nazočnima se obratila predsjednica Diana Vukušić, koja je, među ostalim, naglasila kako je Smotra nagrada zajedničkog ulaganja, ulaganja u djecu,

Nastup gradišćanskih Hrvata oduševio je publiku u Švedskoj

folklor, športske aktivnosti i drugo.

HFS "Katarina Zrinski" iz Göteborga oduševila je prisutne, njih oko tisuću, izvodeći plesove slavonskih narodnih običaja. Veliku pozornost publike privukao je HD "Plitvice" svojim bogato ukrašenim narodnim nošnjama iz raznih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Veliki pljesak publike izmamili su i folkloraši društva "Lijepa naša" iz Norveške koji su se predstavili živahnim plesom iz Zagorja. Hrvatsku baladu "Hosana" nadahnuto je izveo crkveni zbor "Alojzije Stepinac" iz Göteborga. HKŠD "Croatia Helsingborg" predstavila se plesovima iz Bosanske Posavine. Zatim je velikomu slavlju pridonijela udruga Tamburica Cogrštof iz Austrije svojom popularnom pjesmom "Lijepo Cogrštof selo". "Mi smo gizdavi i ponosni da smo Hrvati. Devetnaesta smo generacija gradišćanskih Hrvata", ponosno je tada izjavio voditelj udruge Mate Kliković. Najdulji pljesak na Smotri hrvatske kulture u Švedskoj izmamili su plesači i tamburaši HKD-a "Jadran" iz Malmöa koji su izveli nekoliko slavonskih plesova, a koji je ove jeseni proslavilo svoju trideseto-godišnjicu postojanja.

No, da Smotra hrvatske kulture ne bude samo ples i tamburica, pobrinula se NK Croatia iz Malmöa koja se publici predstavila recitiranjem domoljubnih pjesama, uglednoga gosta Smotre, pjesnika i političara Josipa Zorice. ■

Will the injustice be remedied?

Liberal MP Borys Wrzesnewskyj (Etobicoke Centre) today introduced his Private Member's Bill urging the acknowledgement and commemoration of a tragic episode in our nation's history when persons of Croatian origin were rounded up, interned, and used as forced labour in a number of locations in Canada. Approximately 400 persons of Croatian origin were interned during Canada's first national internment operation during the First World War.

With members of the Croatian Canadian community in attendance in the House of Commons Gallery, Wrzesnewskyj introduced his *Internment of Persons of Croatian Origin Recognition Act*:

"With the outbreak of World War I, prejudice and racism was fanned into xenophobia culminating in the implementation of the War Measures Act as a result of an order in council by the Canadian government. Of the 5,954 Canadian citizens, so-called enemy aliens from Austria-Hungary, almost 400 Croats were interned. While some would prefer to sweep the tragic episode of the internment operations from 1914 to 1920 into the dustbin of history, the Croatian Canadian community remembers, and through public acknowledgement by the government seeks to bring closure to this painful episode of our common history."

Wrzesnewskyj's bill urges the federal government "to acknowledge that persons of Croatian origin were interned in Canada during the First World War and to provide for recognition of this event."

"The internment operations were a dark episode in our common history. Not only were persons of Croatian origin disenfranchised, they also lost their homes and homesteads, and were sent away to live behind barbed wire and to work as forced labourers to develop our nation's infrastructure. In addition to internment,

other Croats had to register as enemy aliens and report to local authorities on a regular basis. The infrastructure development that resulted from internee labour benefited Canadian corporations to such a degree that even two years after the end of World War I, the Canadian government continued the internment and the forced labour. Mr. Wrzesnewskyj's bill has been a

long time in coming for Canadians of Croatian origin," said John Marion, member of the Committee on Education, Culture, and Heritage of the Canadian-Croatian Chamber of Commerce.

This bill mirrors legislation that addressed the Ukrainian internment which passed with the full support of all parties in the House of Commons. ■

Zastupnik liberalne stranke u kanadskom parlamentu Borys Wrzesnewskyj pokrenuo je svojim zakonskim prijedlogom inicijativu da se prizna i komemorativno obilježi tragična epizoda u povijesti te zemlje kada se nekih 400 osoba hrvatskog podrijetla tijekom 1. svjetskog rata skupilo, zatočilo i koristilo kao prisilnu radnu snagu.

Taj zakonski prijedlog nosi naziv "Zakon o priznanju interniranja osoba hrvatskog podrijetla":

"S početkom 1. svjetskog rata predrasude i rasizam rasplamsali su se u ksenofobiju i svoj vrhunac dosegli primjenom Zakona o ratnim mjerama, a prema naredbi vijeća kanadske vlade. Od 5954 kanadska građanina, tzv. neprijateljskih stranaca iz Austro-ugarske, skoro 400 Hrvata bilo je internirano. Dok bi neki naradije ovu tragičnu epizodu od 1914. do 1920. bacili u kantu za povijesno smeće, hrvatsko-kanadska zajednica sjeća se i putem javnog vladinog priznanja želi zatvoriti ovu bolnu epizodu naše zajedničke povijesti"

John Marion, član Odbora za obrazovanje, kulturu i baštinu pri Kanadsko-hrvatskoj gospodarskoj komori izjavio je da prijedlog Wrzesnewskog već dugo bio iščekivan.

Inače, to zrcali zakonski akt koji je prošao uz punu podršku svih stranaka u parlamentu a odnosio se na interniranje Ukrajinaca.

Bogata povijest roda Gojsalića

Kostanje - rodna kuća
Mile Gojsalić

U Poljicama, povijesnoj pokrajini istočno od Splita (područje planine Mosor), Gojsalići još od predturskog doba i srednjeg vijeka nastanjuju svoje matično selo Kostanje

Prije kratkog vremena dospjela mi je u ruke knjižica "Gojslaići - najstarija povijest plemena" koju je napisao Mate Gojsalić, a nedavno objavila Matica hrvatska – Ogranak Imotski. Svaka je nova publikacija s područja hrvatskog rodoslovlja dragocjena, a posebno ovakve koje su u cijelosti posvećene pojedinom rodu. Dragocjene su zato što našoj genealogiji još umnogome manjka literature, posebice ako se usporedimo s nama sličnim europskim narodima. A da se imamo čime dičiti i u međunarodnim razmjerima, kao narod s izrazito bogatim rodoslovljem, potvrđuje i ova knjižica tiskana u samo 150 primjeraka.

Dakle, kad čujemo za prezime Gojsalić, mnogima će prva pomisao biti Mila Gojsalić, poljička junakinja iz pučke legende koja je, zavevši turskog vojskovođu, digla u zrak osmanlijsku barutanu i tako omogućila pobjedu Poljičana nad Turcima. Ta narodna heroína inspirirala je mnoge pjesnike (August Šenoa, Drago Ivanišević...), a skulptura Mile Gojsalić kipara Ivana Meštrovića stoji nad kanjonom rijeke Cetine kod Omiša.

Da Gojsalići nisu poznati samo po junakinja Mili, otkriva nam autor Mate Gojsalić. Saznajemo da je riječ o staro-

hrvatskom plemićkom rodu iz Poljica, tzv. *didićima*. U Poljicama, povijesnoj pokrajini istočno od Splita (područje planine Mosor), Gojsalići još od predturskog doba i srednjeg vijeka nastanjuju svoje matično selo Kostanje. U jednoj se ispravi iz daleke, 1468. spominje prvi put jedan poljički Gojsalić - knez Dragiša.

Poznato je, međutim, da je prapostojbina mnogih poljičkih rodova Bosna, koji su se doselili nakon prodora Turaka, a to je slučaj i s Gojsalićima. O njima svjedoče mnoge povijesne isprave, ponajviše iz dubrovačkih arhiva, jer su pojedini bosanski Gojsalići dolazili putem trgovine u vezu s Dubrovačkom Republikom. Osim pisanih tragova, o Gojsalićima u Bosni svjedoči i jedno ime naselja (toponim) – selo Gojsalići kod Kladnja u istočnoj Bosni, koje izravno upućuje na činjenicu da su ondje nekoć živjeli Gojsalići, iako ih u Bosni već

odavno nema. Autor smatra da je prvi Gojsalić koji se doselio u poljičko selo Kostanje upravo već spomenuti knez Dragiša. Dotični je prije dolaska u Poljica bio u više isprava zabilježen kao humski (hercegovački) knez.

Rod se poljičkih Gojsalića tijekom stoljećâ povećavao, a mnogi rodovski ogranci dobivali su nova prezimena. Tako se zna da su poljički Amulići, Aljinovići, Banovići, Bašići i drugi, podrijetlom izvorni Gojsalići. To je razlog što je danas razmjerno maleni broj osoba s prezimenom Gojsalić. Prema popisu stanovništva iz 1948., osoba s prezimenom Gojsalić bilo je stotinjak od kojih je najveći broj živio u matičnom selu Kostanju, njih 82.

Iako danas razmjerno malobrojna rodovska zajednica, njena je povijest toliko zanimljiva i bogata da će knjižica Mate Gojsalića "Gojsalići – najstarija povijest plemena" biti, zasigurno, zanimljiva ne samo Gojsalićima nego svima koji vole i cijene našu starinu. Još jednom valja pohvaliti trud autora da napiše i objavi knjigu o svom rodu. Neka to bude primjer i poticaj drugima. ■

Zemljovid iz 18. st. koji prikazuje
zaselak Gojselića u selu Kostanje

Prezime Gojsalić

Osim u spomenutom obliku, prezime se pojavljivalo i u obliku Gojslavić. Nastalo je od rodonačelnikova narodnog imena Gojslav / Gojslav. Riječ je o vrlo starom hrvatskom imenu koje se danas uglavnom više ne rabi. (Ime Gojslav je nosio i manje poznati hrvatski kralj s početka 11. st.) Riječ je o tipičnom starom dvočlanom imenu čija je osnova *goj* koju nalazimo u nizu starohrvatskih imenima - Gojivoj, Gojimir, Gojmir. Riječ *goj* nekad je značila zdrav, a, kako je u starini pojam zdravlja bio povezan s debljinom, danas je pojam *gojan*, *ugojen*, *gojazan* sačuvan samo u značenju *debeo*, *tust*. Prezimena nastala od imena s osnovom *goj* jesu, osim Gojsalić - Goić/Gojić, Gojanović, Gojević, Gojković i Gojsović.

STOTA OBLJETNICA ODSJEKA HBZ-A U CLEVELANDU

SAD – Ove godine odsjek 235. Hrvatske bratske zajednice (HBZ) iz Clevelanda, u državi Ohio, slavi 100. obljetnicu svojeg postojanja. U povodu toga nedavno je organizirana velika svečanost u clevelanskom Američkom hrvatskom domu "Kardinal Stepinac". Svečanost ogranka koji nosi naziv "Hrvatska sloboda", a čiji je predsjednik Jerome Brentar, uveličali su svojom nazočnošću predsjednik HBZ-a Bernard M. Luke-tich i župnik Hrvatske katoličke misije sv. Pavla u Clevelandu vlč. Mirko Hladni.

KONVENCIJA HSK-a ZA EUROPU ODRŽANA U BRATISLAVI

SLOVAČKA - Prva konvencija Hrvatskoga svjetskog kongresa za Europu održana je 28. listopada u Bratislavi. Konvenciji su nazočili izaslanici iz Francuske, Švicarske, Slovačke, Srbije, Italije, Njemačke, Makedonije, Švedske i Austrije. Delegati su na toj konvenciji iznijeli aktualnu problematiku svojih hrvatskih zajednica u zemljama u kojima žive. Na konvenciji je Hrvatski svjetski kongres donio Rezoluciju u kojoj se kaže da treba poboljšati međusobnu komunikaciju hrvatske dijaspe i intenzivirati suradnju s hrvatskim autohtonim manjinama, povećati nakladničku djelatnost na materinskom jeziku

i poduprijeti proces ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Na konvenciji su formirani i odbori za informiranje, školstvo, kulturu i gospodarstvo. Dogovoren je i posjet delegata Hrvatskoga svjetskog kongresa Europskom parlamentu u Bruxellesu, gdje će se iznijeti aktualnosti iz rada Hrvatskoga svjetskog kongresa i gdje će se tražiti članstvo u Vijeću Europske unije.

OBIJEŽENA 53. OBLJETNICE AMERIČKO-HRVATSKOGA RADIOKLUBA MILWAUKEE

SAD - Hrvatska zajednica u Milwaukeeu proslavila je 53. obljetnicu Američko-hrvatskoga radiokluba na čijem se svečanom banketu okupilo oko 150 gostiju. Radioklub emitira program na hrvatskome jeziku, a jedan od voditelja, Karlo Millig, više od 30 godina radi na radiju, kao i dugogodišnja suradnica Sanja Janković te, od ove godine, nova, mlada suradnica Ana Macan.

HRVATI SE PREDSTAVILI KULTUROM I TURIZMOM

ŠVICARSKA - U Brigu su se u prostorima medijateke Wallis-Brig 30. rujna održalo predstavljanje Hrvata kao strane narodne skupine koja živi u kantonu Wallis. Turističko, cjelodnevno predstavljanje bilo je u znaku pjesme i plesa u izvedbi plesne skupine Hrvatske katoličke misije Sion i misijske folklorne grupe Clarens-Montreux. Program su izveli i polaznici Hrvatske dopunske škole, a stariji članovi hrvatske zajednice pobrinuli su se za ponuđeni izbor hrvatskih tradicionalnih jela i pića. Skupu su uz domaće uzvanike nazočili i dr. Mladen Andrić, hrvatski veleposlanik u Švicarskoj, i voditelj Hrvatske katoličke misije Sion fra Vlado Ereš.

USUSRET 150. OBLJETNICI SMRTI MONS. KUNDEKA

SAD - Predstavnici značajnih hrvatskih institucija u Americi održali su sredinom listopada u Chicagu radni sastanak na kojemu se dogovaralo obilježavanje 150. obljetnice smrti mons. Josipa Kunderke. Sastanak su održali fra Marko Puljić, kustos Franjevačke kustodije; fra Ljubo Krsić, ravnatelj Hrvatskoga etničkoga instituta; Melkior Mašina, donedavni predsjednik Hrvatske katoličke zajednice (sada dio HBZ-a), Nevenka Jurković, predsjednica društva "Hrvatska žena" i generalna konzulica u Chicagu, Marica Matković. Mons. Josip Kunderk, rođen 1810. u Ivanić Gradu, bio je svećenik Zagrebačke nadbiskupije i župnik u Petrinji do odlaska u Ameriku. U 47 godina života, dvadeset u Americi, osnovao je mnoge župe i sagradio brojne crkve. Ukratko, hrvatske i njemačke udruge s toga područja i HBZ, kao glavni sponzor, uz hrvatsku zajednicu iz Chicaga, spremne su se uključiti u obilježavanje obljetnice.

HRVATI IZ AUSTRIJE POSJETILI HMI

U subotu, 11. studenoga HMI posjetila je skupina članova i prijatelja hrvatske medijske udruge "Lijepa naša" i hrvatske kulturno-umjetničke udruge "Hrvatski san" iz Salzburga na čelu s predsjednikom Verom Papić. Među gostima bili su i dopredsjednik Zemaljske skupštine Salzburg mr. Michael Neureiter, koji je ujedno i predsjednik Europskog integracijskog odbora. U ime HMI-a gostima je dobrodošlicu zaželio zamjenik ravnateljice Domagoj Ante Petrić ujedno ispričavši ravnateljicu prof. Katarinu Fuček koja je toga dana nazočila Danu Hrvata u Pečuhu. U višesatnom srdačnome razgovoru i ugodnoj atmosferi obostrano su razmijenjene informacije i postavljeni temelji za buduću suradnju. Više o posjetu i općenito životu i radu ovih udruga, kao i Hrvata u tom dijelu Austrije možete čitati u prosinačkom broju Matice.

HRVATSKI VOJNIK TIJEKOM POVIJESTI

Hrvati su tijekom povijesti branili svoju domovinu, ali i njegovali hrvatsku tradiciju i običaje. U prigodnom programu u povodu 15. obljetnice osnutka OS RH, uz izvorni folklor, nazočni su imali prigodu vidjeti replike starih povijesnih odora otočkih i karlovačkih graničara

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, služba za odnose s javnošću i informiranje, u godini obilježavanja 15. obljetnice osnutka OS RH, priredili su kulturnu manifestaciju pod nazivom "Hrvatski vojnik kroz

Napisala: **Željka Lešić**
Snimili: **Žorži Paro, Damir Lešić**

povijest". Kulturno-zabavni program održan je u Domu HV-a "Zvonimir" u Zagrebu 4. listopada, a program su uveli KUD "Tomislav" iz Županje, KUD "Stari Graničar" iz Županje, TS "Dugo-reški tamburaši", potom svirači tradicijskih glazbala Adam Svirčević i Marko Maričić, te popularni bečar Šima Jovanovac uz pratnju nenadmašnih tamburaša

"Kristali" iz Županje, koji ove godine slavi jubilej, 40 godina uspješnoga djelovanja u domovini i izvandomovinstvu.

Glazbeno-scenskim uprizorenjem, kroz folklor i običaje, ispričana je povijest hrvatskog vojnika čije su odlike hrabrost i odanost domovini.

- Da je uistinu tako, dokaz je i ovaj naš večerašnji program u povodu 15. obljetnice osnutka oružanih snaga Republike Hrvatske, u kojem ćemo imati obilje mogućnosti uživati u hrvatskom folkloru, jer tijekom povijesti Hrvati su branili svoju domovinu, ali i njegovali tradiciju i običaje - rekao je u uvodnom dijelu Ilica Oršolić, organizator i voditelj programa.

U prigodnom programu, uz izvorni folklor, nazočni su imali prigodu vidjeti replike starih povijesnih odora otočkih i karlovačkih graničara. Naime, potaknuti povijesnim tradicijama svojega grada i Otočke pukovnije koja se ponovila i nadovezala u Domovinskom ratu, grupa dragovoljaca-veterana Domovinskog rata inicirala je formiranje povijesne postrojbe otočkih graničara.

Gradsko poglavarstvo i gradonačelnik grada Otočca odmah su prihvatili tu inicijativu i preuzeli pokroviteljstvo i skrb nad povijesnim postrojbama Otočkih graničara, čije su odore zaokupljale pozornost nazočnih, kao i odore Karlovačke građanske garde, koju su 1996., u povodu Dana grada 13. srpnja, ustoličili pripadnici 110. brigade.

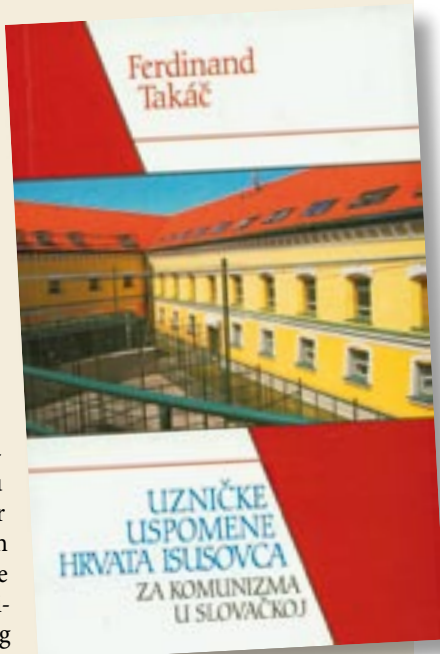
Nastala je tako nova počasna, uniformirana, naoružana povijesna postrojba pod starim nazivom: Karlovačka građanska garda.

Uz manifestaciju je priređena izložba ručnih radova, narodnih nošnji i zlatoveza vrijednih ruku žena iz Štitara i Bošnjaka (kod Županje), te prezentacija voćnih rakija i kulena. ■

Ferdinand Takáč
**UZNIČKE
 USPOMENE
 HRVATA
 ISUSOVCA ZA
 KOMUNIZMA U
 SLOVAČKOJ**

Nakladnici: Filozofski-teološki institut Družbe Isusove, Matica slovačka, Nova stvarnost, Zagreb, 2006.

“Ako su mene progonili i vas će progoniti” – uvodne su riječi kojima autor započinje opis svojih sjećanja na progone koje je proživio za vrijeme komunističkog režima u tadašnjoj Čehoslovačkoj. Otac Takáč slovački je državljanin, Hrvat iz mjesta Hrvatski Grob nedaleko od Bratislave, bivši student prava Zagrebačkog sveučilišta, novinar, član Isusovačkog reda, tajno zaređeni svećenik, politički zatvorenik pedesetih godina, radnik, izučeni serviser kućnih dizala te prevoditelj s hrvatskog jezika. Njegova životna drama započinje samo pola godine nakon svećeničkog ređenja, 1955. godine, kada je uhićen, i sve do siječnja 1956. saslušan od službe sigurnosti u Žilini. Najviši sud u Pragu, na iskonstruiranom procesu protiv članova isusovačke zajednice, osudio ga je na osam godina zatvora. Nakon izdržane petogodišnje kazne, zbog amnestije godine 1960. pušten je na slobodu.

Marko Samardžija i Ivo Pranjković (priredili)
HRVATSKI JEZIK U XX. STOLJEĆU

Matica hrvatska, Zagreb, 2006.

Veliki znanstveni skup *Hrvatski jezik u 20. stoljeću*, održan u siječnju 2005. u Zagrebu u organizaciji Matice hrvatske. Dvadeset i osam rasprava s toga znanstvenog skupa sada je tiskano u zasebnome zborniku. U zborniku su obrađena najvažnija pitanja hrvatskoga jezika u proteklome stoljeću, i to u nekoliko tematskih blokova. Zašto je S. Radić 1900. kritizirao “Gramatiku i stilistiku” T. Maretića? Zašto su 20-ih godina hrvatski pisci (Šimić, Ujević, Krleža, Kosor, Sudeta, Cesarić...) počeli pisati – ekavski? Zašto je i u NDH bio zabranjen jedan hrvatski pravopis? Zašto se jedini izravno protiv “standardno-jezičnog zajedništva Hrvata i Srba” po novosadskom dogovoru izjasnio J. Benešić? Zašto su potpisnici Deklaracije optuženi “za podrivanje osnova samoupravnog socijalizma”? Zašto se jezikoslovci još ne mogu složiti oko pisanja strelica ili streljica, zadaci ili zadatci? Na ta i druga pitanja vezana uz prošlostoljetnu povijest hrvatskoga jezika opširne i pouzdane odgovore nudi ova knjiga. Temeljiti i pregledni, radovi knjigu čine nezaobilaznom za proučavatelja novije prošlosti i sadašnjosti hrvatskoga jezika, pravom Biblijom za hrvatsku jezičnu problematiku.

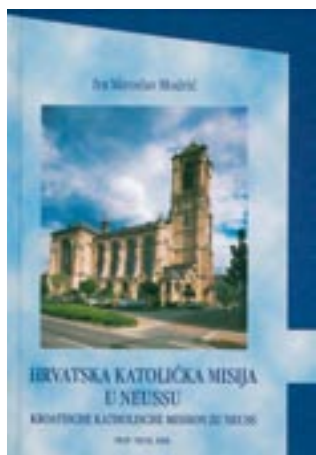
Mario Jareb

USTAŠKO-DOMOBRA NSKI POKRET – OD NASTANKA DO TRAVNJA 1941. GODINE

Nakladnik: Školska knjiga, Zagreb, 2006.

U većini je radova dosad upotrebljavan izričaj “Ustaški pokret”, a u njima je uglavnom i obrađivana samo djelatnost Ustaše, hrvatske revolucionarne organizacije u emigraciji te domovinsko (proustaško) djelovanje pristaša dr. Ante Pavelića u drugoj polovici tridesetih godina. Istodobno nema mnogo riječi o djelovanju hrvatskog domobranstva. To je razumljivo zbog nedostatka izvora koji bi pobliže osvijetlili domobransko djelovanje, odnosno koji bi istraživače upozorili na njegovu važnost. Uz to je velika većina istraživača razdoblje do 1941. godine promatrala tek kao uvod u ratno razdoblje, kada u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj postoji vladajući Ustaša, hrvatski oslobodilački pokret i koristi se isključivo ustaškim imenom. Zbog toga je ustaško ime gotovo automatski primijenjeno i na sve aspekte prijeratnoga djelovanja. Sve je to utjecalo na zanemarivanje domobranske komponente pokreta do travnja 1941., pa je izričaj “Ustaški pokret” bio gotovo općeprihvaćen.

Pripremio: **Hrvoje Salopek**

Fra Miroslav Modrić
**HRVATSKA KATOLIČKA MISIJA
 U NEUSSU**

Nakladnici: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja, Split, Zbornik "Kačić", Split, HKM, Neuss, 2006.

Na tristotinjak stranica objavljena je vrijedna i zanimljiva monografija o Hrvatskoj katoličkoj misiji u Neussu u Kölnskoj nadbiskupiji. Njome autor fra Miroslav Modrić, voditelj misije, želi obilježiti 36 godina postojanja vjerske zajednice i neprekinutoga pastoralnog rada hrvatskih franjevaca u gradu Neussu i 31 godinu pravnog postojanja Hrvatske katoličke misije. Knjiga donosi podatke o hrvatskim svećenicima i o raznim vjerskim i pastoralnim aktivnostima tijekom minulih desetljeća. Na kraju knjige, uz brojne priloge, nalazi se pregled statistike iz matica krštenih i vjenčanih, kao i popis prvopričesnika i krizmanika te popis umrlih članova zajednice. Knjiga je vrijedan doprinos povijesti hrvatske zajednice u Njemačkoj.

Mirko Kratofil (priredio)
**POLITIČKI PROCESI VLADE
 GOTOVCA**

Nakladnik: Institut "Vlado Gotovac", Zagreb, 2006.

U ovoj su knjizi objavljeni sudski spisi prvoga i drugog procesa te je uvršten samo izbor najvažnijih dokumenata u presliku. Politički procesi protiv hrvatskoga književnika Vlade Gotovca vođeni su pred zagrebačkim Okružnim sudom 1972. i 1981., a u njima je bio osuđen ukupno na šest godina stroga zatvora i osam godina zabrane javnog istupanja. Vlado Gotovac (1930.-2000.), pjesnik, esejist, filozof, govornik i političar, objavio je desetak knjiga poezije, nekoliko knjiga eseja, a nakon izlaska iz zatvora knjige "Moj slučaj", "Zabranjena vječnost" i "Znakovi za Hrvatsku". "I mladi bi trebali čitati ovu knjigu da vide kako je jugoslavenski komunistički sustav bio rigidan i kako je jednom od vodećih hrvatskih intelektualaca i pjesnika uzeto 14 godina života samo zato što se zalagao za slobodnu i europsku Hrvatsku", kazao je o knjizi akademik Davorin Rudolf.

Dražen Živić
**STANOVNIŠTVO VUKOVARSKO-
 SRIJEMSKJE ŽUPANIJE**

Nakladnik: Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar", Zagreb, 2006.

Knjiga daje pregled demografskih kretanja u Vukovarsko-srijemskoj županiji od sredine 19. stoljeća do danas. Neke demografske karakteristike analizirane su i u kraćim razdobljima. Primjerice, etnička je struktura prikazana kroz 20. stoljeće, prirodno kretanje stanovništva u posljednjih tridesetak godina, kao i neke demografske strukture. U svojoj konačnici knjiga je zaokružena cjelinu koja pokazuje koje su najvažnije odrednice i procesi usmjeravali razvoj i kretanje stanovništva Vukovarsko-srijemske županije u proteklih stotinu i pedeset godina. Knjiga je najvećim dijelom magistarski rad dr. Živića koji je obranio godine 1998., a koji je nadopunjen podacima iz posljednjeg popisa stanovništva 2001. godine. Dr. Živić je pojasnio da svi procesi koji su se u društvu na ovom prostoru događali i u gospodarstvu i kada su u pitanju povijesno-politički procesi i teritorijalne promjene nailazili su na veliko zanimanje znanstvenika i stručnjaka.

Ivan Rizmaul
SPOMENAR BAŠTINE PETRINJSKE

Nakladnik: Ogranak Matice hrvatske Petrinja, Petrinja, 2006.

Kao i prethodna knjiga Ivana Rizmaula "Blagdan i svagdan petrinjski" i ovo djelo, krećući se između znanstvene istraživačke metode i popularne namjene, izmiče jednoznačnom svrstavanju u određenu izdavačku vrstu. Na baštinu uopće, pa i na nematerijalnu, gledamo kao na opredmećenje nacionalne vjerodostojnosti, kao jedan od nužnih uvjeta duhovnog opstanka. Oni među nama koji se mogu sjećati razdoblja početka nove države Jugoslavije, nakon završetka Drugoga svjetskog rata, prisjetit će se da su Hrvati Petrinje u tom vremenu izgubili i sadašnjost i neposrednu budućnost nastupajućih godina. U tom vremenu nakon "preokreta" ostala nam je zadugo samo zatamnjena baština prošlost i na prošlosti baštine gradili smo poruke projicirane u budućnost sanjane domovine. Svoj doprinos takvom poštovanju baštine daje i Matica hrvatska u Petrinji, pa i ovom knjigom Ivana Rizmaula, u seriji tematiziranja materijalne i nematerijalne baštine.

Julienne Eden Bušić

LJUBAVNICI I LUĐACI (6. DOPUNJENO IZDANJE)

Nakladnik: Mozaik knjiga, Zagreb, 2006.

Najava o mogućem puštanju Zvonka Bušića iz američkog zatvora nakon 30 godina robijanja ponovno je pobudila zanimanje javnosti za knjigu njegove supruge Julienne Eden Bušić

“Ljubavnici i luđaci”. Tu je knjigu Društvo hrvatskih književnika 1997., kad je izašlo prvo izdanje, proglasilo najboljim proznim djelom s tematikom iz života Hrvata izvan domovine. To je zapravo potresna priča o ljubavi Zvonka i Julienne koja završava otmicom zrakoplova 1976. i dugogodišnjim zatvorom, a sve na temelju činjenica i dokumenata. Knjiga je dosad prodana u otprilike 10 tisuća primjeraka. Ovo, najnovije, šesto po redu, izdanje obogaćeno je pismom koje je u studenome 2005. Zvonko Bušić uputio vancouverskim Hrvatima.

Ante Perković

VOLITE LI ZADAR?

V.B.Z., Zagreb, 2006.

Riječ je o možda najboljem (turističkom) vodiču kroz Zadar. Knjiga je u isto vrijeme objavljena na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, a uskoro će doživjeti i izdanje na talijanskom jeziku. Kako je riječ o autoru koji je zadarski gimnazijalac, novinar i publicist, njegov vodič “Volite li Zadar?” pisan je u obliku cijeloga niza priča o svim važnim točkama u ovome gradu, od mosta kao novih vrata u Zadar, preko Narodnog trga, Kalelarge, Forum, Sv. Donata, crkve sv. Marije sa “Zlatom i srebrom Zadra”... Svaka od ovih gradskih točaka vezana je uz povijesne činjenice, ali knjiga njima nije opterećena jer je Perkovićeva nakana bila stvoriti prikaz grada tako da ne zamara čitatelja nepotrebnim.

Dragutin Feletar, Hrvoje Petrić

POVIJEST I ZEMLJOPIS HRVATSKE – UDŽBENIK ZA HRVATSKE ŠKOLE U INOZEMSTVU

Meridijani, Samobor, 2006.

Izdavačka kuća Meridijani iz Samobora objavila je u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa RH novi udžbenik iz zemljopisa i povijesti za hrvatske škole u inozemstvu. Taj je udžbenik koncipiran tako da sadrži dovoljno građe o povijesti i zemljopisu Hrvatske za sve razrede redovitih i dopunskih hrvatskih škola u inozemstvu, no ova knjiga ujedno je i dobar izvor osnovnih podataka o Hrvatskoj i roditeljima učenika kojima nedostaje takva literatura. Taj udžbenik za hrvatske škole u inozemstvu rezultat je dugogodišnjih razgovora i kontakata između učitelja i profesora koji rade u hrvatskim manjinskim školama u svijetu i njihovih kolega iz Hrvatske. Sama povijest Hrvatske prikazana je sažetije, jednostavnije i primljivije nego u prijašnjim udžbenicima, a naglasak je dan na najvažnije događaje. U prikazu zemljopisa Hrvatske najveća je pozornost posvećena Hrvatskoj kao cjelini - sa svim relevantnim obilježjima, procesima u prostoru i strukturama. Regionalne različitosti prikazane su putem osobina pojedinih općih tema u ruralnim i urbanim prostorima te po županijama.

TOP lista knjiga

Deset najprodavanijih knjiga naših autora u hrvatskim knjižarama

1. 588	Građanin pokorni Ante Tomić 224 str.
2. 459	Sebi pod kožu - dnevnički pabirci : VIII. 003. - VIII. 004. : (nehotična autobiografija) Igor Mandić 345 str.
3. 379	Historijska čitanka 1 Miljenko Jergović 220 str.
4. 300	Kurosavin nemir svijeta Branko Sbutega 296 str.
5. 279	Ruta Tannenbaum Miljenko Jergović 426 str.
6. 217	Osmi povjerenik Renato Baretić 253 str.
7. 209	Đir po korzu Mišo Cvijanović 220 str.
8. 166	Hrvatska kuharica u zoni - hranom naših baka do zdravlja i vitke linije Vanja Grbac Gredelj 276 str.
9. 94	Nikola Tesla - istraživač, izumitelj, genij Tanja Rudež 128 str.
10. 72	Metastaze Alen Bović 255 str.

Tri najprodavanije knjige stranih autora u hrvatskim knjižarama

1. 808	Sjećanje na moje tužne kurve Gabriel Garcia Marquez 108 str.
2. 744	Brzo čitanje Tony Buzan 238 str.
3. 639	Kronike - Knj. 1 Bob Dylan 228 str.

(prema podacima KIS Top liste za rujan 2006.)

Oliverov koncert života na CD-u i DVD-u

Priča o pariškom koncertu Olivera Dragojevića nije ni izbliza završena. Sve je počelo koncertom u znamenitoj dvorani Olympia 24. travnja, a nastavilo se potkraj rujna objavljivanjem dvostrukog live CD-a, Oliver a L'Olympia, koji već dosegao zlatnu nakladu, iako je na tržištu manje od mjesec dana. No, uskoro počinje i treća etapa jer je u pripremi

DVD izdanje Oliverova izleta u Pariz. Riječ je o videouratku koji će se u prodaji pojaviti u studenome i koji će prikazati sva pariška zbivanja, a donosi i snimku kompletnog koncerta. Jedinstven glazbeni doživljaj ostvaren je suradnjom Olivera Dragojevića, Alena Bjelinskog i Ante Gele, Oliverova benda "Dupini" i simfonijskog orkestra riječkog HNK Ivan pl. Zajc. Teško je reći što bolje zvuči, od Oliverova glasa i klavira do violina i klarineta, odnosno od "Molitve za Magdalenu" ili "Što to bješe ljubav", do "Dva put san umra" ili "Cesarice". Izvanredan se dojam stječe pri slušanju toga dvostrukog albuma kojeg se, pretpostavljamo, ne bi posramila nijedna svjetska zvijezda.

Klapa Cambi slavi svoju 20. obljetnicu

Osnovana 1986., ovjenčana brojnim nagradama, kako domaćim (apsolutni višegodišnji pobjednik klapskih festivala u Omišu i Kaštelima, te dobitnici 6 Porina), tako i inozemnim (međunarodni festival u Veroni, EBU-folk festival u Njemačkoj), klapa Cambi ove godine obilježava veliku obljetnicu - 20 godina rada. U široj javnosti ta je proslavljena klapa posebno zapažena svojim obradbama pjesama Zlatana Stipišića Gibonija. U povodu obljetnice je 13. studenoga održan treći po redu, i najvažniji do sada, gala koncert klape Cambi u KD Vatroslava Lisinskog s gostima Tedijem Spalatom, Harijem Rončevićem i Vannom.

Bebek, Alen i Tifa krenuli na svjetsku turneju

Nakon dugog najavljivanja, trojka Bebek, Alen i Tifa te ostali članovi ekipe krenuli su na svjetsku turneju "Kad bi bio bijelo dugme". Odletjeli su u Ameriku gdje ih očekuje prvi veliki koncert u Torontu, 28. listopada, poslije kojeg slijede Chicago, Atlanta i New York. Nakon povratka iz Amerike prvi koncert u Europi održat će 25. studenoga u Beču, a već 6. prosinca ponovno polijeću put Australije, gdje ih očekuju koncerti u Sydneyju i Melbourneu.

ŠOKAČKA RAPSDIJA 160 TAMBURAŠA – CD i DVD

U prigodi 95. obljetnice Društva za promicanje hrvatske kulture i baštine "Šokadija-Zagreb", u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog 12. svibnja priređen je nezaboravni koncert. Tom je prigodom društvo okupilo "Šokački simfonijski orkestar" u kojem je sviralo 160 tamburaša iz dvanaest hrvatskih gradova: Ilok, Vinkovci, Osijek, Županja, Đakovo, Valpovo, Požega, Slavonski Brod, Križevci, Vrbovec, Zagreb i Otočac, kao i iz američkih gradova Pittsburgha i Chicaga. S koncerta koji će, zasigurno, ući u povijest hrvatske glazbe, nedavno je napravljena snimka koja je pretočena na CD i DVD s prigodnom knjižicom o koncertu i izvođačima.

U lepezi tamburaških aranžmana izvedene su skladbe od Mozarta, Verdija, Liszta, Lisinskog i Zajca, pa sve do hrvatskih narodnih i autorskih pjesama skladanih na tamburi, koja se u Hrvatskoj svira kao orkestralno glazbalo još od davne, 1847. godine.

BEČANIN PATRIK JURDIĆ NASTAVLJA USPJEŠNU KARIJERU

Mladi talentirani pjevač Patrik Jurdić iz Beča, čija je majka Osječanka, a otac moravski Hrvat iz Češke, izdao je svoj prvi CD koji nosi naslov "Reci da si

za". Inače, Jurdić je u više zemalja Srednje Europe sudjelovao u raznim natjecanjima za najboljeg pjevača u kojima je u pravilu bio vrlo visoko plasiran. Tako su ga i gledatelji u Hrvatskoj upamtili kao pobjednika "Hrvatskog idola" prije dvije godine. Jurdićev prvijenac koje je izdan u Hrvatskoj sadržava rock i pop-skladbe na hrvatskom i engleskom jeziku. Taj dvadesetogodišnjak planira uskoro održati koncerte u Austriji i u Njemačkoj. "Cilj je svakog pjevača da zabavlja publiku i da može živjeti od glazbe", kaže Patrik.

Maksim Mrvica izdao novi album

Na svojem novom, četvrtom albumu za Emi Classics Maksim Mrvica i dalje ruši granice između klasične i pop-glazbe. Album "Elektrik" je kao i dosadašnji snimljen u vrhunskoj produkciji i izvedbi, i vjerojatno najsnažniji Maksimov projekt do sada. I ovoga puta dobitnom se pokazala kombinacija koju čine neke klasične teme pomiješane sa skladbama napisanim posebno za Maksima. Maksim ističe: "Novi album mnogo je produkcijski jači, mnogo moderniji, a na programiranju smo radili s ljudima koji su prije surađivali s The Prodigy i Bjork, između ostalih." Novi album još jednom potvrđuje Maksimovu poziciju u samom vrhu današnjih *crossover* izvođača, a njegova glazba nastavlja pomicati granice i klasična djela približava novim generacijama.

Hitovi iz Hrvatske u Njemačkoj

Sestrinske tvrtke "Veton" iz Nizozemske i "Flexoton" iz Njemačke objavile su dva dvosrtna CD-a pod nazivom "Hitovi iz Hrvatske" namijenjena njemačkom tržištu. Svaki od dvostrukih CD-a sadrži po 30 pjesama, otisnuti su u 12 000 primjeraka i pro-

daju se u Njemačkoj na 1 400 prodajnih mjesta. Na CD-ima su skladbe u izvedbi Ive Robića, Dubrovačkih trubadura, Arsena Dedića, Gabi Novak, Kiće Slabinca, Miše Kovača, Olivera Dragojevića, Novih fosila, Meri Cetinić, Tomislava Ivčića, Tajči, Severine, Maje Blagdan, Colonije, ET-a... S "Hitovima iz Hrvatske" prvi put je omogućena legalna kupnja albuma s popularnim hrvatskim izvođačima na uobičajenim prodajnim mjestima diskografskih izdanja izvan Hrvatske. Nakon ovih izdanja na njemačkom tržištu će se pojaviti stari hitovi Olivera Dragojevića.

Velika Fiamengova fešta

Splitsko Hrvatsko narodno kazalište bilo je pretijesno poredak listopada za sve one sve koji su htjeli pratiti svečani koncert u čast poznatoga pjesnika, književnika i novinara Jakše Fiamenga. Proslava njegova 60. rođendana i 40. godišnjica prve zbirke protekla je uz izvedbu uglazbljenih pjesama u interpretaciji Zorice Kondže, Radojke Šverko, Tereze Kesovije, Arsena Dedića, Ibrice Jusića, Dejana Dvornika, klapa i zbora Brodosplit, te mnogih drugih Fiamengovih prijatelja. To je bio samo mali doprinos predstavljanju bogata Fiamnegova opusa koji sadrži više od 1 000 pjesama, od čega 350 skladbi kao primjerice vrlo slušane Karoca, U prolazu, Dalmatinko, Lastavica, Piva klapa ispo volta...

HR TOP 10

pop&rock

- 1** **Tony Cetinski** - Što si ti meni
album: Budi Uz Mene, 2005. / Hit Records
- 2** **Gibonni ft. Goran Bare** - Anđeo u tebi
album: Unca Fibre, 2006. / Dallas
- 3** **ET** - Kasno
Hit Records
- 4** **Boa** - Sve što imamo
album: Dnevnik Putovanja, Skice Ostanka, 2006. / Dancing Bear
- 5** **ITD band** - Skidam te pogledom
album: Sve Najbolje, 2006. / Hit Records
- 6** **Colonia** - Do kraja Menart
- 7** **Jelena Radan** - Novi dan
album: Novi dan, 2006. / Scardona
- 8** **Neno Belan, More & Marijan Ban** - Kad plima se diže
Dallas
- 9** **E.N.I.** - Oči su ti ocean
Dallas
- 10** **Massimo** - Kažu
album: Vještina II, 2006. / Aquarius Records

zabavna

- 1** **Ivan Mikulić** - Teče kamen, teče posred vena, album: Igraj, Igraj, Nemoj Stat, 2006. / Croatia Records
- 2** **Maja Šuput** - Obori me s nogu
album: Obori Me S Nogu, 2006. / Hit Records
- 3** **Thompson** - Lipa Kaja
album: Gacka, 2006. / Hit Records
- 4** **Vesna Pisarović** - Ovo nije moje vrijeme
album: Peti, 2005. / Hit Records
- 5** **Hari Mata Hari** - Lejla
album: Najljepše Od Hari Mata Hari, 2006. / Hit Records
- 6** **Dražen Zečić** - Tvoje oči zelene
album: Zora, 2006. / Hit Records
- 7** **Baruni** - Mene grije
album: HRF, 2006. / Hit Records
- 8** **Danijela** - Puklo me
album: Canta Y Baila Con Danijela, 2006. / Dallas
- 9** **Jasna Zlokić** - Tamo gdje dišeš
album: Ljubavni Parfemi, 2006. / Dancing Bear
- 10** **Jelena Rozga** - Ja znam dobro što mi je
album: Oprosti mala, 2006. / Croatia Records

Akademski kipar Stipe Sikirica ponosan na sinjski kraj i njegove alkare

Mitovi i legende sinjskog kraja konstanta su umjetničkog opusa akademskog kipara Stipe Sikirice. Premda ga šira javnost najbolje pamti po njegovim konjima i alkarima opus tog kipara daleko je širi. Na pitanje je li ga smeta što ga se ponajviše poznaje po Alci i alkarima, Sikirica odgovara: "Dapače. Meni to laska. Kako ću drukčije kad su Alka i alkari najpoznatiji dio moga kraja. Osim toga moja prva skulptura postavljena u javnom prostoru bio je alkar.

Viduka ponovno sretni tata

"Josip je promijenio moj život 100 posto", rekao je naš proslavljeni golgeter Mark Viduka, koji nastupa za australsku vrstu, kad mu se prije četiri godine rodio prvi sin Josip. Za drugog sinčića, rođenog početkom listopada u Engleskoj - samo nekoliko dana prije Markova rođendana, odgodio je sve klupske obveze kako bi mogao biti na porođaju uz suprugu Ivanu te joj pomagati. "Rođenje drugog sina najljepši je mogući dar za moj rođendan", ističe presretni otac.

Konačno izbor za misice u trećoj dobi

Poznato je da Hrvati uživaju u izborima ljepote pa stoga ne začuđuje da je nedavno organiziran *Izbora kraljice 70 plus*, namijenjen atraktivnim damama u trećoj dobi. Pobjednica izbora, koji je priređen u zagrebačkom Domu za starije i nemoćne Maksimir, jest Ana Vincek. Konkurencija je bila snažna tako da stručnom žiriju nije bilo lako odabrati dvije pratilje. Mi u uredništvu "Matice" posebno se radujemo da je titulu prve pratilje ponijela Stanka Pavuna, naša suradnica koja vodi kolumnu "Život u trećoj dobi". Na pitanje žirija čime bi se bavila kad bi osvojila titulu, Stanka je rutinirano kao prava misica odgovorila da bi se ponajprije zalagala za mir u svijetu.

Vratar s kuhačom

Naš proslavljeni rukometni vratar Vlado Šola uz rukomet se počeo baviti i novim poslom - ugostiteljstvom. Tako je nedavno u Zagrebu otvorio restoran "Yaxx". Pomalo neobično ime restorana zapravo je američki pojam za "facu", što Šola nedvojbeno jest, kako na terenu, tako i izvan njega. Jela na meniju pomalo su neobična, a pripremaju se uglavnom prema receptima Vlade supruge Nataše. Osim dobrom hranom, nada se da će goste privući i kućnim bendom, te da će se kod njega okupljati različito društvo, a ne samo športaši.

Pripremio: **Hrvoje Salopek**

Tadijanović oduševio posjetitelje Interlibera

Na nedavno održanom sajmu knjiga Interliber u Zagrebu pojavio se na opće oduševljenje publike bard hrvatskog pjesništva Dragutin Tadijanović koji je nedavno proslavio svoj 101. rođendan! Posjetitelji su se mogli družiti s pjesnikom koji je uvećao promociju svoje knjige "Sabrana pisma" koju je povodom njegova rođendana izdala Školska knjiga.

Odnedavno HTV emitira seriju "Obični ljudi" koju je publika odlično prihvatila. Zanimljivo da je jedna od glavnih uloga dodijeljena mladoj Hrvatici iz Njemačke Vanessi Radman kojoj je ovo prvi projekt u Hrvatskoj. "S obzirom na to da sam Hrvatica, mogu iskoristiti i ovo govorno područje, no ova mi je uloga važna jer želim nešto učiniti u domovini. Takvo što me istinski veseli, a tomu se raduje i moja obitelj", naglašava Vanessa koja je već radila u nekoliko televizijskih serija u Njemačkoj.

Mlada Hrvatica iz Njemačke osvojila gledatelje u domovini

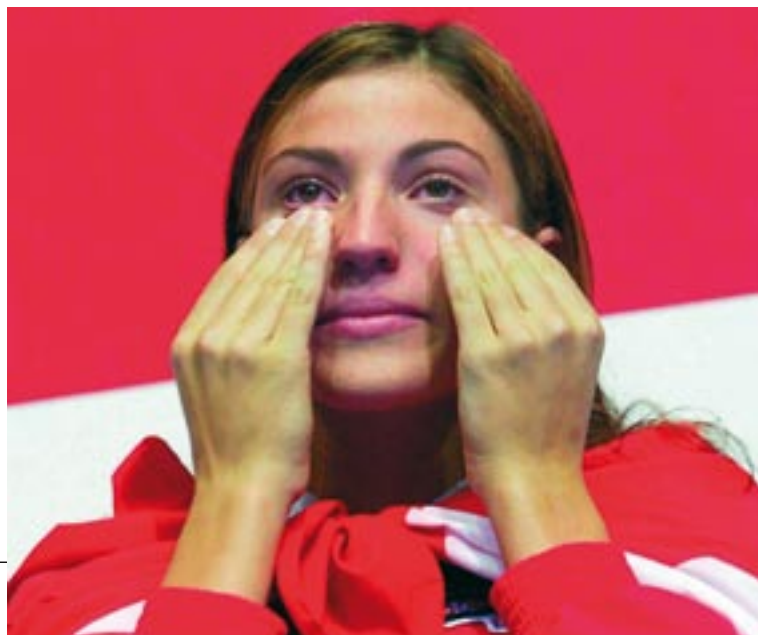

Nogometaši splitskog Hajduka ne moraju se brinuti za svoju egzistenciju ako im u budućnosti, kojim slučajem, nogometna lopta ne bude donosila dobru zaradu. Svoju će prigodu moći tražiti na modnim pistama u ulozi manekena, a to su potvrdili modnim performanceom u društvu poznatih manekenki održanom nedavno u jednom splitskom kafiću.

Hajdukovi nogometaši postali manekeni

Ovaj put je Mirna bezbrižno navijala za Hrvate

Mirna Jukić (20), poznata hrvatska plivačica koja nastupa za Austriju, ne krije svoje domoljublje kad nastupaju hrvatski športaši. Tako je bilo i početkom godine, kad je zbog bodrenja naše teniske reprezentacije u mečevima protiv Austrije u Grazu pobrala kritike austrijskih medija. Mirna nije štedjela svoje glasnice ni kad je nedavno na turniru u Beču igrao i pobijedio Ivan Ljubičić. No tada nije bilo razloga za prigovore Austrijanaca. "Ovaj je put u Beču ipak sve bilo za mene lakše, moj prijatelj Ljubo igrao je u finalu protiv Čilleanca, a ne protiv Austrijanaca", kaže uz smijeh naša Austro-Hrvatica.

DINAMO I HAJDUK IZJEDNAČENI NA VRHU

Nakon 15. kola 1. HNL-a Dinamo i Hajduk i dalje su izjednačeni na ljestvici (35 bodova), premda Dinamo ima utakmicu manje jer je zbog reprezentativnih obaveza trojice svojih igrača (Eduarda, Modrića i Čorluke) odgođen njihov susret s Međimurjem.

Na trećem je mjestu Varteks sa 26 bodova, a samo bod manje ima Zagreb koji će 15. kolo pamtit i po izvrsnom rezultatu, pobjedi nad Hajdukom u Kranjčevićevoj od 3:0.

Spomenimo i to da je nakon 13 kola, od kojih je Dinamo zabilježio 10 pobjeda, dva neodlučena ishoda, te samo jedan poraz, "pao" Dinamov trener Josip Kuže. Upravo je poraz od Šibenika (uz raniji neuspjeh u europskim kupovima) na kraju bio ključan za raskid suradnje Kuže-Dinamo. Na klupi "modrih" u sljedećih godinu i pol dana sjedit će Branko Ivanković.

Istodobno, poznati su i sudionici četvrtfinala Hrvatskoga nogometnog kupa. Uz prvoligaše Dinamo, Hajduk, Rijeku, Zagreb, Slaven Belupo, te drugoligaša Inter, uvjerljivo najveću senzaciju priredio je trećeligaš Konavljani iz Gruda, ostvarivši plasmanom među osam najboljih momčadi povijesni rezultat kluba.

TONI KUKOČ ZAVRŠAVA KARIJERU?

Jedan od najboljih hrvatskih košarkaša svih vremena Toni Kukoč vjerojatno je pred završetkom svoje karijere. Kukoč još nije donio konačnu odluku jer se nada da će još jednu sezonu odigrati za Chicago Bullse, klub za koji je vezan obiteljskim i sentimentalnim razlozima.

"Pink Panther" (nadimak koji je Kukoč dobio na početku karijere) započeo je karijeru u splitskoj Jugoplastici, a igrao je i za Benetton, Chicago Bullse, Philadelphia 76'ers, Atlanta Hawkse i Milwaukee Buckse.

Najveće domete u klupskoj konkurenciji ostvario je s Jugoplastikom s kojom je triput bio prvak Europe (1989., 1990. i 1991.), dok je s Chicago Bullsima također triput osvajao naslove NBA prvaka (1996., 1997. i 1998.). Kao član reprezentacije bivše države ima dvije zlatne medalje na Europskim prvenstvima (1989. i 1991.) i naslov svjetskih prvaka iz 1990., dok je, igrajući za hrvatsku reprezentaciju na Olimpijadi u Barceloni 1992. osvojio srebrnu medalju. Među brojnim priznanjima Kukoč ima i tri nagrade za najboljeg košarkaša Europe, a u NBA-u je bio i najbolji šesti igrač lige.

RUKOMETAŠI POBJEDNICI SVJETSKOG KUPA

Nakon naslova svjetskih i olimpijskih prvaka, rukometaši Hrvatske osvojili su još jednu titulu – Svjetski kup. Tako im u riznici zlatnih medalja još samo nedostaje Europsko prvenstvo!

U neizvjesnoj finalnoj utakmici u švedskom Malmöu boljim izvođenjem sedmeraca naši su slavili protiv reprezentacije Tunisa s 33:31.

Rukometašice koprivničke Podravke Vegete izborile su nastup u Ligi prvkinja, a ove će godine igrati u skupini C s danskim Viborgom, norveškim Larvikom i njemačkim Leipzigom. U ovoj izuzetno teškoj skupini Podravka starta 6. siječnja sljedeće godine kod kuće s Viborgom.

Rukometaši Zagreba ispali su iz daljnjeg natjecanja Lige prvaka, osvojivši treće mjesto u skupini, iza njemačkog Flensburga i ruskih Čehovskih medveda. No, "Zagrebaši" će i dalje igrati u Europi, nastavljajući natjecanje u Kupu Kupova.

Pripremio: XXXXXXXXXXXXXXXX

PASIČNIK I BALIĆ NAJBOLJI RUKOMETAS I RUKOMETASICA

Svitlana Pasičnik i Ivano Balić proglašeni su najboljim rukometašima Hrvatske u izboru Hrvatskoga rukometnog saveza i "Sportskih novosti". Najbolji rukometaš Europskog prvenstva u Švicarskoj, te drugi rukometaš svijeta po IHF-u, slavio je u izboru s 64 boda. Drugo mjesto osvojio je Mirza Džomba s 39 glasova, dok je Pero Metličić bio treći s 25 glasova.

U ženskoj konkurenciji slavila je najbolja igračica Podravke Svjetlana Pasičnik koja je prikupila 55 glasova. Druga je bila Barbara Stančin (24), a treće je mjesto pripalo Maidi Arslanagić (22). Za najboljeg trenera godine po četvrti put je proglašen Lino Červar, izbornik reprezentacije.

HRVAT DAROVAO ZBIRKU O AMERIČKOM NOGOMETU

Jedan od najboljih trenera američkog profesionalnog nogometa Bill Belichick, pripadnik druge generacije američkih Hrvata, koji je s bostonskim "New England Patriotsima" osvojio tri titule prvaka u posljednjih pet sezona NFL-a, poklonio je svoju bogatu obiteljsku zbirku knjiga o američkom nogometu Atlatskom savezu Mornaričke akademije u Annapolisu.

Billov otac Steve Belichick, sin hrvatskog doseljenika iz okolice Karlovca, originalnog prezimena Belajčić, bio je legendarna figura ugledne Mornaričke akademije više od 50 godina, uključujući 33 godine (1956.-89.) koje je proveo kao pomoćni trener nogometnog kluba i profesor tjelesnog odgoja. Steve Belichick počeo je skupljati knjige o američkom nogometu 50-ih godina, a 70-tih godina priključio mu se i sin Bill. Steve Belichick umro je 2005. Zbirka knjiga sadrži oko 400 naslova i više stotina periodičnih izdanja koja datiraju još iz 1890-ih godina. (možeš izbaciti po potrebi:)

USPJEŠAN MARIO PRESKAR

Hrvatski profesionalni boksač u teškoj kategoriji Mario Preskar (štićenik velikoga Don Kinga) pobijedio je u uvodnoj borbi spektakla na bejzbolskom stadionu Chase Field u Phoenixu Amerikanca Genea Valdeza sudačkim prekidom u prvoj rundi. Preskar je Valdeza već u prvoj minuti borbe dvaput obarao na pod i neravnopravna je borba prekinuta na isteku druge minute. Zagrepčanu je ovo 11. pobjeda, sedma prije isteka borbe, a u karijeri dosad ima i jedan neodlučni ishod.

MEDALJE ZA KARATE, RONJENJE I BOČANJE

Osamnaestogodišnji Marko Lučić osvojio je brončanu medalju u kategoriji do 65 kg u svojem premijernom nastupu na 18. Svjetskom seniorskom prvenstvu u karateu.

Hrvatska roniteljica na dah Karla Fabrio u petak je osvojila naslov svjetske doprvačkinje na 3. Svjetskom prvenstvu u ronjenju na dah. U disciplini Jump Blue Karla je proronila na dah 115,5 metara. Odličan nastup imala je i naša druga reprezentativka, Helena Serdarević, koja je s proronjenih 108,21m osvojila 6. mjesto.

Hrvatske reprezentativke u bočanju osvojile su dvije medalje na Svjetskom prvenstvu u kineskom Wenzhou. Iva Blahek osvojila je srebro u preciznom izbijanju, dok je Nives Martinaš osvojila bronzicu u igri krug.

ANA JELUŠIĆ POPUT JANICE!

Iako se činilo da pauziranjem Janice Kostelić hrvatsko skijanje više neće biti nikomu zanimljivo, za demanti se već u prvoj utrci sezone pobrinula 20-godišnja Riječanka Ana Jelušić. Fantastično 4. mjesto u slalomu u finskom Leviju Anin je rezultat karijere. Premda je nakon prve utrke bila na senzacionalnom 2. mjestu, Ana je u drugoj vožnji malo pokvarila rezultat. Dosadašnji najbolji rezultat bilo je Anino 5. mjesto lani u Aspeni, također u slalomu. Nika Fleiss nije završila prvu vožnju, dok je treća naša predstavica 16-godišnja Sofija Novoselić (uvjerljivo najmlađa skijašica koja je nastupila), u premijernom nastupu u Svjetskom kupu završila na 43. mjestu.

Prema najavama vodećih ljudi hrvatskoga skijanja, Ivica Kostelić mogao bi ove sezone ponoviti fantastične rezultate u slalomu. No, prvi nastup u Leviju sigurno će poželjeti zaboraviti. Iako je imao izvrsno prolazno vrijeme u prvoj utrci, Ivica je nekoliko vrata prije kraja napravio pogrješku i nije završio utrku. Natko Zrnčić Dim završio je na 59. mjestu.

Zagrebački Velesajam

osnivač stalne godišnje nagrade "Josip Juraj Strossmayer" i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, pokrovitelj nagrade, dodjeljuju ovu nagradu radi poticanja znanstvenog stvaralaštva na području društvenih, humanističkih, medicinskih, prirodnih, tehničkih i informacijskih znanosti kao i za izdavački pothvat godine.

Odbor za dodjelu nagrade u sastavu: akademik Tomislav Raukar, predsjednik i članovi: akademik Hrvoje Babić, mr. Juraj Centner, akademik Žarko Dadić, akademik Nedjeljko Fabrio, akademik Vladimir Goldner, akademik Božidar Liščić, akademik Slavko Matić, Davorin Spevec, akademik Petar Šimunović i prof.dr. Vladimir Veselica dodijelio je na Međunarodnom sajmu knjiga INTERLIBER 2006. nagradu

Josip Juraj Strossmayer

sljedećim autorima i djelima objavljenim u 2005. godini

Za najuspješnija znanstvena djela na hrvatskom jeziku:

- *za društvene znanosti*
akademik Nenad Cambi: „Kiparstvo rimske Dalmacije“, nakladnik Književni krug Split
- *za humanističke znanosti*
dr.sc. Silvana Vranić: „Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi“, nakladnik Filozofski fakultet u Rijeci
- *za tehničke znanosti*
prof.dr.sc. Jure Radić, mr.sc. Goran Puž i mr.sc. Ana Mandić: „Konstruiranje mostova“, nakladnici Hrvatska sveučilišna naklada, Sveučilište u Zagrebu - Građevinski fakultet i Jadring
- *za medicinske znanosti*
prof.dr.sc. Tomo Naglić, dr.sc. Danko Hajsig, prof.dr.sc. Josip Madić i prof.dr.sc. Ljiljana Pinter: „Veterinarska mikrobiologija“, nakladnici Sveučilište u Zagrebu - Veterinarski fakultet i Hrvatsko mikrobiološko društvo
- *za prirodne znanosti*
dr.sc. Josip Balabanić: „Ljudevit Farkaš Vukotinović“, nakladnik Školska knjiga, Zagreb
- *za informacijske znanosti*
prof.dr.sc. Zoran Vukić i prof.dr.sc. Ljubomir Kuljača: „Automatsko upravljanje - analiza linearnih sustava“, nakladnik Kigen, Zagreb

Povelju za najuspješniji izdavački pothvat dobili su:

- *za društvene znanosti*
Književni krug Split za djelo Georgea Niemanna „Dioklecijanova palača u Splitu“
- *za humanističke znanosti*
Prometej, Zagreb za djelo prof.dr.sc. Jurja Kolarića „Ekumenska trilogija: istočni kršćani - pravoslavni - protestanti“
- *za medicinske znanosti*
Medicinska naklada, Zagreb za djelo dr.sc. Marka Jukića, prof.dr.sc. Višnje Majerić Kogler, prof.dr.sc. Ina Husedžinovića, dr.sc. Ante Sekulića i prim.dr.sc. Josipa Žunića „Klinička anesteziologija“
- *za tehničke znanosti*
Školska knjiga, Zagreb za djelo mr.sc. Zvonka Padana „Arhitektura prirode“
- *za prirodne znanosti*
Agencija za komercijalnu djelatnost, Zagreb za djelo dr.sc. Radovana Kranjčeva „Hrvatske orhideje“
- *za informacijske znanosti*
Graphis, Zagreb za djelo prof.dr.sc. Momira Vujnovića „Magnetski zapis signala“

Zagrebački velesajam i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti čestitaju dobitnicima!

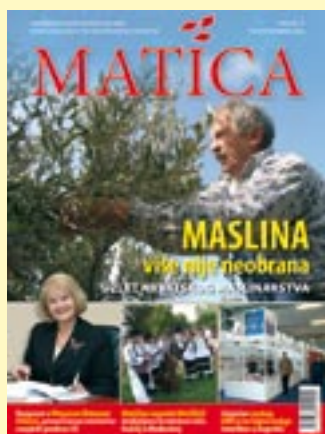
Oton Anton Reisinger

Rođen 1927. u Rankovcima (Slovenija) a od svoje najranije mladosti živi u Zagrebu, gdje se školuje (diplomirani je inženjer arhitekture). Od 1946. uz studij arhitekture bavi se i karikaturom. Suraduje u satiričkom časopisu Kerempuh, a od 1950. postaje stalni karikaturist "Vjesnika", gdje crta rubriku "Pero". Isto tako surađivao je u mnogim poznatim inozemnim novinama i časopisima, kao primjerice u njemačkom *Quicku*, nizozemskoj *Panorami*, švicarskom *Nebelspalteru* itd. Dobitnik je brojnih nagrada od kojih valja izdvojiti nagradu za životno djelo "Vladimir Nazor". Stručnjaci ga svrstavaju među najveće svjetske karikaturiste 20. stoljeća.

Da je i kao umirovljenik još uvijek aktivan pokazat ćemo kroz novu Matičinu rubriku *Na kraju - Oton*.

More te bit sram, Beba! Kaj misliš da buš
s tom količinom i kvalitetom mogla v Europu?

Najjednostavniji i najpouzdaniji način da redovito osigurate Vaš primjerak MATICE jest preplata. To je ujedno i najisplativiji oblik kupnje, jer platite deset, a dobijete svih dvanaest brojeva tijekom godine dana. A pretplatiti se — vrlo je jednostavno: popunite priloženu narudžbenicu i uplatite odgovarajući iznos na navedeni račun HMI u Privrednoj banci Zagreb. MATICA će potom uredno slati na Vašu adresu. Čitate MATICU, pretplatite se i preporučite Vaš omiljeni časopis članovima Vaše obitelji i Vašim prijateljima — kako biste aktivno sudjelovali u ostvarenju njezine misije: da bude stalni i čvrsti most između domovine i popadnika hrvatske etničko-kulturne zajednice diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname _____

Adresa / Address _____

Grad / City _____ Država / State _____

Pošt. Broj / Zip Code _____ Tel. _____ Fax _____

E-mail address _____ Datum / Date _____

Godišnja preplata / yearly subscription rate: USA 40 USD, Canada 55 CAD, Austria 55 AUD, New Zealand 40 USD, South Africa 40 USD, South America 40 USD, Europe 25 EUR, RH 100 HRK

MATICA — VAŠ PROZOR U REPUBLIKU HRVATSKU, VAŠ DOMOLJUBNI SPOMENAR!

Izdavač / Publisher: Hrvatska matična iseljenika / Croatian Heritage Foundation, 10000 ZAGREB / Republic of Croatia, Tlg. Stjepana Radića 3, tel. +385 1 61 15 16 / fax: 61 10 933, e-mail: matica@malis.hr, website: www.malis.hr

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice HMI čitaju se diljem svijeta, dostupne su na tri jezika (hrvatski, engleski, španjolski) i bilježe stalan porast posjećenosti.

Sadrže 24 rubrike - vijesti, projekti HMI, najave događanja, kalendar, brojne foto-galerije ... a u pripremi su i dvije nove: Info centar i Muzej hrvatskoga iseljeničtva!

Više od 1 200 000 klikova mjesečno iz Hrvatske i cijeloga svijeta izvrstan su izbor za oglašavanje na našem web portalu www.matis.hr!

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- BANERI,
- SPONZORIRANI ČLANAK,
- SPONZORIRANE RUBRIKE

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA / Odjel za marketing i promociju

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522 ■ mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

Trg Stjepana Radića 3, 10 000 ZAGREB, HRVATSKA / CROATIA